



وضعیت شناسه پژوهش های  
بلاک چین و رمزارزها در ایران  
(با تمرکز بر پژوهش های اسلایه)

آبان ۱۳۹۸  
شماره اثر: ۹۸/۰۰۶

## وضعیت شناسی پژوهش‌های بلاک چین و رمزارزها در ایران (با تمرکز بر پژوهش‌های اسلامی)

تهیه شده در: دفتر مطالعات اسلامی و ارتباطات حوزوی  
پژوهشگاه فضای مجازی

تهیه کننده:  
سید علی اکبرفال اسپری  
(پژوهشگر دفتر مطالعات اسلامی فضای مجازی)  
ناظران علمی:  
حجت الاسلام رضا حاج حسینی  
حجت الاسلام علیرضا صدوق

نشانی: قم، پردیسان، دانشگاه باقرالعلوم علیه السلام، طبقه اول، اتاق ۱۰۳  
شماره تماس: ۰۲۵-۳۲۱۳۶۵۵۶ [www.csri.majazi.ir](http://www.csri.majazi.ir)

حقوق مادی و معنوی این اثر متعلق به مرکز ملی فضای مجازی است و  
استفاده از مطالب آن صرفاً با ذکر مأخذ بلامانع است.

محتوای انتشار یافته در این اثر، الزاماً بیانگر دیدگاه مرکز ملی فضای مجازی نمی باشد.

# فهرست

سخن نخست ..... ۷

مقدمه ..... ۹

## بخش اول:

مرور پژوهش‌های حوزه بلاک چین و رمزارزها در ایران ..... ۱۱

یافته‌های مربوط به مجموع پژوهش‌های کشور ..... ۱۲

۱. شاخص‌های ساختاری ..... ۱۲

۲. شاخص محتوایی ..... ۱۴

۳. چند تحلیل قابل استفاده از نمودار طبقه بندی موضوعی ..... ۱۶

یافته‌های مربوط به پژوهش‌های اسلامی ..... ۱۸

۱. شاخص‌های ساختاری ..... ۱۸

۲. شاخص محتوایی ..... ۲۲

۳. حکم بیت‌کوین ..... ۲۳

## بخش دوم:

گزارش پژوهش‌های اسلامی ..... ۲۵

فصل اول: مقالات ..... ۲۶

فصل دوم: پایان نامه ها ..... ۴۸

فصل سوم: کتاب‌ها ..... ۵۴

ضمیمه‌ها ..... ۵۷

ضمیمه اول: جدول پژوهش‌های بلاک چین و رمزارزها ..... ۵۸

ضمیمه دوم: پژوهش‌های اسلامی رمزارزها و پول مجازی ..... ۱۰۲



## سخن نخست

فضای مجازی زیست بومی است که همزمان با توسعه فزاینده خود، اندیشه حاکم و فرهنگ ممزوج با آن را نیز منتشر می‌کند. جریان تولید اندیشه و پویایی‌های تمدنی حاصل از فضای مجازی، بر کاربرد غلبه پیدا می‌کند و می‌تواند هویت او را متحول، متکامل یا متزلزل کند.

لکن از منظری دیگر، فضای مجازی موانع فضای واقعی را در ابلاغ جهانی پیام وحی کاهش داده و بدلیل تنوع نمادهای آن، در اشکال مختلف تصویری، پویانمایی، آواتارها و موارد مشابه از قاصریت بیان کلامی و نوشتاری کاسته و فرصت کم نظیری در تبلیغ دین و پردازش کلام وحی در تکامل ادراکی انسان‌ها فراهم کرده است.

بدیهی است در مواجهه فعالانه و فرصت‌محور با چنین پدیده‌ای، آنچه که اولویت پیدا می‌کند، اندیشه حاکم بر آن است. اندیشه‌ای که علاوه بر وحیانی بودن، سعادت دنیا و آخرت انسان را مد نظر داشته و جزء جزء حرکت انسان را در راستای غایتی بزرگ و روحانی برنامه‌ریزی نماید. اندیشه‌ای که به فضای مجازی تعالی بخشیده و ایده‌های ناب برای تولید فضای مجازی پیشرفته، سالم و مفید داشته باشد. این اندیشه که جز در اسلام و آموزه‌های اهل بیت (سلام الله علیهم اجمعین) قابل جستجو نیست، دقیقاً نقطه قوت و دست برتر حکومت اسلامی در ارائه فضای مجازی مطلوب به مسلمانان و مستضعفان جهان است.

مرکز ملی فضای مجازی با عنایت به اهمیت این مسئله، «دفتر مطالعات اسلامی و ارتباطات حوزوی» را که وابسته به پژوهشگاه فضای مجازی می‌باشد، در شهر مقدس قم راه‌اندازی کرده و در تلاش است تا از این طریق بتواند اندیشمندان و عالمان دینی را در فرآیند تصمیم‌گیری‌های کلان در حوزه فضای مجازی دخالت داده و زمینه را برای ورود نظام‌مند حوزه به عرصه‌های سیاست‌گذاری نظام فراهم آورد.

یکی از اقدامات دفتر مطالعات اسلامی از بدو شکل‌گیری تاکنون، تدوین گزارش‌های علمی در زمینه مطالعات اسلامی فضای مجازی است. این گزارش‌ها تلاش می‌کنند تا از یکسو، بستری برای آشنایی هرچه بیشتر فضلاء و اندیشمندان حوزوی با پدیده‌ها و اقتضائات عصر فضای مجازی و تاثیرات آن بر ساحت‌های مختلف حیات انسانی فراهم نموده و از سوی دیگر مسئولین و سیاستگذاران فضای مجازی کشور را با ابعاد دینی پدیده‌های دنیای مجازی آشنا ساخته و آن‌ها را در مسیر سیاستگذاری مبتنی بر فقه و شریعت یاری رسانند.

سید ابوالحسن فیروزآبادی  
دبیر شورای عالی و رئیس مرکز ملی فضای مجازی



## مقدمه

### ۱. اهمیت پژوهش حاضر

بی‌تردید اقتصاد همواره یکی از مهمترین عرصه‌های زندگی اجتماعی بشر بوده و هست. اما زمانی اهمیت این عرصه بیشتر مورد توجه قرار می‌گیرد، که با دریای فناوری‌های روز تلافی کند. حوزه پول مجازی و رمزینه ارزشها نمونه‌ای روشن از تلافی اقتصاد و فناوریست که در صورت موفقیت، شکوفایی بی‌نظیری در حوزه‌های مالی - اقتصادی دنیا ایجاد خواهد کرد. اما در فرض غلبه نقاط تاریک و منفی، به شکل جبران ناپذیری، زندگی عموم مردم را به سقوط خواهد کشانید. آنچه در این برهه مهم ضروری می‌نماید، بررسی‌های دقیق فنی، اقتصادی، حقوقی و دینی، در مورد رمزارزها و فناوری مادر آن، یعنی زنجیره بلوکی و دفتر کل توزیع شده می‌باشد. اثر حاضر با این ایده که اولین گام یک محقق، شناخت آن چیزی است که محققین سابق به آن دست یافته‌اند، به تحلیل و بررسی وضعیت موجود پژوهش در حوزه پول مجازی و بلاک چین با رویکرد اسلامی اقدام کرده است. گزارشی که این اثر از وضعیت پژوهش‌های موجود به دست می‌دهد، پله‌ی آغازین خوبی برای محققین، فعالان حوزه پول مجازی و مهم‌تر از همه، سیاست‌گذاران پژوهشی حوزه پول مجازی خواهد بود.

### ۲. سیر تحقیق

هرچند پژوهش حاضر با هدف شناخت اجمالی پژوهش‌های اسلامی در حوزه رمزارزها انجام شده است، اما در مرحله نخست و به عنوان سنگ بنا، به جمع‌آوری تمام آثار مربوط به بلاک چین و پول مجازی پرداخته است. کلیدواژه‌های «بلاک چین»، «زنجیره بلوکی»، «رمزارز»، «ارز دیجیتال»، «پول مجازی»، «ارز مجازی»، «بیت‌کوین»، «ارز رمزپایه»، «پول رمزنگاری شده»، «ارز رمزنگاری شده»، «ارز رمزی»، «پول دیجیتال» و «دفتر کل توزیع شده» در مرکز داده‌های پایگاه اطلاعات علمی (SID)، بانک اطلاعات نشریات کشور (MagIran)، پایگاه تخصصی مجلات نور (نورمگز)، پایگاه اطلاعات علمی ایران (ایرانداک)، کتابخانه ملی ایران، سایت سیویلیکا و گوگل جستجو شد. پس از جستجوی اولیه حدود ۴۰۰ اثر یافت شد که پس از غربالگری، ۳۵۲ اثر باقی ماند. در غربالگری آثار، دو ملاک لحاظ شد:

۱. پژوهشی بودن آثار: مراد از پژوهشی بودن این است که اثر، حداقل استانداردهای یک پژوهش مثل: مساله‌مند، مستند و مستدل بودن را دارا باشد.

۲. داشتن ارتباط مباشر با حوزه‌ی بلاک‌چین و پول مجازی: عنوان برخی از آثار، گویای ارتباط اثر با بلاک‌چین و پول مجازی بود اما پس از بررسی به این نتیجه رسیدیم که سهم بسیار کوچکی از اثر، مربوط به موضوع ماست و در حقیقت نمی‌توان آن را به عنوان اثری پژوهشی پیرامون بلاک‌چین و پول رمزی به حساب آورد.

در مرحله دوم، بررسی شاخص‌های عمومی این آثار در اولویت قرار گرفت. طبقه‌بندی موضوعی عملیات دیگری بود که در این مرحله در دستور کار خود قرار دادیم. طبقه‌بندی موضوعی در عرصه‌ها و حوزه‌های نه‌گانه‌ی ذیل پیگیری شد:

- ◀ اقتصادی و مالی؛
- ◀ حقوقی؛
- ◀ سیاسی؛
- ◀ فنی؛
- ◀ حکمرانی و مدیریت؛
- ◀ سلامت؛
- ◀ فقهی؛
- ◀ امنیت و حریم خصوصی؛
- ◀ زیست محیطی.

سومین مرحله، تفکیک آثار اسلامی و تهیه‌ی گزارش از آن‌ها بود. آثاری که هرچند به طور مختصر به مباحث فقهی و اسلامی پرداخته باشند، داخل در این مجموعه شمرده شدند. این مجموعه شامل ۲۱ عنوان مقاله، پایان‌نامه و کتاب می‌باشد. در پایان نیز، جدول تمام آثار کشور و آثار اسلامی به طور جداگانه ضمیمه گردید.

### ۳. موانع و محدودیت‌ها

یکی از مشکلات پژوهش‌های وضعیت‌شناسی، فقدان پایگاه یا نرم‌افزارهایی است که بتوان تمامی یا معظم تحقیقات کشور به همراه مشخصات کلی آن‌ها را در آن یافت. این خلأ، موجب اتلاف وقت بسیاری از پژوهشگر می‌گردد؛ در حالی که امکان صرف این وقت در پردازش دقیق‌تر داده‌های مربوط به وضعیت موجود وجود داشت.

اما به طور خاص در پژوهش حاضر، به علت نبودن موضوع، آثار زیادی بدون دسترسی به محتوای آن‌ها وجود داشت که در مورد بعضی حتی چکیده‌ی قابل استفاده‌ای نیز در دست نبود. در سایر آثار نیز گاهی مشکل عدم دقت نویسندگان، در موازین ساختاری تحقیق وجود داشت. یعنی نویسنده در فصل‌بندی، سیر منطقی مطالب، چکیده نویسی، نتیجه‌گیری و بعضی مولفه‌های دیگر، آن طور که باید و شاید عمل نکرده و در نتیجه، استخراج گزارش اثر را با دشواری روبه‌رو ساخته است.

بخش اول:  
مرور پژوهش‌های حوزه بلاک‌چین و  
رمزارزها در ایران

## یافته‌های مربوط به مجموع پژوهش‌های کشور

بر اساس تحقیق حاضر، مجموع پژوهش‌های صورت گرفته در کشور، پس از جستجو، گردآوری و غربالگری، به ۳۵۱ اثر می‌رسد. در مرحله‌ی بعد به بررسی و مطالعه این آثار پرداختیم. حاصل یافته‌های ما در این مطالعه، استخراج شاخص‌های عمومی و محتوایی این پژوهش‌ها می‌باشد که در ادامه ارائه می‌گردد.

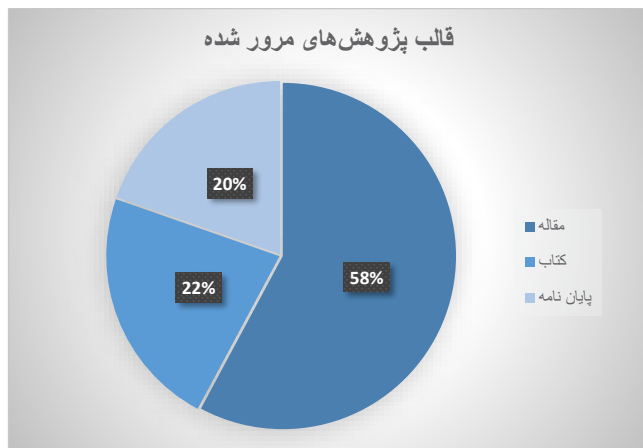
### ۱. شاخص‌های ساختاری

#### قالب آثار

مقالات علمی - پژوهشی و علمی - ترویجی، پایان‌نامه‌های دانشگاهی و حوزوی و کتاب‌ها، محصولات علمی مورد بررسی این تحقیق بوده‌اند. بر اساس مطالعات صورت گرفته، حدود ۵۸ درصد از پژوهش‌ها مقاله بودند. همچنین کتاب‌ها حدود ۲۲ درصد از آثار را به خود اختصاص داده و مابقی یعنی حدود ۲۰ درصد هم پایان‌نامه بودند. لازم به ذکر است که برخی از مقالاتی که در سایت‌ها، مجلات و ماهنامه‌های علمی - اطلاع‌رسانی منتشر شده بودند، پس از بررسی و احراز صلاحیت وارد مجموعه شدند و عموم آن‌ها به دلیل فقدان استانداردهای پژوهشی از مسیر مطالعه کنار گذاشته شدند.

قالب	فراوانی	درصد
مقاله	۲۰۴	۵۷/۹۵
کتاب	۷۹	۲۲/۴۴
پایان‌نامه	۶۹	۱۹/۶۰
مجموع	۳۵۲	۱۰۰

جدول شماره (۱): قالب پژوهش‌های مرور شده



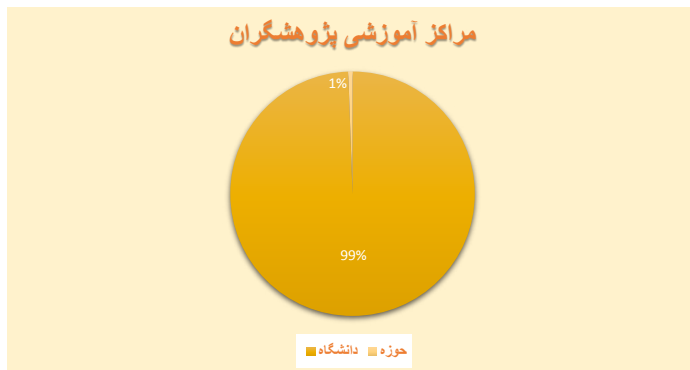
نمودار شماره (۱): قالب پژوهش‌های مرور شده

## مراکز آموزشی پژوهشگران

یک مؤلفه مهم که در این پژوهش مورد مطالعه و بررسی قرار گرفت، حوزوی یا دانشگاهی بودن مؤلفین بود. براساس بررسی‌های صورت گرفته، حدود ۹۹/۵ درصد از پژوهش‌های حوزه بلاک چین و پول مجازی به دانشگاهیان اختصاص دارد و سهم حوزه از این تحقیقات با دو اثر، تنها در حدود ۵/۰ درصد است. با توجه به اینکه نظام اسلامی امروز برای حل مسائل مستحدثه خود بیش از هر نهاد دیگر به حوزه علمیه، به عنوان پشتوانه فکری نظام نیاز دارد، وجود چنین خلأی نگران‌کننده به نظر می‌رسد. شاید دلیل کم‌توجهی حوزه‌های علمیه به مطالعات اسلامی در زمینه پول مجازی و رمزارز، اهمال و سهل‌انگاری نسبت به وظیفه عالم دین در بیان نظر دین در تمام عرصه‌های زندگی فردی و اجتماعی و حکومتی مسلمین می‌باشد. باید توجه داشت که فقه به معنای گسترده و شاملش، علمی است که وظیفه دارد، یک برنامه کامل برای زندگی سعادت‌مندان بشر در دو جهان را از منابع دینی استخراج کرده و عرضه نماید. بنابراین با توجه به اینکه ابزارهای جدید مالی - اقتصادی، در سال‌های نه‌چندان دور آینده، ساحت اقتصادی زندگی اجتماعی بشر را به شدت متحول خواهد کرد، لازم است حوزه‌های علمیه که پرچمدار مرجعیت علمی و فقهی اسلام هستند، با دوراندیشی و آگاهی، برنامه‌ریزی لازم را انجام داده، تا پژوهشگران حوزه دین به این مسائل مستحدثه مالی و اقتصادی پرداخته و بتوانند به خوبی پاسخگوی نیازهای فردی، اجتماعی و حکومتی مسلمین باشند.

مراکز آموزشی	فراوانی	درصد
دانشگاه	۳۵۰	۹۹/۴۳
حوزه	۲	۰۰/۵۷
مجموع	۳۵۲	۱۰۰

جدول شماره (۲): مراکز آموزشی پژوهشگران



نمودار شماره (۲): مراکز آموزشی پژوهشگران

\* سهم حوزویان از آثار، تنها یک مقاله و یک کتاب بوده و دانشگاهیان تقریباً تمام آثار را به خود اختصاص داده‌اند.

## ۲. شاخص محتوایی

### طبقه‌بندی موضوعی

یکی از مهم‌ترین مولفه‌هایی که به تحلیل وضعیت موجود پژوهش کمک می‌کند، استقرار آثار و تعیین طبقات موضوعی آنان می‌باشد. این طبقات بر اساس عرصه‌های مختلف علمی و حوزه‌های اجتماعی شکل می‌گیرد و این توان را دارد که به وضعیت پژوه، یک دید کلان و نقشه‌ی ماهواره‌ای نسبت به آثار تولیدشده ارائه کند. بدیهی است، سیاستگذاران پژوهشی، مهم‌ترین گروهی هستند که به این طبقه‌بندی‌ها نیاز مبرم دارند. اینکه تاکنون در زمینه‌ی مورد نظر، چه موضوعاتی مورد کاوش علمی قرار گرفته و چه موضوعاتی مغفول مانده است و در هر

موضوع چه مقدار کار پژوهشی صورت گرفته، می‌تواند بن‌مایه‌ی خوبی برای ترسیم وضعیت موجود، خلأها و داشته‌های پژوهشی و آنچه که باید جامعه‌ی علمی پژوهشی را به آن سوق دهند، باشد. هرچند سایر محققین هم می‌توانند بهره‌های خوبی از این داده‌ها برای انتخاب مسأله‌ی پژوهشی و کاربردهای دیگر داشته باشند.

با استقرایی که در تحقیق حاضر صورت پذیرفت، آثار حوزه‌ی مورد بحث در ۹ طبقه جای گرفتند که عبارت است از:

◀ اقتصادی و مالی؛

◀ فنی؛

◀ امنیت و حریم خصوصی؛

◀ حکمرانی و مدیریت؛

◀ حقوقی؛

◀ فقهی؛

◀ سلامت؛

◀ سیاسی؛

◀ زیست محیطی.

لازم به تذکر است که به دلیل تداخل بعضی عرصه‌ها و حوزه‌ها، تعیین مصداقی موارد، براساس ملاک‌های مد نظر نگارنده صورت گرفته که اهم آن به شرح زیر می‌باشد:

❖ آثاری که تحت عنوان حکمرانی و مدیریت گرد آمده، می‌تواند مربوط به حوزه‌های اقتصادی-مالی یا صنعت و انرژی و یا حتی حقوقی به یک معنای عام بوده باشد؛ اما به علت ارتباط مباشر با بحث‌های مدیریتی و حکمرانی و مباحث توسعه تحت این عنوان قرار گرفته است.

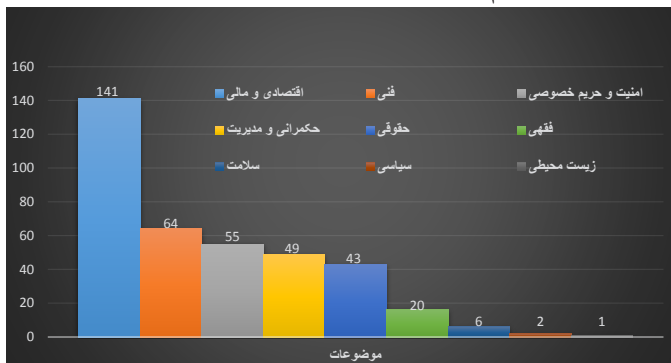
❖ تمام آثاری که مرتبط با امنیت به یک معنای عام بوده است، تحت عنوان امنیت و حریم خصوصی قرار گرفته است که شامل همه اقسام امنیت و ابعاد فردی، اجتماعی و حاکمیتی آن می‌باشد. بنابراین بحث حریم خصوصی نیز که در اصل، ذیل مباحث حقوقی مطرح می‌شود، به عنوان امنیت ملحق گردیده است.

تذکر دیگری که لازم می‌نماید، راجع به آثار است که مباحث آن در ذیل چند طبقه قرار می‌گیرد. این آثار در صورتی که به همه این حوزه‌ها به طور مفصل پرداخته باشد، در چند طبقه

ذکر گردیده و بنابراین طبیعی است که تعداد حوزه‌ها بیش از تعداد کل آثار باشد. اما در صورتی که یک موضوع در آن‌ها غالب باشد، بر اساس همان موضوع، طبقه بندی شده است.

### ۳. چند تحلیل قابل استفاده از نمودار طبقه بندی موضوعی

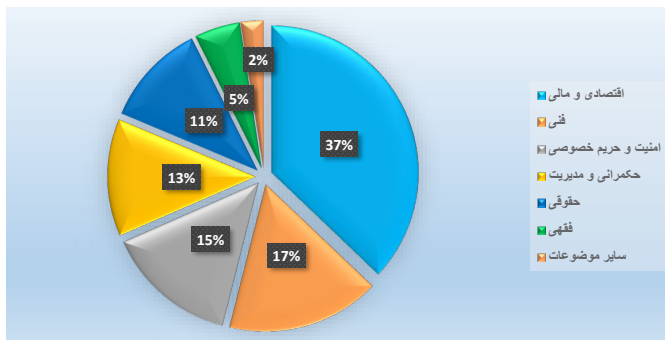
یک خلأ مهم که در اولین نگاه به نمودار موضوعات رخ می‌نماید، نبود آثار پژوهشی قابل توجه در مورد نسبت حوزه سبک زندگی با فناوری‌های مورد بحث می‌باشد. بر اهل اندیشه پوشیده نیست که هر فناوری و سیستم، پیوست‌های فرهنگی و اجتماعی خاصی را با خود به همراه دارد. پرواضح است که این پیوست‌ها تاثیر عمیقی بر سبک زندگی مردم خواهد داشت. تاکید چندباره مقام معظم رهبری - حفظه الله - بر اینکه مسائل اقتصادی، سیاسی، فناورانه، تولید و هر مساله مهم دیگر حتما باید پیوست فرهنگی داشته باشد، گواه ضرورت این مطلب است. در این صورت وظیفه‌ی سنگینی بر عهده‌ی علمای دین و اصحاب فرهنگ وجود دارد که نمی‌توان آن را نادیده انگاشت. تعیین نسبت تکنولوژی‌ها و سیستم‌هایی از قبیل بلاک چین و رمزارزها با سبک زندگی دینی و ملی، پیش بینی لوازم و پیامدهای این سیستم‌ها در حوزه‌های مختلف اجتماعی، نحوه‌ی مواجهه با آن‌ها و به طور کلی توصیف و تجویز در مورد این ابزارهای فناورانه، همه نیازمند تحقیقات اهل علم و فکر و تحقیق می‌باشد.



نمودار شماره (۳): طبقه بندی موضوعی آثار

نکته‌ی قابل درنگ دیگری که می‌توان به آن اشاره کرد، این است که تنها سه اثر در زمینه‌ی پیوست سیاسی و زیست محیطی بیت‌کوین وجود دارد که هر سه نیز ترجمه آثار خارجی می‌باشد. بنابراین هیچ اثر داخلی قابل ذکری در این زمینه‌ها وجود ندارد.





نمودار شماره ۴: موضوعات با بیشترین تعداد اثر

\*بیشترین آثار به ترتیب مربوط به موضوعات اقتصادی و مالی، فنی و امنیت هستند که ۷۰ درصد آثار را تشکیل می دهند.

## یافته‌های مربوط به پژوهش‌های اسلامی

در این تحقیق از مجموع ۳۵۲ اثر، ۲۱ اثر به عنوان آثار اسلامی شناخته شد. معیار انتخاب این آثار، ارتباط تنگاتنگ با حوزه‌ی مسائل دینی بود. یافته‌های حاصل از این آثار که اکثر قریب به اتفاق آن‌ها فقهی و حقوقی می‌باشد، با شاخص‌های ساختاری تقدیم می‌گردد. از آنجا که پژوهش‌های اسلامی به طور تفصیلی بررسی و گزارش شده‌اند، در این بخش تنها به بررسی شاخص‌های ساختاری آن‌ها اکتفا کرده‌ایم.

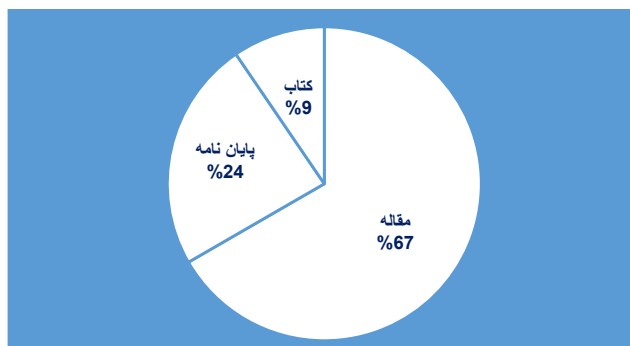
### ۱. شاخص‌های ساختاری

#### قالب آثار

از مجموع آثار اسلامی، ۱۴ اثر در قالب مقاله با ۶۷ درصد، ۵ پایان‌نامه با ۲۴ درصد و در نهایت ۲ کتاب با ۹ درصد سهم از کل آثار می‌باشد.

قالب	فراوانی	درصد
مقاله	۱۴	۶۷
پایان‌نامه	۵	۲۴
کتاب	۲	۹
مجموع	۲۱	۱۰۰

جدول شماره (۳): قالب پژوهش‌های اسلامی



نمودار شماره (۵): قالب پژوهش‌های مرور شده

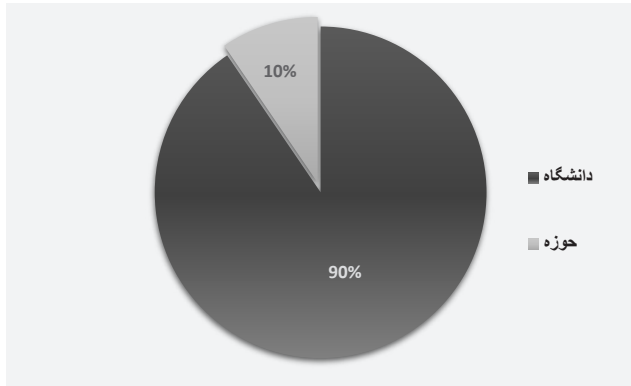
## مراکز آموزشی پژوهشگران

نکته جالب توجه این است که حتی در مجموع آثار اسلامی، آثار تولیدی حوزویان را بسیار ناچیز می‌بینیم. دانشگاه با ۱۹ اثر، ۹۰ درصد آثار و حوزه‌ی علمیه با ۲ اثر، کمتر از ۱۰ درصد آثار را به خود اختصاص داده است. اما از طرفی، هر متخصص مباحث اسلامی می‌داند که تولید علم و تحقیق در زمینه‌های عمیق فقهی و دینی، بیشتر در نهاد حوزه امکان پذیر است تا دانشگاه. این ویژگی منحصر به فرد به سه جهت در حوزه علمیه وجود دارد:

۱. نظام خاص تعلیمی و تربیتی حوزه؛
  ۲. تراکم مجتهدین و صاحب نظران علوم دینی در حوزه علمیه؛
  ۳. کارویژه حوزه تحقیق و تولید علوم دینی است که هیچ مرکز دیگری با گستردگی حوزه علمیه، چنین کارویژه‌ای برای خود تعریف نکرده است.
- با در نظر گرفتن این نکات به روشنی در می‌یابیم که بسیار الزامی است تا سیاستگذاران پژوهشی، برای گسترش و توسعه پژوهش‌های حوزوی در زمینه‌ی رمزارزها و پول‌های مجازی تدبیرات و تمهیداتی بیاندیشند.

مراکز آموزشی	فراوانی	درصد
دانشگاه	۱۹	۹۰/۴۸
حوزه	۲	۹/۵۲
مجموع	۲۱	۱۰۰

جدول شماره (۴): مراکز آموزشی پژوهشگران



نمودار شماره (۶): مراکز آموزشی پژوهشگران

\* سهم حوزویان از آثار، تنها یک مقاله و یک کتاب بوده و دانشگاهیان ۹۰ درصد آثار را به خود اختصاص داده‌اند.

### سال تولید آثار

سال تولید آثار اسلامی در حوزه‌ی بلاک‌چین و ارزهای رمزنگاری شده، به شرح ذیل می‌باشد:

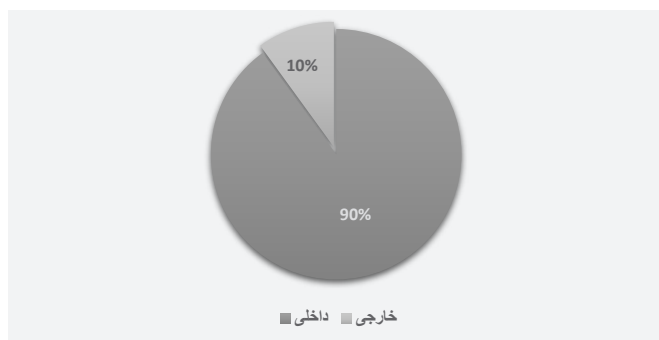
سال تولید	فراوانی	درصد
۱۳۹۶	۵	۲۴
۱۳۹۷	۹	۴۳
۱۳۹۸	۷	۳۳
مجموع	۲۱	۱۰۰

جدول شماره (۵): آثار اسلامی تولید شده برحسب سال تولید

نکته جالب توجه، نبود اثر اسلامی در این حوزه تا انتهای سال ۹۵ می باشد. در حالی که سابقه‌ی پژوهش‌های این حوزه، به سال ۹۲ برمی‌گردد؛ یعنی چهار سال پس از ظهور بیت‌کوین و بلاک چین. این مطلب نه تنها آشکارکننده ضعف جریان علمی و پژوهشی کشور در پرداخت به پدیده‌های نوظهور است، بلکه بیش از آن، عقب ماندگی نهادها و مجامع علمی و پژوهشی اسلامی را نشان می‌دهد که در چنین زمینه‌ای سه سال عقب‌تراز جریان علمی و پژوهشی کلی کشور می‌باشند.

### داخلی یا خارجی بودن آثار

آثار خارجی ترجمه شده، ۲ اثر از مجموع ۲۱ اثر اسلامی را به خود اختصاص داده‌اند. ۱۰ با توجه به گستردگی جهان اسلام و از طرفی دانشمندان مسلمانی که در کشورهای توسعه یافته زندگی می‌کنند، قطعاً آثار بیشتری در این زمینه به زبان‌های دیگر وجود دارد که ترجمه آن‌ها می‌تواند کمک شایانی به تبادل آراء و ایده‌ها در زمینه‌ی رمزارزها و بلاک چین کند.



نمودار شماره (۷): آثار به تفکیک داخلی یا خارجی بودن

## ۲. شاخص محتوایی

### سطح تخصص

در یک نگاه کلی می‌توان اسلام‌شناسی را به چهار سطح مقدماتی، عمومی، نیمه تخصصی و تخصصی تقسیم کرد. دو سطح اول به ترتیب، اسلام‌شناسی ابتدایی (مثل تازه مسلمانان) و اسلام‌شناسی عامه متشرعه است که یک آگاهی عمومی از عقائد، اخلاق و احکام دینی دارند. اسلام‌شناسی تخصصی، اسلام‌شناسی فقیهانه، عالمانه و اجتهادی است که مختص مجتهدین و خبرگان در فقه می‌باشد. آنچه که ما بین سطح تخصصی و عمومی است، ذیل سطح نیمه تخصصی می‌باشد.

پژوهش‌های سطح نیمه تخصصی را می‌توان بر اساس هدف پژوهشی به دو شاخه‌ی ترویجی و استشرافی تقسیم کرد. باید توجه کرد که سطح نیمه تخصصی و تخصصی، از نظر عمق علمی، مراتب و درجاتی دارد که نباید مورد غفلت قرار گیرد.

پس از بررسی صورت گرفته در ۲۰ اثری که گزارش آن‌ها در این پژوهش موجود است، متأسفانه تنها یک اثر به عنوان تحقیقی که حداقل شاخص‌های یک تحقیق اجتهادی و تخصصی را دارد، شناسایی شد. دو شاخص اصلی ما در این کاوش، به کارگیری روش حجیت محور فقه استدلالی امامیه و منابع معتبر این فقه بود. به این معنا که تنها یک اثر در دست است که یک صاحب نظر در فقه (حداقل به شکل متجزی) به شیوه‌ی استنباط اجتهادی، رمزارزها را در آن بررسی نموده و نظر شریعت در این زمینه را به طریق حجیت شرعی، استخراج کرده است. این مساله به طور واضح، ضعف تحقیقات اسلامی در حوزه رمزارزها را نشان داده و لازم می‌نماید تا سیاست‌گذاران این حوزه، تمهیداتی را برای ورود اجتهادی فقیهان به تحقیقات مرتبط با حوزه رمزارزها، در نظر بگیرند.

درصد	فراوانی	سطح
۵	۱	تخصصی
۹۵	۱۹	نیمه تخصصی
۱۰۰	۲۰	مجموع

جدول شماره (۶): آثار اسلامی برحسب سطح تخصص

\*از بین ۲۰ اثری که به محتوای آنان حداقل دسترسی وجود داشت، تنها یک مقاله حداقل شاخص‌های تحقیقی اجتهادی را داراست.

کتاب "خرید و فروش و استخراج پول دیجیتال (بیت‌کوین) و حکم افزایش تومی سرمایه" به علت خارج بودن از دسترس پژوهش حاضر، از فهرست این بررسی خارج بوده و در بین ۲۰ اثر دیگر، تنها مقاله‌ی "تبیین فنی انواع ارزهای مجازی و تحلیل فقهی - حقوقی مبادله ارزهای قابل استخراج در اقتصاد اسلامی" به تحقیق و قلم حسین عیوضلو، محسن رضائی صدرآبادی و جواد نوری رامی توان در سطح تخصصی به شمار آورد. هرچند این مقاله نیز در رتبه‌ی بالای تحقیقات اجتهادی قرار ندارد و در بعضی قسمت‌ها به مقالات سطوح نیمه تخصصی شبیه‌تر است.

### ۳. حکم بیت‌کوین

در بین ۲۱ اثر اسلامی احصا شده در این پژوهش، در ۱۶ اثر موفق به یافتن نظر نهایی محقق در مورد جواز یا منع بیت‌کوین شدیم. سایر آثار یا فاقد متن کامل یا گزارش قابل استفاده در این رابطه بودند و یا فاقد نظری در این مورد نداشتند.

نکته‌ای که در اینجا حائز اهمیت است، محدود کردن بررسی حاضر به مورد بیت‌کوین از بین رمزارزها می‌باشد؛ زیرا اکثر محققین این آثار خاطر نشان کرده‌اند که بین رمزارزها تفاوت وجود داشته و یکسان نیستند. بنابراین، تنها حکم بیت‌کوین را بررسی کرده و حکم سایر ارزهای رمزی را به بررسی‌های دیگر حواله داده‌اند.

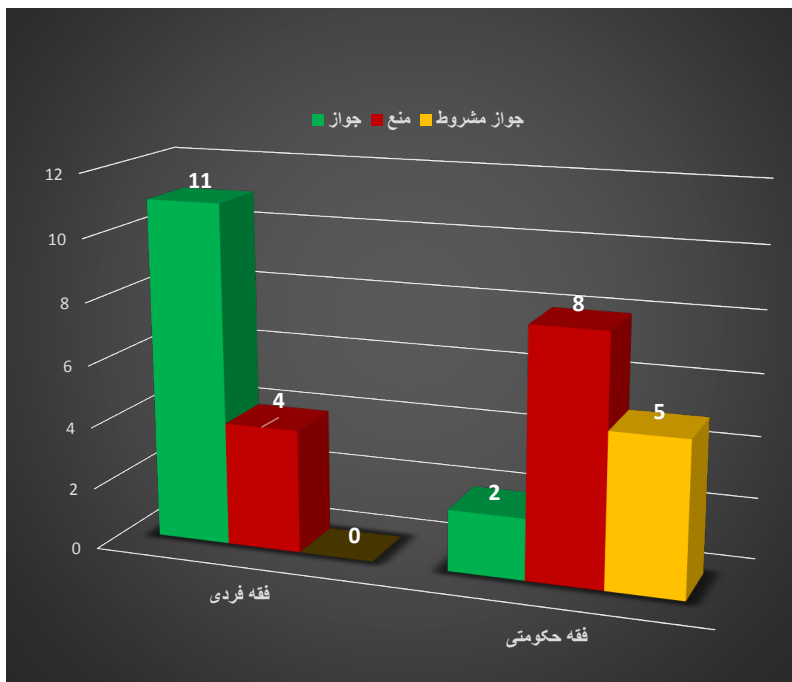
در دو جدول ذیل، حکم بیت‌کوین از نظر محققین آثار اسلامی، در دو ساحت فردی و حکومتی بررسی شده است که جایز، ممنوع و یا مشروط می‌باشد. منظور از مشروط این است که محقق، پس از رفع ایرادات و اشکالات مترتب بر بیت‌کوین قائل به جواز شده است. ضمناً

یک اثر در ساحت فردی و اثری دیگر در ساحت حکومتی از اظهار نظر فقهی ابا کرده‌اند و همین موجب شده مجموع نظرات در هر دو رویکرد و ساحت فقهی، ۱۵ نظر باشد.

مجموع		جواز مشروط		منع		جواز		حکم ساحت
درصد	عدد	درصد	عدد	درصد	عدد	درصد	عدد	
۱۰۰	۱۵	۰	۰	۲۷	۴	۷۳	۱۱	فردی
۱۰۰	۱۵	۳۳	۵	۵۳	۸	۱۳	۲	حکومتی

جدول شماره (۷): حکم بیت‌کوین در ساحت فردی و حکومتی

\*با توجه به کمی تعداد نظرات، نیاز به درج درصد با اعشار دیده نشد و مقدار اعشار به سمت نزدیک‌ترین عدد صحیح میل داده شد.



نمودار شماره (۸): حکم بیت‌کوین در ساحت فقه فردی و حکومتی





بخش دوم:  
گزارش پژوهش‌های اسلامی

## فصل اول: مقالات

تعداد صفحات	محل و سال انتشار	موضوع	نویسنده	عنوان اثر	
۱۵	نشریه معرفت اقتصاد اسلامی ۱۳۹۸	فقهی	محسن خردمند	بررسی فقهی استخراج و مبادله رمزارزها با تمرکز بر شبکه «بیت‌کوین»	۱

### گزارش اثر:

این مقاله با استفاده از روش تحلیلی به بررسی فقهی فعالیت‌های مورد انجام در فرایند تولید و مبادله و ذخیره‌ی رمزارزها، با تمرکز بر شبکه‌ی بیت‌کوین می‌پردازد. این پژوهش در سه بخش موضوع‌شناسی، حکم‌شناسی و بررسی اشکالات مطرح شده در مورد بیت‌کوین، تنظیم شده است.

این اثر ابتدا به موضوع شناسی رمزارزها می‌پردازد. در مورد فرایند استخراج رمزارزها احتمالاتی مانند «قمار و مسابقه برای دریافت جایزه»، «هدیه»، «اجاره ماینر»، «جعاله»، «معدن کاوی»، «گنج‌یابی» و «حیازت» مطرح شده است. این تحقیق، مالکیت رمزارزها را در قالب نظریه «تلاش برای برای رمزگشایی و حیازت پاداش دریافتی از شبکه» تفسیر می‌کند.

بر اساس یافته‌های این پژوهش، تجارت رمزارزها در صورت رعایت شرایط عمومی معاملات تجاری، از نظر فقهی مجاز است؛ زیرا در معامله این رمزارزها امکان رعایت شرایط متعاقدین، عوضین و انشای معاطاتی تملیک وجود دارد.

نویسنده در ادامه، اشکالات مطرح شده درباره‌ی تجارت بیت‌کوین را بیان نموده و به آن‌ها پاسخ می‌دهد. این اشکالات که بعضی ناظر به فقه فردی و بعضی در سطح فقه حکومتی می‌باشد، تحت عناوین یازده گانه زیر بیان گردیده است: «ابزار پولشویی بودن بیت‌کوین»، «اکل مال به باطل»، «حباب ارزی بودن»، «غرری بودن»، «مال نبودن»، «تبانی بر مفهوم مال

و نه مال بودن“، ”متضرر شدن جامعه و خریداران“، ”تغییر حجم پول و عدم کنترل دولت‌ها بر آن“، ”کاهش ارزش پول به دنبال رواج این ارز در کشور و تضییع اموال مسلمین“، ”خروج ارز از کشور“ و ”استفاده از رمزینه ارزها در سفارش‌های مجرمانه و لزوم مقابله با آن از باب وجوب مقدمه واجب و نهی از امانت بر اثم“. محقق این اثر، تمام اشکالات مطروحه را یا از جهت ایرادات موضوعی و یا از جهت دارا نبودن شرایط جریان قاعده، مردود می‌داند.

در پایان، نویسنده، حاکم شرع را مسؤول بررسی جنبه‌های سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی و عناوین ثانویه مترتب بر این موضوع دانسته تا در صورت لزوم، حکم حکومتی متناسب را اعمال کند.

عنوان اثر	نویسنده	موضوع	محل و سال انتشار	تعداد صفحات
۲	محمد مهدی سلیمانی پور / حامد سلطانی نژاد / مهدی پورمطهر	فقهی	دوفصلنامه تحقیقات مالی اسلامی ۱۳۹۶	۲۶

## گزارش اثر:

مدت زیادی از طرح ایده و عملیاتی شدن پول مجازی نمی‌گذرد و پول‌های مجازی گوناگون بازاری برای خود ایجاد کرده‌اند. اگرچه حاکمیت‌ها نسبت به پذیرش این نوع از پول مقاومت نشان داده‌اند و برخوردهای متناقضی در این زمینه وجود دارد اما مخترعان این پول‌ها و فعالان مالی، با تلاش برای رفع چالش‌ها و ایجاد نوآوری‌های مالی در این عرصه، سعی در گسترش این پدیده دارند. فهم صحیح و فنی از ماهیت پول، مقدمه‌ای برای شناسایی احکام شرعی مترتب بر پول مجازی و استفاده از آن در نظام پولی و بازار سرمایه‌ی اسلامی است. بر همین اساس، نویسندگان این اثر ابتدا به موضوع شناسی پول مجازی پرداخته و در ادامه پول مجازی را از منظر فقهی بررسی کرده‌اند.

ایشان در آخر به این نتیجه رسیده‌اند که دقت بر مفهوم مال اعتباری بودن پول، موضوعیت نداشتن ساحت حقیقی یا مجازی (الکترونیکی) اعتبار و عمومی یا خصوصی بودن معتبر را روشن می‌کند و از سوی دیگر پذیرش و استفاده از منطق آن را در بازار پولی و بازار سرمایه تسهیل می‌سازد. ایشان معتقدند فارغ از مشروع بودن پشتوانه تولید و داد و ستد پول مجازی که قاعده‌ای عام در مالیت مورد احترام شارع است، تنها ملاحظه‌ی پذیرش پول مجازی در نظم کنونی پول، سامان نظام دو پول حقیقی و مجازی در کنار یکدیگر است.

پیشنهاد نگارندگان این است که به استناد ادله‌ای مانند قاعده لاضرر، قاعده احترام، قاعده اتلاف و قاعده مصلحت که همگی ناهمی سیاست‌های غلط پولی و تغییر ضرری در حجم پول هستند، مقتضی است تا زمانی که سامانی از طرف حاکمیت برای کنترل پول‌های مجازی در اقتصاد واقعی ترتیب داده نشده است، از ورود مشروع پول‌های مجازی در دنیای حقیقی جلوگیری گردد. علاوه بر این، با توجه به فراملی و مجازی بودن این شکل پول، طراحی نظام حقوقی ملی و بین‌المللی که ضامن مصلحت عمومی باشد از ملاحظات اجتناب‌ناپذیر کاربرد پول‌های مجازی است.

تعداد صفحات	محل و سال انتشار	موضوع	نویسنده	عنوان اثر	
-	مجله اینترنتی تحقیقات حقوقی، دانشکده حقوق دانشگاه شهید بهشتی ۱۳۹۷	حقوقی	محمد روشن / مصطفی مظفری / هانیه میرزایی	بررسی وضعیت فقهی و حقوقی بیت‌کوین	۳

## گزارش اثر:

بیت‌کوین یکی از واقعیت‌های عصر حاضر است که در کنار فرصت‌ها، تهدیدها و مخاطراتی را برای سیستم اقتصادی کشورها به همراه دارد. در حال حاضر بیت‌کوین به عنوان پرکاربردترین و با ارزش‌ترین پول مجازی در دنیای واقعی است. بیت‌کوین که در واقع یک نوآوری اینترنتی با کارکردهای مشابه «پول بی‌پشتوانه» یا «پول حکومتی» است، یک وسیله برای نقل و انتقال یا ذخیره ارزش با ماهیت غیرمتمرکز محسوب می‌گردد که به سرعت در فضای مجازی فراگیر شده و به کاربران این امکان را می‌دهد تا بدون هیچ واسطه‌ای تمامی مراحل انتشار، پردازش و معاملات را انجام دهند. مباحث بسیاری در مورد ماهیت بیت‌کوین وجود دارد؛ آیا واقعاً بیت‌کوین را می‌توان به عنوان یک ارز، سرمایه یا کالا در نظر گرفت؟ روند گسترش استقبال از بیت‌کوین باعث گردیده بررسی ابعاد بیت‌کوین و استفاده آن در سیستم اقتصادی در دستور کار مراکز پژوهشی، مراکز فقهی، مجالس قانون‌گذاری و بانک‌های مرکزی بسیاری از کشورهای جهان قرار گیرد که ایران هم از این قاعده مستثنی نیست.

بسیاری از صاحب‌نظران معتقدند بیت‌کوین می‌تواند کارکردهای مشخصی را که پول سنتی و پول الکترونیک در اقتصاد بر عهده دارد را در دنیای حقیقی ایفا نماید. به عقیده نویسندگان این تحقیق، ایفای نقش پولی بیت‌کوین در نگاه اولیه و به خودی خود با قوانین شریعت و اصول اسلامی مغایرت ندارد، بنابراین به عنوان پول مجازی (ارز دیجیتال) پذیرفته شده است. لکن در نگاه ثانویه و با لحاظ مسائل و چالش‌هایی که بر سر راه استفاده از این ارز دیجیتال قرار دارد، باید قوانین مناسب و نظارت دقیقی وضع و اعمال گردد، تا وسیله‌ای قابل اتکاء و اعتماد در مبادلات شود. لازم به ذکر است که متن تفصیلی این اثر، در دسترس تحقیق حاضر نبوده است.

عنوان اثر	نویسنده	موضوع	محل و سال انتشار	تعداد صفحات
بیت کوین و ماهیت مالی - فقهی پول مجازی	رضا میرزاخانی	فقهی	مرکز پژوهش، توسعه و مطالعات اسلامی سازمان بورس و اوراق بهادار - ۱۳۹۶	۴۵

## گزارش اثر:

مفهوم پول مجازی به معنای پول رمزگذاری شده، یک ماهیت غیرمتمرکز دارد که براساس آن تمامی فرآیند انتشار، پردازش و اعتبارسنجی معاملات، توسط شبکه کاربران و بدون هیچ واسطه‌ای صورت می‌پذیرد. این پول، هیچ سرویس دهنده‌ی مرکزی یا مؤسسه‌ی مالی برای کنترل نقل و انتقال ندارد؛ چون همه چیز بر ارتباطات نظیر به نظیر بنا شده است. نویسنده این اثر، تحقیق خود را در دو بخش موضوع شناسی و حکم‌شناسی و سپس حکم‌شناسی را در دو سطح فقه فردی و حکومتی پیگیری کرده است:

الف) در بخش اول، پس از بررسی ماهیت پول مجازی، مزایا و معایب، طبقه‌بندی و نمونه‌هایی از این نوع پول، به سراغ بیت‌کوین به عنوان پرازش‌ترین و پرکاربردترین نمونه‌ی پول مجازی می‌رود. بیت‌کوین یک سیستم اینترنتی عمومی است که یک شبکه پرداخت وجوه و تولید پول به صورت کاملاً الکترونیکی معرفی کرده است. بررسی فنی تکنولوژی بیت‌کوین و بلاک‌چین، یکی از موضوعات ارائه شده در این بخش می‌باشد. بیت‌کوین قدرت خود را از کاربران می‌گیرد و از منظر آنها، بیت‌کوین یک پول اینترنتی محسوب می‌گردد. به اعتقاد نویسنده، از آنجا که بیت‌کوین فاقد کارکردها و خصوصیات اصلی پول اعتباری است، نمی‌توان آن را به عنوان یک نوع پول در نظر گرفت بلکه یک دارایی دیجیتال است.

ب) در بخش دوم نویسنده، ابعاد فقهی بیت‌کوین را در دو سطح فردی و حکومتی مورد تحلیل قرار می‌دهد و نتیجه می‌گیرد که معاملات بیت‌کوین در سطح فقه فردی می‌تواند جایز باشد. اما آنچه در زمینه صحت شرعی بیت‌کوین بیشتر مورد اهمیت است، جنبه‌های فقه حکومتی است. نگارنده با بررسی قواعد فقهی لاضرر، احترام، اختلال نظام، اتلاف، عدالت و همچنین مساله سفته بازی به این نظر می‌رسد که ورود حساب نشده و بدون کنترل بیت‌کوین به اقتصاد کشور، با توجه به قواعد ذکر شده با حرمت رو به روست و تا زمانی که سامانی از طرف حاکمیت برای کنترل پول‌های مجازی در اقتصاد واقعی ترتیب داده نشده است، باید از مشروعیت پول‌های مجازی در دنیای حقیقی جلوگیری گردد.

تعداد صفحات	محل و سال انتشار	موضوع	نویسنده	عنوان اثر	
۲۲	دوفصلنامه جستارهای اقتصادی ایران پیاپی ۳۰ - ۱۳۹۷	فقهی	رضا میرزاخانی، حسینعلی سعدی	بیت کوین و ماهیت مالی-فقهی پول مجازی	۵

## گزارش اثر:

مفهوم پول مجازی به معنای پول رمزگذاری شده، یک ماهیت غیرمتمرکز دارد که بر اساس آن تمامی فرآیند انتشار، پردازش و اعتبارسنجی معاملات، توسط شبکه کاربران و بدون هیچ واسطه‌ای صورت می‌پذیرد. این پول، هیچ سرویس دهنده‌ی مرکزی یا مؤسسه‌ی مالی برای کنترل نقل و انتقال ندارد؛ چون همه چیز بر ارتباطات نظیر به نظیر بنا شده است.

نویسنده این اثر، تحقیق خود را در دو بخش موضوع‌شناسی و حکم‌شناسی و سپس حکم‌شناسی را در دو سطح فقه فردی و حکومتی پیگیری کرده است:

الف) در بخش اول، پس از بررسی ماهیت پول مجازی، مزایا و معایب، طبقه بندی و نمونه‌هایی از این نوع پول، به سراغ بیت کوین به عنوان پرارزش‌ترین و پرکاربردترین نمونه‌ی پول مجازی می‌رود. بیت‌کوین یک سیستم اینترنتی عمومی است که یک شبکه پرداخت وجوه و تولید پول به صورت کاملاً الکترونیکی معرفی کرده است. بررسی فنی تکنولوژی بیت کوین و بلاک چین، یکی از موضوعات ارائه شده در این بخش می‌باشد. بیت‌کوین قدرت خود را از کاربران می‌گیرد و از منظر آنها، بیت‌کوین یک پول اینترنتی محسوب می‌گردد. به اعتقاد نویسنده، از آنجا که بیت‌کوین فاقد کارکردها و خصوصیات اصلی پول اعتباری است، نمی‌توان آن را به عنوان یک نوع پول در نظر گرفت بلکه یک دارایی دیجیتال است.

ب) نویسنده در ادامه ابعاد فقهی بیت‌کوین را در دو سطح فردی و حکومتی مورد تحلیل قرار می‌دهد:

در سطح فردی، با بررسی مالیت بیت‌کوین به عنوان ثمن، و عناوین اکل مال به باطل، سغه و غرر، جواز آن را محل اشکال قرار می‌دهد.

در سطح حکومتی، با بررسی قواعد لاضرر و اختلال نظام، عدالت و همچنین مساله سفته بازی، معاملات بیت‌کوین را محل تامل بلکه اشکال می‌داند.

در مجموع، به عقیده محققین این اثر، بیت‌کوین، پول نیست و جواز معامله نیز ندارد؛ نه با نگاه فقه فردی و نه با نگاه فقه حکومتی.

تعداد صفحات	محل و سال انتشار	موضوع	نویسنده	عنوان اثر	
۲۶	تحقیقات مالی اسلامی شماره ۱۲ - ۱۳۹۶	اقتصادی و مالی	حسن سبحانی علی / اصغر قائم‌نیا	تاملی در منشا ارزش بیت کوبین از منظر اعتباریات علامه طباطبائی <small>رحمته الله علیه</small>	۶

## گزارش اثر:

پول از نهادهای قدرتمندی است که محصول اجتماعی شدن انسان است و باید آن را به مثابه واقعیتی اجتماعی تلقی کرد. در سال‌های اخیر، بیت‌کوبین به عنوان پول دیجیتال بدون پشتوانه‌ی غیرمتمرکزی مطرح شده که با بهره‌گیری از تکنولوژی رمزنگاری و نظیر به نظیر مورد استفاده قرار گرفته است. بررسی رویکردهای کلاسیک پولی و بانکی در قالب مکاتب فلزگرایی، چارتالیسم، پول درگردش و بانکداری نشان می‌دهد بیت‌کوبین به دلیل ویژگی خاص خود (سیستم نظیر به نظیر) و نداشتن واسطه مبادله با هیچ یک از رویکردهای بیان شده، سازگار نیست. نویسنده این تحقیق به دنبال ارائه تحلیلی از منشا ارزش بیت‌کوبین در چارچوب نظریه‌ی اعتباریات علامه طباطبائی رحمته الله علیه برآمده و نشان داده است که بیت‌کوبین در چارچوب این نظریه، با مفهوم پول سازگار است.

برای ارزیابی این مساله ابتدا واقعیت اجتماعی به عنوان پایه‌ی فلسفی بحث مطرح شده است. سپس بیت‌کوبین به عنوان مصداقی از پول تبیین شده و سازوکار مبادله با بیت‌کوبین تشریح گردیده است. پس از آن ویژگی‌های بیت‌کوبین از نظر گذشته و در نهایت به منشا ارزش بیت‌کوبین پرداخته شده است که همانا پذیرش جامعه نسبت به آن است.

از منظر نظریه‌ی اعتباریات علامه طباطبائی رحمته الله علیه، اعتبار پول تنها نیاز به قبول طرفین داشته و تایید مرجع ثالث شرط نیست. پول جنبه وضعی، قراردادی، فرضی و اعتباری دارد و با واقع و نفس الامر سرو کاری ندارد و همچنین پول ارزش منطقی ندارد.

در پایان، نویسنده به سیاست‌گذاران پولی کشور توصیه کرده تا با آینده پژوهی جنبه‌های نوآورانه‌ی پول، و بازنگری در چارچوب‌های پول و بانک، به خصوص در شرایط تحریمی فعلی و ناکارآمدی نظام بانکی کشور، زمینه را برای سیاست‌های درست اقتصادی، آماده کنند.



تعداد صفحات	محل و سال انتشار	موضوع	نویسنده	عنوان اثر	
۱۴	همایش ملی پژوهش‌های حسابداری و مدیریت با رویکرد کسب و کارهای نوین ۱۳۹۶	اقتصادی و مالی / حقوقی / فقهی	محمود صمدی / لرگانی / امید شهیر	تب بیت کوین در ایران و تحلیل آن از دیدگاه مالی، حقوقی و فقه اسلامی	۷

## گزارش اثر:

ارز مجازی که هیچ بانک مرکزی در دنیا آن را منتشر نکرده است امروز یکی از پیچیده ترین موضوعات دنیای سرمایه داری است. از طرفی اکنون قیمت بیت کوین که نخستین و مهم ترین ارز مجازی است، به شدت افزایش یافته است. هدف اصلی نویسندگان این مقاله، پرداختن به بیت کوین به عنوان یک پول مجازی از دید یک سرمایه‌گذار ایرانی از منظر مالی، حقوقی و فقه اسلامی در شرایط محیطی ایران می باشد.

نویسندگان این مقاله، ابتدا مبانی نظری تحقیق را تشریح می کنند. از جمله چیستی بیت کوین را اینگونه تبیین می نمایند: "بیت کوین یک ارز دیجیتال است که به صورت مجازی ساخته و پرداخته می شود. هیچ کس آن را کنترل نمی کند، چاپ نمی شود و به وسیله نرم افزارهای رایانه‌ای در سراسر جهان که مشغول حل مسائل ریاضی هستند، تولید می شود." در ادامه مهم ترین اصطلاحات سیستم بیت کوین مثل: کیف پول، زنجیره بلوک و کلید خصوصی را تعریف می کنند. سپس به روش های چهارگانه کسب بیت کوین یعنی: "ماینینگ"، "خرید از صرافی ها"، "دریافت از وب سایت های بخت آزمایی" و "دریافت در برابر فروش کالا و خدمات" اشاره می کنند.

بررسی وجوه مخالفت و موافقت با سرمایه‌گذاری در بیت کوین در ایران مقصد بعدی این مطالعه است. از جمله دلایل موافقان، آزادی پرداخت وجه، کارمزد بسیار اندک و ریسک امنیتی پایین برای تجار می باشد. مخالفان نیز دلایلی مانند عدم امکان کنترل نهادهای ناظر و بانک مرکزی بر سیستم بیت کوین، سقوط بیت کوین در صورت ظهور ارز بهتر و نوسانات قیمتی زیاد در بیت کوین دارند.

این اثر پس از اشاره به اینکه معاملات بیت کوین قابلیت جواز از نظر فقه فردی را دارد، بیت کوین را از حیث فقه حکومتی و تحت عناوین لاضرر، احترام، حفظ نظام، اتلاف و عدالت بررسی می کند که در نتیجه اشکالات فقهی بر استفاده از این رمزارز را وارد می داند. بررسی مختصر بیت کوین در حقوق بعضی کشورها مقصد آخرین مقاله است.

تعداد صفحات	محل و سال انتشار	موضوع	نویسندگان	عنوان اثر	
۳۰	فصلنامه علمی پژوهشی اقتصاد اسلامی ۱۳۹۸	اقتصادی و مالی / فقهی / حقوقی	حسین عیوضلو / محسن رضائی صدرآبادی / جواد نوری	تبیین فنی انواع ارزهای مجازی و تحلیل فقهی - حقوقی مبادله ارزهای قابل استخراج در اقتصاد اسلامی	۸

## گزارش اثر:

ارز مجازی با گسترش فناوری و اجتماعات مجازی، و همچنین ظهور پدیده بلاک چین مورد توجه قرار گرفته است. مخترع یا مخترعین بیت کوین سعی داشتند سازوکار انتقال مالی‌ای ایجاد کنند تا تبادلات مالی بدون نهاد واسط مانند بانک‌ها و حاکمیت‌ها و به صورت مستقیم بین افراد انجام شود. نویسندگان این اثر توضیح می‌دهند که ایده‌ی ارز رمزی با یک چالش عمده یعنی قابل کپی بودن پول دیجیتال مواجه بود، که مانع تحقق آن می‌شد. مخترع بیت کوین برای رفع این مشکل، دوره حل ارائه کرد:

بلاک چین، که یک دفترکل خدشه ناپذیر است؛ پروتکل اجماع "اثبات کار".

در ادامه نگارندگان تذکر می‌دهند که در حال حاضر پروتکل‌های مختلفی از نظر ساختار بر رمزارزها حاکم است: اثبات کار، اثبات سهام، اثبات فعالیت و اثبات ذخیره، پروتکل‌هایی هستند که محققین این اثر احصاء کرده‌اند. تلاش این اثر تحقیقی بر این است تا صحت یا عدم صحت مبادله، در ارزهای مجازی قابل استخراج (مانند بیت کوین و امثال آن) مورد تحلیل و بررسی قرار گیرد و سایر ارزهای مجازی از موضوع این اثر خارج می‌باشد.

از سوی دیگر در این تحقیق سعی شده است، از دید کلان به تطبیق آثار موضوعات جدید با اهداف کلی نظام اقتصاد اسلامی نیز پرداخته شود تا بتوان تحلیل جامعی را ارائه نمود. نگارندگان این اثر رمزارزهای مذکور را در دو سطح فقه فردی و فقه حکومتی بررسی می‌کنند. بررسی‌های حاصل از این مقاله نشان می‌دهد که مبادله با این ارزها به علت دو وجه ذیل باطل است:

از حیث فقه حکومتی: نقض عدالت توزیعی در ثروت به علت مکانیزم خلق پول در پروتکل اثبات کار؛

از حیث فقه المعاملات (فردی): ابهام در ماهیت این ارزها که به عنوان یکی از عوضین قرار می‌گیرند.

همچنین به نظر نگارندگان کلیه یافته‌های این تحقیق، فارغ از مزیت‌های بلاک چین و مکانیزم کارای انتقال پول مجازی از طریق این شبکه است و نباید حکم بطلان را بر کل مکانیزم رمزارزها و بلاک چین صادر نمود و به عقیده ایشان با رفع ایرادات وارد بر این مکانیزم و استفاده از فناوری بلاک چین و با باز طراحی مکانیزم جدیدی مبتنی بر اصول نظام اقتصادی اسلام، می‌توان از فرصت‌های فضای مجازی بهره‌ی بهینه داشت و بسیاری از مشکلات موجود در عرصه پولی و بانکی را تصحیح نمود.

تعداد صفحات	محل و سال انتشار	موضوع	نویسندگان	عنوان اثر	
۵	پایگاه خبری عصر اعتبار ۱۳۹۶	فقهی	احمد محمدی پور/ محسن رضایی صدرآبادی	تحلیل برخی ابعاد فقهی-اقتصادی پول‌های مجازی (مطالعه موردی بیت‌کوین)	۹

## گزارش اثر:

نظام جمهوری اسلامی ایران به عنوان یک نظام مبتنی بر اصول و معیارهای اسلامی، امروزه با پدیده نوظهور پول مجازی روبه‌رو شده است و همزمان با گسترش پول‌های مجازی در جهان، این پدیده در داخل کشورمان نیز در حال گسترش است. این درحالی است که نهادهای مختلف اعم از حکومتی و دانشگاهی، در درجه اول ماهیت اقتصادی این پدیده و فرصت‌ها و تهدیدهای آن را به خوبی نشناخته و در درجه دوم این موضوع در فقه و مسائل اقتصاد اسلامی به عنوان یک موضوع مستحدثه و مصداقی از مصادیق پول یا کالا بررسی نشده و از منظر اصول و معیارهای نظام اقتصادی اسلام مورد تحلیل قرار نگرفته است.

محققان این اثر در راستای بررسی برخی ابعاد فقهی پول مجازی بیت‌کوین، ابتدا دوروش فقهی برای استنباط مسائل مستحدثه را بیان می‌کنند:

روش فقه سنتی که موضوعش مکلف حقیقی و حجیت محور است؛

روش فقه حکومتی که ناظر به حکومت به عنوان شخصیتی حقوقی است.

سپس با اتخاذ رویکرد اول، به اختصار، مباحثی مثل مالیت بیت‌کوین، مثلی یا قیمی بودن آن، جبران ارزش پول در بیت‌کوین و ربا در بیت‌کوین را مورد طرح قرار می‌دهند. به عقیده این محققان، بیت‌کوین دارای مالیت اعتباری بوده و مثلی است. در بحث جبران ارزش باید دانست که ارزش آن به قدرت خرید آن است. از نظر ربا، ربای معاملی در بیت‌کوین منتفی بوده اما می‌تواند محکوم به حرمت ربای قرضی شود.

نکته‌ای که مورد تذکر جدی نویسندگان این اثر است، ضرورت نگاه نظام مند و کلان و فقه حکومتی به این مساله است که برعهده مجتهدین نظام اقتصادی اسلامی می‌باشد و در این تحقیق ورودی به آن نشده است.

تعداد صفحات	محل و سال انتشار	موضوع	نویسندگان	عنوان اثر	
۷	دومین کنفرانس بین المللی پژوهش های نوین در مدیریت، اقتصاد، حسابداری و بانکداری - ۱۳۹۸	فقهی	محمدرضا نان آور / مهدی فدائی / سمیه نان آور	تحلیل جایگاه بیت کوین در نظام بانکداری اسلامی	۱۰

## گزارش اثر:

هدف از انجام این تحقیق، تحلیل پدیده بیت کوین در نظام بانکداری اسلامی می باشد، و در ضمن به بررسی مختصر فقهی پول، در بانکداری اسلامی پرداخته است. این پژوهش به لحاظ هدف کاربردی است و به لحاظ روش، توصیفی و از روش کتابخانه ای استفاده شده است. این تحقیق پس از مقدمه در سه بخش مبانی نظری، تجزیه و تحلیل و جمع بندی و نتیجه گیری ارائه شده است.

نویسندگان در بخش اول، بیان اجمالی پیشینه ی پژوهش، واژه شناسی پول های رمزنگاری شده، بانکداری اسلامی و مزایا و چالش های آن، برخی ابعاد فقهی بیت کوین و مفاهیم و جایگاه اخلاق در نظام مالی اسلام را در دستور کار خود قرار داده اند. به عنوان آخرین بحث این بخش، در مورد نسبت ربا و بیت کوین اظهار داشته اند که ربای معاملی در مورد این ارز دیجیتال بی معناست اما ربای قرضی ممکن است. هرچند به علت نبود بانک در این سیستم، سپرده گذاری ربوی در بانک تضعیف می شود.

در بخش تجزیه و تحلیل ابتدا از امکان پولشویی در سیستم بیت کوین بحث کرده و آن را ممکن دانسته است. در ادامه به ارائه ی بعضی سوالات به خبرگان این موضوع و استخراج جواب با اکثریت آرای آنان اقدام کرده است. یافته های این تحقیق نشان می دهد دو موضوع امنیت ارزهای جدید دیجیتال و استفاده از آنها برای فعالیت های مجرمانه و پولشویی باعث نگرانی دولت ها گردیده است. نویسندگان این مقاله عقیده دارند اگر استفاده از رمزینه ارزها پیامدهای منفی در اقتصاد واقعی نداشته باشد، براساس اصل "لا ضرر و لا ضرار" جایز است. هرچند باید ریسک و خطر آن را نیز در نظر داشت. مهمترین این پیامدها و خطرات احتمالی به نظر نگارندگان عبارت است از:

نوسانات قیمتی و عدم حفظ ارزش؛

تهدید اقتصاد واقعی و گسترش بخش غیررسمی اقتصاد؛  
تهدید اقتصاد واقعی و گسترش بخش غیررسمی اقتصاد؛  
تسهیل فرار مالیاتی، پولشویی، باجگیری از طریق باج افزارها و تأمین مالی گروه‌های خلافکار؛  
تهدید پول‌های رمزنگاری شده با تکنولوژی قوی تر و فناوری کامپیوترهای کوانتومی.

تعداد صفحات	محل و سال انتشار	موضوع	نویسندگان	عنوان اثر	
۳۱	فصلنامه اقتصاد اسلامی - ۱۳۹۷	فقهی	علیرضا نواب پور / احمد علی یوسفی / محمد طالبی	تحلیل فقهی کارکردهای پول رمزنگاری شده (مطالعه موردی بیت‌کوین)	۱۱

## گزارش اثر:

از سال ۲۰۰۹ شکل نوینی از پول در عرصه اقتصاد دنیا تحت عنوان «پول رمزنگاری شده» به وجود آمد. این وسیله مبادله از دسترس سیستم بانکی و بانک مرکزی خارج است و تنها از طریق فضای مجازی منتقل می‌شود. با فراگیر شدن این نوع پول در رفتارها و روابط اقتصادی، یک تحول جدی در ماهیت و کارکرد اقتصادی پول ایجاد می‌شود. تغییر در ماهیت و کارکرد اقتصادی ممکن است، حکم فقهی متفاوتی نسبت به پول بانکی به دنبال داشته باشد؛ بنابراین، لازم است دستگاه فقه، ماهیت و کارکردهای اقتصادی این پدیده را با دقت شناسایی نماید و احکام مترتب بر به کارگیری آن در روابط اقتصادی را روشن کند. ایشان ابتدا به موضوع شناسایی پول‌های رمزنگاری شده پرداخته، سپس ابعاد فقهی موضوع را با دو رویکرد فقه فردی و حکومتی و همچنین در دو سطح معامله و معدن‌کاوی تبیین کرده‌اند. در آخرنیز با استفاده از روش تحقیق اجتهاد چند مرحله‌ای و نظر خبرگان مالی اسلامی و مراجع عظام تقلید، شروط جواز استفاده از پول‌های رمزنگاری شده را احصا کرده‌اند.

ایشان در پایان به این نتیجه رسیده‌اند که استفاده از بیت‌کوین - به عنوان یکی از پول‌های رمزنگاری شده - در صورتی که پیامدهای منفی در اقتصاد واقعی نداشته باشد بر اساس اصل «لاضرر و لا ضرار» جایز می‌باشد؛ این در حالی است که به اعتقاد ایشان استفاده از بیت‌کوین ریسک‌های معتنا بهی برای افراد و کل جامعه در بردارد. مهم‌ترین این خطرات از نگاه ایشان عبارت است از:

نوسانات قیمتی و عدم حفظ ارزش؛

تهدید اقتصاد واقعی و گسترش بخش غیررسمی اقتصاد؛

تسهیل فرار مالیاتی، پول شویی، باج‌گیری از طریق باج‌افزارها و تامین مالی گروه‌های خلافکار؛

تهدید پول‌های رمزنگاری شده با تکنولوژی قوی‌تر و فناوری کامپیوترهای کوانتومی؛

فقدان مستند قانونی و عدم توانایی طرح دعوی و پیگیری حقوقی؛  
عدم امکان تجهیز و تخصیص منابع به فعالان اقتصادی؛  
خروج ارز از کشور؛  
تهدید رقبا و غیرقانونی شدن توسط دولت‌های بزرگ.  
لازم به ذکر است که این مقاله برگرفته از پایان‌نامه کارشناسی ارشد نگارنده (علیرضا  
نواب‌پور) می‌باشد.



تعداد صفحات	محل و سال انتشار	موضوع	نویسنده و مترجم	عنوان اثر	
۱۵	دومین کنفرانس ملی حسابداری - مدیریت اقتصاد با رویکرد اشتغال پایدار نقش آن در رشد صنعت - ۱۳۹۷	فقهی	چارلز اونز / مترجم: سید جواد کاظمی تبار	رمزارزها و بانکداری اسلامی	۱۲

## گزارش اثر:

این مقاله، سازگاری زنجیره بلوکی خودکار مانند بیت کوین را با ملزومات بانکداری اسلامی تحلیل می‌کند. نویسنده پس از مقدمه‌ای کوتاه، پژوهش خود را در سه بخش "بانکداری و تجارت اسلامی"، "سامانه مدیریت بلاک چین ارز مجازی" و "چند پیشنهاد" سامان می‌دهد. در بخش بانکداری و تجارت اسلامی، نویسنده وجه مشخصه بانکداری اسلامی را ممنوعیت ربا بیان می‌دارد. اگرچه هدف این نوشته بررسی جزئیات و بحثهای عمیق شرعی نبوده است ولی نشان می‌دهد که ارزهای مجازی بالقوه قابلیت جلوگیری از بانکداری ربوی را داراست. به علاوه ارزهای مجازی این قابلیت را دارند که شرایط مخاطره دوطرفه را به جای مخاطره یک طرفه ایجاد کنند.

در بخش دوم، مباحثی در مورد سیاستگذاران پولی و بانکی، چستی پول، دفترکل به جای بانک مرکزی، و مقایسه پول کاغذی و مجازی مطرح می‌شود. یکی از خصوصیات مهم رمزارز به نظر نویسنده، وفاداری آن به اصولی همچون مصلحت جمع و تقسیم ریسک مشترک است: مصلحت: تمام کسانی که دسترسی به اینترنت دارند و خصوصاً آن‌هایی که گوشی هوشمند دارند، می‌توانند از بیت کوین فایده ببرند. به علاوه با ارتقای ارزش بیت کوین به همه استفاده‌کنندگان بیت کوین سود خواهد رسید.

مشارکت ریسک و مشارکت هزینه: بیت کوین طبق قاعده‌ی مشارکت عمل می‌کند که در آن استخراج کنندگان هزینه‌ها و فواید نگهداری سیستم را با هم شریکند.

نویسنده در بحث مقایسه بین پول کاغذی و رمزارز، پول کاغذی را زاییده ربا می‌داند. در واقع به اندازه کافی پشتوانه برای بازپرداخت آن وجود ندارد؛ در نتیجه باید به صورت مداوم در حال تورم باشد. ولی در بیت کوین میزان رمزارز در گردش با یک نرخ مشخص و کاهنده افزایش

می‌یابد. به جای آنکه مانند پول معمولی در اثر درخواست مردم تولید شود در ازای امن نگاه داشتن سامانه بیت‌کوین به شبکه اضافه می‌شود. نتیجه این مقاله این است که بیت‌کوین یا یک ارز مجازی مشابه می‌تواند به عنوان وسیله مبادله در بانکداری اسلامی به جای یک بانک مرکزی ربوی پول محور علی‌الخصوص در مقیاس‌های فرامرزی کوچک که فاقد بستر بانکی هستند مورد استفاده قرار گیرد.

تعداد صفحات	محل و سال انتشار	موضوع	نویسندگان	عنوان اثر	
۱۲	همایش بین المللی مدیریت، حسابداری و اقتصاد دانش بنیان - ۱۳۹۷	فقهی	عبدالمحمد کاشیان / زهرا بهرامی / زهرا شهروی / فهیمة قلی پورگودرزی	نگاهی نوبه ماهیت اقتصادی و فقهی پول های رمز پایه	۱۳

## گزارش اثر:

این مقاله به دنبال آن است که ضمن بررسی مطالعات پیشین در زمینه ی پول های رمز پایه، رویکرد جدیدی را به جامعه علمی ارائه نماید که از آن طریق می توان در مورد ماهیت فقهی پول های رمز پایه اظهار نظر نمود. از آنجا که شیوه ایجاد پول های رمز پایه، دلالت های نسبتاً مشابهی با مباحث خلق پول در اقتصاد دارد، این مقاله سعی دارد از همین منظر (یعنی خلق پول) به ماهیت پول های رمز پایه بپردازد. در این راستا، این مقاله در پنج بخش (به جز مقدمه و جمع بندی بسیار مختصر) تنظیم گردیده است:

### الف) پیشینه تحقیق

ب) ماهیت ارزهای رمز پایه: به عقیده ی نویسندگان مقاله، بیت کوین تنها یک داده است و اصلاً پول نیست و کالا و خدماتی است که به دلیل ویژگی های ذاتی اش برای معامله استفاده می شود.

ج) آثار اقتصادی بیت کوین: در این بخش مقبولیت بیت کوین نزد فعالان اقتصادی و دولت ها، نقش آن در پول شویی، نقش آن در سیاست های پولی و ارزی، ریسک نگهداری در سطح فردی و ریسک ورود به اقتصاد واقعی تبیین می شود.

د) بررسی ادله فقهی مخالفان و موافقان پول های رمز پایه:

وجوه مخالفت:

- ◀ عدم رواج در کشور؛
- ◀ ناشناس بودن صادر کننده؛
- ◀ بدون پشتوانه و تایید حاکمیتی بودن؛
- ◀ قابلیت سوء استفاده در پولشویی، فرار مالیاتی و جرایم اینترنتی؛
- ◀ ناپایداری ارزش و نوسان زیاد؛

◀ ابهام در ماهیت و مالیت.

وجوه موافقت:

◀ اصل برجواز است و بیت‌کوین و هرارز دیجیتال که این ویژگی‌ها را داشته باشد، پول

محسوب می‌شود:

◀ ارزشمندی نزد مردم؛

◀ پذیرش برای مبادله توسط مردم یا گروهی از آنان؛

◀ قابلیت سنجش ارزش داشتن؛

◀ واحد حساب بودن.

در نهایت نویسندگان، مهم‌ترین ایراد وارد بر بیت‌کوین را غرری بودن دانسته و نتیجه‌گیری

را احاله به بررسی‌های بیشتر می‌کنند.

ه) در این بخش نویسندگان، ضمن بررسی دلالت‌های مشابه مباحث خلق پول و پول‌های

مجازی و همچنین ارائه نظریات مختلف در حوزه خلق پول، یک بررسی اجمالی در خصوص

ماهیت فقهی پول‌های رمزپایه داشته‌اند. به نظر برخی کارشناسان، خلق پول کاغذی به دلیل

ایجاد تورم و ایجاد قدرت خرید از هیچ، فاقد مبنای شرعی است و همین استدلال می‌تواند

در مورد پول‌های رمزپایه نیز مورد استفاده قرار گیرد. در این صورت رمزارز از جهت قواعدی مثل

لاضرر دچار مشکل شرعی می‌باشد.

تعداد صفحات	محل و سال انتشار	موضوع	نویسندگان	عنوان اثر	
۱۵	نهمین کنفرانس بین المللی اقتصاد، مدیریت، حسابداری با رویکرد ارزش آفرینی - ۱۳۹۸	حقوقی	مسلم قزل بیگلو	مشروعیت رمزارزها از منظر فقه حکومتی و فردی	۱۴

## گزارش اثر:

نگارنده این مقاله، مشروعیت رمزارزها را بر طبق دو شاخه فقه فردی و حکومتی قابل تمییز دانسته و هر کدام را جداگانه مورد تحلیل قرار داده است:

الف) از منظر فقه فردی، نویسنده برای رمزارزها مالیت قائل است و معاملات آن‌ها را ربوی و غرری نمی‌داند؛ بنابراین، حلیت رمزارزها به مبنای معاملاتی آن بستگی دارد؛ در صورتی که مبنای معاملاتی رمزارزها از منظر شرعی صحیح باشد، مبادله رمزارزها از منظر شرعی حلال است؛ اما در صورتی که مبنای معاملاتی رمزارزها مشروعیت نداشته باشد، معامله آنها باطل و حرام است.

ب) از منظر فقه حکومتی نگارنده وضعیت مبادلاتی رمزارزها را متفاوت می‌داند و به استناد ادله ای همانند: «قاعده لاضرر»، «قاعده احترام»، «قاعده حفظ نظام» و «عدالت» که همگی مانع از اجرای سیاست‌های نادرست پولی و افزایش بی‌رویه حجم پول در نظام اقتصاد اسلامی می‌شوند، مقتضی می‌داند تا زمانی که از طرف حاکمیت، نظم حقوقی برای کنترل رمزارزها در اقتصاد واقعی کشور ترتیب داده نشده است، از ورود و انجام معامله در زمینه رمزارزها جلوگیری شود. وی در نهایت می‌گوید: «تسهیل جرایم، افزایش یا کاهش بی‌رویه حجم مبادلات پولی و خروج ارز از مسایل مطرح در فقه حکومتی است که مانع از فاقد اشکال شرعی دانستن معاملات رمزارزها است.»

این مقاله در قالب چهار بخش به بحث در ارتباط با مشروعیت رمزارزها در فقه حکومتی و فردی می‌پردازد:

أ) کلیات: در این قسمت ابتدا به تعاریف و انواع رمزارزها می‌پردازد. سپس اقدامات دولت‌های آمریکا و انگلستان را در خصوص رمزارزها بیان می‌کند و در ادامه به رویه قضایی دیوان دادگستری اتحادیه اروپا اشاره می‌کند. در نهایت نیز به توصیف وضعیت رمزارزها در ایران پرداخته است.

ب) دلایل: در این قسمت دلایل مشروعیت و بطلان معاملات رمزارزها بیان شده است:

◀ دلایل مشروعیت معاملات رمزارزها

۱. مالیت ذاتی رمزارزها به خاطر صرف انرژی و زمان برای کسب آنها؛

۲. بدون واسطه بودن نظام پرداخت رمزارزها.

◀ دلایل بطلان معاملات رمزارزها

۱. نوسانات شدید در ارزش‌گذاری رمزارزها؛

۲. عدم شفافیت منشأ اعتبار؛

۳. بنای عقلا (بانک‌ها و بازارهای رسمی) بر عدم پذیرش رمزارزها به صورت قاطع؛

۴. نفوذپذیری شبکه‌های معاملاتی رمزارزها.

ت) دیدگاه فقه فردی راجع به رمزارزها:

۱. مالیت داشتن رمزارزها: نگارنده جهت مالیت بخشیدن به رمزارزها به دو مورد «قدرت

خرید رمزارزها» و «ارزش اسمی رمزارزها» استناد می‌کند.

۲. رمزارزها و ربا: نویسنده رمزارزها را نه از جنس «کیل» و نه از جنس «موزون» می‌داند؛ بلکه

رمزارزها را «معدود» شمرده و ربای معاملی را در مورد آن منتفی می‌داند.

۳. رمزارزها و غرر: نگارنده بعد از ارائه تعاریفی از «بیع غرری» رمزارزها را معامله زیان‌آور و غرری

ندانسته و نوسانات ارزش رمزارزی مثل «بیت کوین» را به دلیل عرضه و تقاضا می‌داند و معتقد

است در صورت پذیرفتن رمزارزها توسط دولت‌ها و بانک‌ها، این نوسانات کمتر خواهد شد.

ث) دیدگاه فقه حکومتی راجع به رمزارزها:

۱. قاعده لاضرر: بر اساس قاعده لاضرر که مبنای اصل ۴۰ قانون اساسی قرار گرفته است،

مانع پذیرش رمزارزها بدون نظارت و مجوز حکومت است؛ زیرا ممکن است موجب تضییع

حقوق آحاد جامعه و ثروت‌های ملی شود.

۲. قاعده احترام: به موجب قاعده احترام، مال مسلمان محترم و تجاوز و تعدی به آن موجب

ایجاد مسئولیت و ضمان برای متجاوز به مال دیگری است؛ از این رو ورود بدون نظارت رمزارزها

در اقتصاد واقعی موجب افزایش میزان ضرر در حجم پول و ثروت‌های اقتصاد واقعی است که

براین اساس، تزریق چنین پولی با عنوان حرمت روبرو است.

۳. قاعده حفظ نظام: با عنایت به چالش‌های رمزارزها مانند مشکلات امنیتی، تسهیل

جرایم اینترنتی، فرار مالیاتی و پولشویی که موجب اختلال نظام اقتصادی و حتی سیاسی و

اجتماعی خواهد شد، مصلحت اقتضا می‌کند تا حاکم اسلامی تا به سامان رسیدن تولید و جریان این شکل از پول، از ورود آن به اقتصاد واقعی جلوگیری کند.

۴. قاعده عدالت: در همین راستا، توزیع ناعادلانه ثروت از جمله تهدیدهای رمزارزها برای نظام اقتصاد اسلامی است؛ چرا که در حال حاضر بیش از نیمی از حجم بازار این نوع پول متعلق به افراد معدودی است که در واقع سهامداران اصلی رمزارزها هستند و از این طریق، می‌توانند تحریم‌ها، تهدیدها و مخاطراتی را به اقتصاد کشورهایی که رمزارزها در آنها رواج یافته تحمیل نمایند.

## فصل دوم: پایان نامه ها

عنوان اثر	نویسندگان	موضوع	محل و سال انتشار	مقطع
۱ ابعاد حقوقی بیت‌کوین	سمیرا صفویان / حجت مبین (استاد راهنما)	حقوقی	دانشگاه شیراز، دانشکده حقوق و علوم سیاسی - ۱۳۹۷	کارشناسی ارشد

### گزارش اثر:

از جمله ابزارهای نوین برای انجام معاملات و پرداخت، بیت کوین می باشد که اعتباری به افراد می دهد تا بتوانند به وسیله آن خرید انجام داده و به جای پول از آن برای ایفای تعهدات خویش استفاده نمایند. بیت کوین چیزی فراتر از یک کالای دیجیتالی یا یک مال بوده و نقل و انتقال آن تابع نظام و سیستم خاصی می باشد که با سایر ارزهای خارجی نیز تفاوت دارد. هدف محققین از این تحقیق، معرفی بیت کوین از منظر قانون و فقه اسلامی می باشد که با روش توصیفی - تحلیلی صورت پذیرفته است. بنابراین با توجه به ابعاد مختلف حقوقی، فقهی، پولی و بانکی پاسخگوی این سوال می باشند که آیا بیت کوین می تواند در نظام حقوقی کشور ما و در مبادلات تجاری مورد پذیرش قرار گیرد؟

نتایج این پژوهش حاکی از آن است که بیت کوین از سه جهت با مشکل رو به روست. اولاً به عنوان ارز (پول خارجی) در نظام حقوقی ما قابل پذیرش نمی باشد؛ دوم اینکه پذیرش آن به عنوان کالا نیز، تأثیرات منفی قابل توجهی بر سیستم اقتصادی و پولی و بانکی کشور دارد و مراجع رسمی (بانک مرکزی) نمی تواند کنترلی نسبت به آن داشته باشند؛ سوم اینکه ایرادات فقهی و حقوقی نظیر غرری بودن و بدون پشتوانه بودن، استفاده از آن را ممتنع می کند.



مقطع	محل و سال انتشار	موضوع	نویسندگان	عنوان اثر	
کارشناسی ارشد	دانشگاه علم و فرهنگ تهران، دانشکده فنی و مهندسی - ۱۳۹۷	اقتصادی و مالی / فقهی	سعید میرزاجان زاده / احمدعلی یوسفی (استاد راهنما)	امکان سنجی مالی - فقهی استفاده از بیت کوین در بازار ایران	۲

## گزارش اثر:

سرمایه در نظام اقتصادی بسیار حیاتی است و چگونگی کسب سرمایه در کشورهای درحال توسعه از درجه اهمیت بالایی برخوردار است؛ لذا تامین آن نیازمند ابزاری است که بتواند معاملات سریع، با ضریب اطمینانی بالای را تسهیل کند.

ایده اصلی این تحقیق از اینجا شکل گرفته که نویسنده، نیاز مبرمی به کاربرد ارز دیجیتال در ایران، برای همگام سازی آن با اقتصاد بین المللی و جلوگیری از عقب ماندن کشور در مقایسه با سایر کشورهای منطقه و جهان احساس می کند. بنابراین نویسنده با این سوال که بازار ایران، چقدر آمادگی استفاده از پول دیجیتال بیت کوین را دارد، به تحقیق در این موضوع می پردازد. نویسنده در اولین گام تحول ساختارها و ابزارهای اقتصادی و تکنولوژی های پولی و مالی را توضیح می دهد. سپس نتیجه می گیرد که در این شرایط، حرکت به سمت تکنولوژی های پولی و مالی، برای توسعه اقتصادی کشور، ضرورت دارد.

در گام بعد با بیان اینکه قوانین وضع شده در حوزه اقتصادی کشور ایران هم بر قانون مدنی کشوری استوار است و هم باید در چهارچوب موازین دین مبین اسلام گنجانده شود، به بررسی امکان به کارگیری بیت کوین در بازار ایران، از جهت قواعد و ضوابط فقهی و مالی می پردازد.

مقطع	محل و سال انتشار	موضوع	نویسندگان	عنوان اثر	
کارشناسی ارشد	دانشگاه عدالت، گروه حقوق خصوصی - ۱۳۹۸	فقهی / حقوقی	سیدمحمد عبداللهی / ابوذر صانعی (استاد راهنما)	بررسی فقهی حقوقی معاملات ارزهای مجازی با تأکید بر بیت‌کوین	۳

## گزارش اثر:

در حال حاضر مباحث پول‌های مجازی از جمله بیت‌کوین چندان شکافته نشده و هنوز به مطالعات بیش‌تر و دقیق‌تری احتیاج هست تا بتوان در مورد آن‌ها اظهار نظر جامع کرد. با تغییر نیازهای بشر، پول از یک کالای واقعی به یک کالای واقعی - اعتباری تبدیل شده است و به تدریج سهم اعتبار افزایش پیدا می‌کند. لکن یک پشتوانه معتبری پشت آن هست که مدافع ارزش پول محسوب می‌شود. در دهه اخیر پول‌های مجازی دارد ظهور کرده که پشتوانه معتبر خاصی ندارد و اعتبارکننده، مسئولیتی در قبال اعتبارش ندارد.

نویسنده بعد از معرفی بیت‌کوین به تبیین ابعاد فقهی آن می‌پردازد. به نظر ایشان مالیت بیت‌کوین و رمزارزها مورد تأمل جدی است و با توجه به ویژگی‌های و خلأهای موجود در آن و عدم تأیید عقلاً به راحتی نمی‌توان برای آن مالیت قائل شد. همچنین از آنجایی که کارکردهای اصلی پول به عنوان ارزش مبادله‌ای خالص در این رمزارز کامل نیست، در حال حاضر نمی‌توان بیت‌کوین را به عنوان یک پول شناخت و اطلاق لفظ ارز دیجیتال (رمزارز) به آن، نوعی تسامح در تعبیر است. از همین رو می‌توان گفت که عقلای جامعه برای معاملات مبتنی بر بیت‌کوین، سبب عقلایی و عرفی قائل نبوده و از این رو این معاملات از مصادیق اکل مال به باطل و مفهومی بودن معامله خواهد بود. همچنین، نوسان قیمت در بیت‌کوین و ناشناخته و خطرپذیر بودن این رمزارز، معاملات آن را با غرر همراه خواهد کرد.

مقطع	محل و سال انتشار	موضوع	نویسندگان	عنوان اثر	
کارشناسی ارشد	دانشگاه امام صادق <small>علیه السلام</small> ، دانشکده معارف اسلامی و مدیریت - ۱۳۹۷	فقهی	علیرضا نواب پور/ محمد طالبی (استاد راهنما)	تحلیل فقهی کارکردهای پول رمزنگاری شده (مطالعه موردی بیت کوین)	۴

## گزارش اثر:

از سال ۲۰۰۹ نظام مالی جهان با پدیده‌ای به نام پول‌های رمزگذاری / رمزنگاری شده مواجه شد که پشتوانه آن‌ها صرفاً حل معادلات پیچیده ریاضی هستند. این پول به دلیل سهولت در نقل و انتقالات بین المللی، هزینه عملیاتی پایین، حذف نهاد واسط و ناظر و سایر ویژگی‌هایش به سرعت جای خود را در نظام پولی و مالی کشورها پیدا کرد به طوری که شاخص Bitcoin " - یکی از انواع پول‌های رمزنگاری شده - در بورس نیویورک ثبت شده و ارزش آن در طی زمان بسیار اندکی از کم‌تر از یک دلار به بالای چهارصد دلار رسید. به دلیل ویژگی‌های منحصر به فرد این نوع پول، بسیاری از فروشگاه‌های اینترنتی بین المللی همانند Amazon، App Store، Ebay، و غیره با این پول کار می‌کنند و همچنین در بازارهای بورس بسترهای نرم افزاری (Platform) بوجود آمده است که با Bitcoin می‌توان کلیه اوراق را با هزینه عملیاتی کمتر، به طور امن‌تر و با حداقل زمان تسویه، خرید و فروش نمود. به عبارتی پول رمزگذاری شده پدیده‌ای نوظهور در نظام مالی دنیا می‌باشد که به دلیل ویژگی‌های منحصر به فرد خود، مورد استقبال فراوان در سراسر جهان قرار گرفت، به طوری که در مدت زمان بسیار کوتاه توانست جایگاه خود را در مبادلات روزمره فعالان اقتصادی پیدا کند. به همین جهت در سراسر دنیا برای شناخت این پدیده مقالات، کتب و پایان نامه‌های بسیاری به رشته تحریر درآمده است. اما این مطالعات صرفاً جنبه تکنیکی و اقتصادی داشته و تاکنون هیچ مطالعه مشخصی در خصوص جایز بودن به کارگیری چنین پول‌هایی از منظر فقه شیعه صورت نپذیرفته است. لذا با توجه به ورود این پول‌ها به کشور ایران و وجود مراکز تخصصی در این خصوص، لازم است فقه شیعه نظر خود را در این رابطه اعلام نماید و استفاده کنندگان از این پول را از ابهام خارج نموده و مکلفین را آگاه به تکلیف خویش نماید. نگارنده در گام اول تلاش کرده تا به معرفی ماهیت این نوع از پول پرداخته و در گام بعدی، ابعاد چالشی این پول را استخراج و به اصول شریعت عرضه کند و مخالفت یا موافقت آن را با این اصول تبیین نماید.

مقطع	محل و سال انتشار	موضوع	نویسندگان	عنوان اثر	
۱۳۹۷	دانشگاه امام صادق (ع)، دانشکده معارف اسلامی و حقوق - ۱۳۹۷	حقوقی	محمدصادق رجیبی / طاهر حبیب زاده (استاد راهنما)	ماهیت بیت‌کوین و ابعاد حقوقی آن با تأکید بر فناوری بلاک‌چین	۵

## گزارش اثر:

بیت‌کوین چند ویژگی دارد که به آن اهمیت بخشیده و آن را با مقبولیت مردم و دولت‌ها رو به رو ساخته است:

امنیت بالای آن که تا به حال تنها یک حمله نفوذی برای آن ثبت شده است؛  
افراد در عین معامله کردن ناشناس باقی می‌مانند؛  
امکان نگه‌داری آن به صورت آفلاین؛

فراملی و فراحاکمیتی بودن آن، در حالی که بیشتر توسط مردم اداره می‌شود؛  
قیمت رو به افزایش آن در سال‌های اخیر فرصتی مناسب برای سرمایه‌گذاران فراهم کرده است؛  
قابلیت استخراج مستقیم آن مانند طلا و به دست آوردن آن که سبب شده مردم در کشورهای  
مختلف از جمله ایران مزرعه بیت‌کوین ایجاد کنند؛

امکان دورزدن تحریم‌های مالی کشورها و رهایی از سیطره دلار که چین، کره و روسیه از آن  
علیه تحریم‌های آمریکا استفاده می‌کنند؛

وابسته به هیچ بانکی نیست و هیچ بانکی آن را کنترل نمی‌کند.

بیت‌کوین با ماهیت فناوری اطلاعاتی خود توسط مردم و نه دولت‌ها، پا به عرصه اقتصاد  
نهاد و متولد می‌شود که هنوز برای آن وضع قانون نشده و جایگاه آن از نظر حقوقی تحلیل  
و تبیین نگردیده و این درحالی است که به عنوان پول یا کالا در بین مردم و سیستم خصوصی  
اقتصادی پذیرفته شده و ما به ازای انجام معاملات قرار می‌گیریم.

محققین این اثر، مسائلی مانند "جنس اعتباری یا ارزش ذاتی داشتن بیت‌کوین"، "نحوه قرار  
دادن آن به عنوان ثمن معاملات و شبهه‌ی غرری بودن به دلیل نوسانات بالای ارزش"، "تأثیر  
حقوقی فناوری‌های نو مانند بلاک‌چین بر تراکنش‌های بیت‌کوین" و "نحوه سیاست‌گذاری  
از سوی دولت در اعتباردهی یا عدم اعتباردهی به معاملات مبتنی بر بیت‌کوین" را از جمله  
مباحثی می‌دانند که توجه حقوقی جدی می‌طلبد.

این پژوهش سعی خواهد کرد در مرحله اول شناخت کامل فنی از ابعاد مختلف این ابداع تازه ارایه کند؛ و در مرحله دوم به تحلیل مسائل حقوقی بیت‌کوین که در قسمت قبل اشاره شد، بپردازد. در این راستا رویکرد دیگر کشورها شامل چین و کره جنوبی و آمریکا بررسی خواهد شد. در آخر تلاش می‌کند در سیاست‌گذاری ملی در برخورد با این محصول مبتنی بر فناوری پیشنهاداتی را به دولت ارایه کند.

## فصل سوم: کتاب‌ها

عنوان اثر	نویسنده و مترجم	موضوع	محل و سال انتشار	تعداد صفحات
برنامه‌های کاربردی بلاک چین برای سیستم مالی اسلامی	Hussein, Elasrag حسین الاسراگ / مترجم: رضا شیرازی	فنی فقهی	تهران: انتشارات آکادمیک - ۱۳۹۸	۲۴۰

### گزارش اثر:

این کتاب با هدف ارائه مقدمه‌ای در مورد استفاده از بلاک‌چین برای تأمین مالی اسلامی و تشریح برخی از زمینه‌های بالقوه این سیستم برای همه بخش‌های اقتصادی مالی اسلامی تالیف شده است. این کتاب:

- توضیح می‌دهد که فناوری بلاک‌چین دقیقاً چیست؛
  - روشن می‌کند که چرا سیستم تأمین مالی اسلامی بهترین سیستم برای ایجاد دانش و توانایی در رابطه با فناوری بلاک‌چین است؛
  - به طور منطقی تأثیرات بلاک‌چین را بر تأمین مالی اسلامی بیان کرده و آینده و تحولاتش را پیش‌بینی می‌کند؛
  - در مورد کاربردهای اقتصادی - مالی موجود در بلاک‌چین کاوش و بحث می‌کند.
- لازم به ذکر است که متأسفانه متن تفصیلی این اثر، در دسترس تحقیق حاضر نبوده است.

تعداد صفحات	محل و سال انتشار	موضوع	نویسنده	عنوان اثر	
۱۸۵	قم، توحید	فقهی	مرتضی ترابی	خرید و فروش و استخراج پول دیجیتال (بیت‌کوین) و حکم افزایش تورمی سرمایه	۲

## گزارش اثر:

\* به دلیل عدم دسترسی به کتاب فوق، گزارشی از آن موجود نیست.





ضیاء

## ضمیمه اول: جدول پژوهش‌های بلاک چین و رمزارزها

\*در پایان‌نامه‌های موجود در این جدول، اولین نویسنده، استاد راهنمای پایان‌نامه می‌باشد.

موضوع	محل ارائه	سال ارائه	نویسنده / مترجم	قالب اثر	عنوان اثر	
سلامت	دانشگاه علم و فرهنگ تهران، دانشکده فنی و مهندسی	۱۳۹۶	محمدجواد کارگر / عباس قاسمی	پایان‌نامه	پلتفرمی مبتنی بر بلاک چین برای داده‌های پزشکی	۱
اقتصادی و مالی	دانشگاه شهید بهشتی، دانشکده مدیریت و حسابداری	۱۳۹۷	سجاد شکوهار / ماندانا ایران نژاد	پایان‌نامه	مدیریت فعالیت‌های مرتبط با آماده‌سازی زنجیره تأمین به منظور پیاده‌سازی بلاک چین	۲
اقتصادی و مالی	موسسه آموزش عالی غیاث‌الدین جمشید کاشانی، دانشکده کامپیوتر و فناوری اطلاعات	۱۳۹۷	آزاده طباطبایی / مسعود منتظرفرج	پایان‌نامه	کاربردهای فن آوری بلاک چین در زمینه مالی	۳
امنیت و حریم خصوصی	موسسه آموزش عالی غیاث‌الدین جمشید کاشانی، دانشکده کامپیوتر و فناوری اطلاعات	۱۳۹۷	اکبر مرشد اسکی / حمیدرضا نژادی کاشانی	پایان‌نامه	بررسی و بهبود امنیت و چالش‌های اتریوم و بلاک چین	۴
اقتصادی و مالی	دانشگاه تربیت مدرس	۱۳۹۷	علی شایان / سعید عابدی	پایان‌نامه	نقشه راه پیاده‌سازی سیستم‌های پرداخت نوین در ایران با استفاده از فناوری بلاک چین	۵
اقتصادی و مالی	موسسه آموزش عالی بصیر- آبیگ	۱۳۹۷	سوده پیوندی / مریم جلالی	پایان‌نامه	ارائه مدل بلاک چین در کسب و کارهای اینترنتی براساس اینترنت اشیا	۶

عنوان اثر	قالب اثر	نویسنده / مترجم	سال ارائه	محل ارائه	موضوع
>	پایان نامه	غلامحسین اکباتانی فرد / مرگان منتخب مدنی	۱۳۹۶	موسسه آموزش عالی مهرآستان	فنی
<	پایان نامه	مجتبی منصورى / مجید شافعیان	۱۳۹۷	دانشگاه صنعتی نوشیروانی بابل	فنی
۴	پایان نامه	محمدحسین صادقی / پژمان زندی	۱۳۹۷	دانشگاه تربیت مدرس، دانشکده مهندسی مکانیک	اقتصادی و مالی
۵	پایان نامه	رضا عزمی / شیوا قادری	۱۳۹۷	دانشگاه الزهرا (س)، دانشکده فنی و مهندسی	امنیت و حریم خصوصی
۶	پایان نامه	رضا عزمی / زهرا دهرویه سمنانی	۱۳۹۶	دانشگاه الزهرا (س)، دانشکده فنی و مهندسی	امنیت و حریم خصوصی
۷	پایان نامه	مسعود خسروی فارمد / وحید محمدزاده اصفهانی نژاد	۱۳۹۷	موسسه آموزش عالی اترک - قوچان	امنیت و حریم خصوصی
۸	پایان نامه	سیدمحمدتقی بطحایی / همایون الیاسی	۱۳۹۷	دانشگاه خاتم، دانشکده فنی و مهندسی	حکمرانی و مدیریت
۹	پایان نامه	مهدی آبادی / محمد پیام الماسیان	۱۳۹۷	دانشگاه تربیت مدرس، دانشکده فنی و مهندسی	امنیت و حریم خصوصی
۱۰	پایان نامه	محمد فتحی / سروه سعیدپور	۱۳۹۷	دانشگاه کردستان، دانشکده فنی و مهندسی	فنی

عنوان اثر	قالب اثر	نویسنده / مترجم	سال ارائه	محل ارائه	موضوع
بهبود گسترش پذیری و امنیت در پروتکل اجماع عمومی مبتنی بر گراف بدون دور جهت دار- DAG (بلاک چین نسل سوم)	پایان نامه	حسین حاجی ابوالحسن / فاطمه فغانیان	۱۳۹۷	دانشگاه شهید بهشتی، دانشکده علوم ریاضی	امنیت و حریم خصوصی
کاربرد اکوسیستم بلاک چین (گستره زنجیره بلوکی) در دستیابی به اهداف کلیدی مدیریت و ساختار زنجیره تامین کالا	پایان نامه	غلامحسین اکباتانی فرد / حسین حسین پور	۱۳۹۶	موسسه آموزش عالی مهرآستان	اقتصادی و مالی
امکان سنجی به کارگیری قراردادهای هوشمند در حقوق ایران	پایان نامه	محمدهادی دارایی / مهدی ناصر	۱۳۹۷	دانشگاه علوم قضایی و خدمات اداری، دانشکده حقوق قضایی	حقوقی
سیستم‌های رای گیری ترکیبی	پایان نامه	محمدحسین شفیق آبادی / محمدرضا اسفندیار	۱۳۹۷	موسسه آموزش عالی ادیبان	حکمرانی و مدیریت
طراحی مدل امنیتی ارز دیجیتال در واحدهای فناوری اطلاعات	پایان نامه	محمد ربیعی / سیده معصومه شکرگذار	۱۳۹۷	موسسه آموزش عالی غیاث‌الدین جمشید کاشانی، دانشکده کامپیوتر و فناوری اطلاعات	امنیت و حریم خصوصی
تشخیص ناهنجاری در شبکه‌های پویای بلاک چین	پایان نامه	بابک تیمورپور / فروغ یوسفی	۱۳۹۷	دانشگاه تربیت مدرس، دانشکده مهندسی صنایع و سیستم‌ها	فنی
بررسی تأثیر اخبار بر روند شکل‌گیری قیمت بیت‌کوین	پایان نامه	مسعود طالبیان / علی جهانی	۱۳۹۷	دانشگاه صنعتی شریف، دانشکده مدیریت و اقتصاد	اقتصادی و مالی
تحلیل فقهی کارکردهای پول رمزنگاری شده (مطالعه موردی بیت‌کوین)	پایان نامه	محمد طالبی / علیرضا نواب‌پور	۱۳۹۷	دانشگاه امام صادق <small>علیه السلام</small> ، دانشکده معارف اسلامی و مدیریت	فقهی

عنوان اثر	قالب اثر	نویسنده / مترجم	سال ارائه	محل ارائه	موضوع
۲۴	پایان نامه	پرویز ساورایی / یاسر خرمی	۱۳۹۶	دانشگاه شهید بهشتی، پردیس دانشگاهی	حقوقی
۲۵	پایان نامه	حمیدرضا شایق / بروجنی / جمیله بحری	۱۳۹۷	دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی، دانشکده مهندسی کامپیوتر	امنیت و حریم خصوصی
۲۶	پایان نامه	غلامحسین اکباتانی فرد / مژده فلاحتگر	۷۱۳۹	موسسه آموزش عالی مهرآستان	امنیت و حریم خصوصی
۲۷	پایان نامه	مرتضی رموزی / مهرداد محمدآقایی	۱۳۹۸	موسسه آموزش عالی علامه فیض کاشانی، دانشکده فنی و مهندسی	امنیت و حریم خصوصی
۲۸	پایان نامه	غلامحسین اکباتانی فرد / رامین قربانیان جوکندان	۱۳۹۷	موسسه آموزش عالی مهرآستان	امنیت و حریم خصوصی
۲۹	پایان نامه	غلامحسین اکباتانی فرد / مژگان منتخب مدنی	۱۳۹۷	موسسه آموزش عالی مهرآستان	فنی
۳۰	پایان نامه	غلامحسین اکباتانی فرد / سیده مهشاد ناصرلنگرودی	۱۳۹۷	موسسه آموزش عالی مهرآستان	امنیت و حریم خصوصی
۳۱	پایان نامه	سجاد شکوه‌یار / ابراهیم حیاتی	۱۳۹۷	دانشگاه شهید بهشتی، مرکز آموزش الکترونیکی	اقتصادی و مالی

عنوان اثر	قالب اثر	نویسنده / مترجم	سال ارائه	محل ارائه	موضوع	
۳۲	بررسی نقش بلاک‌چین در امنیت اطلاعات سازمان‌ها	پایان نامه	غلامحسین اکباتانی فرد / امین صلحی	۱۳۹۷	موسسه آموزش عالی مهرآستان	امنیت و حریم خصوصی
۳۳	ارائه روشی برای بهبود الگوریتم اکویی هش در استخراج ارز زیکش در فناوری بلاک‌چین	پایان نامه	حسین نعمت زاده / میلاد مهدوی	۱۳۹۷	موسسه آموزش عالی هدف، دانشکده مهندسی کامپیوتر و فناوری اطلاعات	فنی
۳۴	پایاده سازی بازار مشترک محور انرژی بر اساس معاملات همتا به همتا	پایان نامه	محمدصادق قاضی زاده / محمد نسیمی فر	۱۳۹۷	دانشگاه شهید بهشتی، پردیس فنی و مهندسی شهید عباسپور، دانشکده مهندسی برق	حکمرانی و مدیریت
۳۵	بررسی تأثیر استفاده از ارزهای مجازی بر افزایش رضایت مندی مشتریان در تجارت الکترونیک	پایان نامه	احمد حبیبی / بهزاد محمد علینژاد	۱۳۹۷	موسسه آموزش عالی چرخ نیلوفری آذربایجان	اقتصادی و مالی
۳۶	ماهیت بیت‌کوین و ابعاد حقوقی آن با تأکید بر فناوری بلاک‌چین	پایان نامه	طاهر حبیب زاده / محمدصادق رجبی	۱۳۹۷	دانشگاه امام صادق <small>علیه السلام</small> ، دانشکده معارف اسلامی و حقوق	حقوقی
۳۷	امکان سنجی مالی - فقهی استفاده از بیت‌کوین در بازار ایران	پایان نامه	احمدعلی یوسفی / سعید میرزاجان زاده	۱۳۹۷	دانشگاه علم و فرهنگ تهران، دانشکده فنی و مهندسی	اقتصادی و مالی فقهی
۳۸	آشنایی با زنجیره بلوکی (بلاک‌چین)	کتاب	کیانوش کیانیا	۱۳۹۸	تهران، نشر ناقوس	فنی
۳۹	آشنایی با فناوری بلاک‌چین و ارزهای دیجیتال	کتاب	عین‌اله جعفرنژاد قمی	۱۳۹۸	بابل: علوم رایانه	فنی
۴۰	ارزهای دیجیتال: بیت‌کوین، بلاک‌چین و مفاهیم پایه	کتاب	پیمان اخوان	۱۳۹۶	تهران: آتی نگر، وینا	فنی

موضوع	محل ارائه	سال ارائه	نویسنده / مترجم	قالب اثر	عنوان اثر	
اقتصادی و مالی	مؤسسه چاپ و انتشارات دانشگاه جامع امام حسین <small>علیه السلام</small>	۱۳۹۸	آیت الله ابراهیمی	کتاب	ارزهای مجازی؛ فرصت‌ها و چالش‌ها	۴۱
اقتصادی و مالی	تهران: چالش	۱۳۹۷	روح‌الله کهن‌هوش نژاد / سیدمهدی پاک‌ذات	کتاب	اقتصاد بلاک‌چین	۴۲
اقتصادی و مالی	تهران: ریاست جمهوری، معاونت علمی و فناوری، مرکز روابط عمومی و اطلاع‌رسانی، دانش بنیان فناور		مهدی محمدی / مهدی کااوندکردی / آرش زمانی	کتاب	بررسی تجربیات جهانی شرکت‌های استارت‌آپ در حوزه بلاک‌چین	۴۳
فنی	تهران: آتی‌نگز؛ وینا	۱۳۹۸	پیمان اخوان / مریم دهقانی	کتاب	بلاک‌چین: از بیت‌کوین تا دنیای صنعت	۴۴
	تهران: موسسه کتاب مهربان نشر	۱۳۹۷	جواد عباسی	کتاب	بلاک‌چین: آشنایی با مفاهیم بنیادی	۴۵
	تهران: انتشارات علم و دانش	۱۳۹۸	آمنه پورسرپرست / محمودرضا فردوسی	کتاب	بلاک‌چین به زبان ساده (تعریف و کاربردها)	۴۶
فنی	تهران: ناقوس	۱۳۹۸	حسن فضلی / مهدی چمندار / هادی زمردی‌منور	کتاب	بلاک‌چین و رمز ارزها: مفاهیم پایه، راهکارهای جامع، قانونگذاری	۴۷
	اصفهان: خانواده سالم	۱۳۹۸	سیامک غفاری	کتاب	بومی‌سازی بلاک‌چین و توسعه پول الکترونیکی ملی حلقه مفقوده رونق اقتصادی و دور زدن تحریم‌های بانکی	۴۸
اقتصادی و مالی	تهران: دیباگران تهران	۱۳۹۸	محمدنوید مددی	کتاب	بیت‌کوین و بازارهای مالی آینده	۴۹

عنوان اثر	قالب اثر	نویسنده / مترجم	سال ارائه	محل ارائه	موضوع
بیت‌کوین و بلاک‌چین	کتاب	علی سرآبادنی / امیر سرآبادنی / صدیقه سرآبادنی / سعیده سرآبادنی		فیض آباد مه ولات : انتشارات جالیز	اقتصادی و مالی
پول مجازی	کتاب	حامد حاجی ملامیرزایی	۱۳۹۸	تهران: دانشگاه و پژوهشگاه عالی دفاع ملی و تحقیقات راهبردی	اقتصادی و مالی
تأثیرات تکنولوژی بلاک‌چین بر تحولات آینده	کتاب	علیرضا اسکندری	۱۳۹۷	تهران: گروه آموزشی مدرس: سنجش و دانش	اقتصادی و مالی
دنیای بلاک‌چین	کتاب	شیدا صفایی مرادی	۱۳۹۸	تهران	
دیدهبانی فناوری‌های نوظهور در صنعت نفت و گاز مطالعه موردی: فناوری زنجیره بلوکی	کتاب	هادی نیلفروشان / هومن فرزایی		تهران: شرکت ملی گاز ایران، روابط عمومی	حکمرانی و مدیریت
زنجیره بلوکی	کتاب	بهار هوتن / هومن ضرابی	۱۳۹۷	تهران	فنی امنیت و حریم خصوصی اقتصادی و مالی
زندگی در بلاک‌چین	کتاب	شیدا صفایی مرادی	۱۳۹۸	تهران: سبزیان گستر	اقتصادی و مالی
فناوری دفترکل توزیع شده و آینده خدمات پرداخت	کتاب	مجتبی مظفری فرد / رها حمزه / لیلا شکاری / راضیه پرورده / مریم دیهول	۱۳۹۸	تهران: آهوان	اقتصادی و مالی
قراردادهای هوشمند در بستر اتریوم برای برنامه‌نویسان	کتاب	امیررضا سردارزاده	۱۳۹۷	تهران: سخنوران	حقوقی



عنوان اثر	قالب اثر	نویسنده / مترجم	سال ارائه	محل ارائه	موضوع
من یک ماینریم: راهنمای کاربردی و روش های کسب درآمد با استخراج ارزهای دیجیتال	کتاب	محمد علیدادی شمس آبادی	۱۳۹۷	تهران : سخنوران	اقتصادی و مالی
انتقال ارز در حوزه بین المللی با استفاده از بلاک چین	مقاله	کیا جهان بین / حسین رضایی / فریدون الیاسی کماری	۱۳۹۷	هفتمین کنفرانس بین المللی اقتصاد، مدیریت، حسابداری با رویکرد ارزش آفرینی	اقتصادی و مالی
Blockchain	کتاب (ترجمه)	Gupta, Manav مناو گوپتا / مترجم: بابک کاظم ارگی	۱۳۹۸	تهران: آذرفر	فنی
ارتقای امنیت سایبری با بلاک چین	کتاب (ترجمه)	Gupta, Rajneesh راجنش گوپتا / مترجمین فاطمه نوکلی / آذر مهدوی دهکردی	۱۳۹۸	تهران: شمس دانش	امنیت و حریم خصوصی
اصول بلاک چین، پیش درآمدی بر مبانی بلاک چین	کتاب (ترجمه)	Drescher, Daniel دانیل درشر / ترجمه آرمین اکبری / هومن حریقی / محمد رضا دهقان	۱۳۹۸	تهران : انتشارات پلک: انتشارات آدمی و پری	
انقلاب بلاک چین	کتاب (ترجمه)	Tapscott, Don دن تپ اسکات / الکس تپ اسکات / مترجم محسن سبحانی	۱۳۹۷	تهران: درخت بلورین	اقتصادی و مالی

عنوان اثر	قالب اثر	نویسنده / مترجم	سال ارائه	محل ارائه	موضوع
اینترنت اشیا امن و هوشمند با استفاده از بلاک‌چین و هوش مصنوعی	کتاب (ترجمه)	Banafe, Ahmed احمد بانافع / مترجمین مصطفی سبزه‌کار / محمد اختری / رضا اسکندری	۱۳۹۸	تهران: سنجش و دانش	امنیت و حریم خصوصی
برنامه‌های کاربردی بلاک‌چین برای سیستم مالی اسلامی	کتاب (ترجمه)	Hussein, Elasarag حسین الاسراگ ترجمه رضا شیرازی	۱۳۹۸	تهران: انتشارات آکادمیک	فنی فقهی
بلاک‌چین آینده درخشان عرصه دیجیتال	کتاب (ترجمه)	استفان پی ولیامز / ترجمه رضا شیرازی	۱۳۹۸	تهران: انتشارات آکادمیک	فنی اقتصادی و مالی
بلاک‌چین در ساپلای چین	کتاب (ترجمه)	Hofmann, Erik Strewe, Urs Magnus Bosia, Nicola اریک هافمن / مگنوس استریو / نیکلا بوسیا / ترجمه حسن مرتضی‌زاده / ستاره حسینی	۱۳۹۷	تهران: موسسه کتاب مهربان نشر	اقتصادی و مالی امنیت و حریم خصوصی
بلاک‌چین و قانون	کتاب (ترجمه)	De Filippi, Primavera Wright, Aaron پریم‌ا و راد فیلیپی / آرون رایت / ترجمه حامد حیدری / یاسر زندی	۱۳۹۷	تهران: صفحه سفید	فنی اقتصادی و مالی حقوقی حکمرانی و مدیریت
تامین مالی زنجیره تامین و تکنولوژی زنجیره بلوکی (مورد اوراق قرضه معکوس)	کتاب (ترجمه)	Hofmann, Erik Strewe, Urs Magnus Bosia, Nicola اریک هوفمان / مگنوس استریو / نیکولا بوسیا / ترجمه سید شاهین موسوی / محمدرؤف / علیزاده صالح پور	۱۳۹۸	تهران: شاهق	اقتصادی و مالی

موضوع	محل ارائه	سال ارائه	نویسنده / مترجم	قالب اثر	عنوان اثر
	تبریز: بیلاق قلم	۱۳۹۸	Ghiassi, Stevie استیو قیاسی / ترجمه اکبر عزیزی	کتاب (ترجمه)	زنجیره بلوکی برای حقوقدانان
فنی اقتصادی و مالی	مشهد: دستوز شرکت پیشگامان گسترش متن باز	۱۳۹۸	Drescher, Daniel دانیل درشر	کتاب (ترجمه)	مبانی بلاک چین: آموزش بلاک چین در ۲۵ گام ساده
اقتصادی و مالی	تهران: صفحه سفید	۱۳۹۸	Morabito, Vincenzo وینچنزو مورابیتو / ترجمه حامد حیدری	کتاب (ترجمه)	نوآوری کسب و کار از طریق بلاکچین: دیدگاه هیات کسب و کار بلاکچین
	تهران: انتشارات پشتیبان	۱۳۹۸	Quiniou, Matthieu Debonneuil, Christophe متیو کینیوا / کریستوف دبونیویل / ترجمه هانیه عظیم زادگان / شیماسادات طباطبایی سپهر	کتاب (ترجمه)	واژه نامه بلاک چین
اقتصادی و مالی	تهران: نشر نص	۱۳۹۸	Antonopoulos, Andreas M آندریاس آنتونوپولوس / ترجمه احسان ملکیان / علیرضا زارع پور	کتاب (ترجمه)	همه چیز درباره بیت کوین برنامه نویسی برای بلاک چین باز
اقتصادی و مالی	مشهد: شیوا سلیمانی	۱۳۹۷	,Macarthy Andrew اندرو مک کارتی / ترجمه و تالیف: سید مجتبی میری / شقایق صباغی / محمد ابراهیم سماوی	کتاب (ترجمه)	۵۰۰ نکته مهم در بازاریابی رسانه های اجتماعی و معرفی رسانه های اجتماعی مبتنی بر بلاک چین
فنی اقتصادی و مالی	تهران: شرکت چاپ و نشر بازرگانی	۱۳۹۷	AtwoodMark مارک اتوود / ترجمه مرتضی شانی	کتاب (ترجمه)	توضیح بلاک چین + توضیح بیت کوین

عنوان اثر	قالب اثر	نویسنده / مترجم	سال ارائه	محل ارائه	موضوع
۷۸	مقاله	کامبیز فرقان دوست حقیقی / رضوانه نداف	۱۳۹۷	فصلنامه رویکردهای پژوهشی نوین در مدیریت و حسابداری	اقتصادی و مالی
۷۹	مقاله	محمود شاه چراغی / رضا ملاحسینی	۱۳۹۷	فصلنامه کهربا	فنی
۸۰	مقاله	محمد روشن / مصطفی مظفری / هانیه میرزایی	۱۳۹۷	مجله اینترنتی تحقیقات حقوقی، دانشکده حقوق دانشگاه شهید بهشتی	حقوقی
۸۱	مقاله	رجی اوشیلدز / دکتر حسین صادقی / مهدی ناصر	۱۳۹۸	مجله پژوهشهای حقوقی	حقوقی
۸۲	مقاله	حسین صادقی / مهدی ناصر	۱۳۹۷	نشریه دیدگاه‌های حقوق قضایی	حقوقی
۸۳	مقاله	مهدی رضائی / علی طائی زاده	۱۳۹۸	نشریه علوم و فنون مدیریت اطلاعات	اقتصادی و مالی
۸۴	مقاله	حامد رستمی نجف آبادی / مهدی ناصر	۱۳۹۷	فصلنامه تحقیقات حقوقی معاهده	حقوقی
۸۵	مقاله	محسن صادقی / مهدی ناصر	۱۳۹۷	فصلنامه سیاست‌گذاری عمومی	حقوقی
۸۶	مقاله	مهدی رشوند / ناصر مهدی	۱۳۹۸	پژوهشنامه حقوق اسلامی	حقوقی

موضوع	محل ارائه	سال ارائه	نویسنده / مترجم	قالب اثر	عنوان اثر	
امنیت و حریم خصوصی	پنجمین کنفرانس ملی مهندسی برق و سیستم های هوشمند ایران	۱۳۹۷	بهناز اطیار / محمود دانشور فرزنانگان	مقاله	تاثیر فناوری زنجیره بلوکی بر افزایش امنیت و حریم خصوصی اینترنت اشیا	۸۷
سلامت	پنجمین کنفرانس بین المللی وب پژوهی	۱۳۹۸	محمدجواد شایگان فرد / مسعود براتی / کیارش شمسی	مقاله	راهکارهایی به منظور پیاده سازی پرونده الکترونیک سلامت با استفاده از بلاک چین	۸۸
اقتصادی و مالی	کنفرانس ملی پژوهش های کاربردی در مدیریت و مهندسی صنایع	۱۳۹۸	سجاد طارمی / وحیده پیرهادی / محمدحسین شفیع آبادی	مقاله	آینده اعتبارسنجی و گزارشگری اعتباری در سایه فن آوری بلاک چین	۸۹
امنیت و حریم خصوصی	هفتمین کنفرانس ملی علوم و مهندسی کامپیوتر و فناوری اطلاعات	۱۳۹۸	الهه عبدی	مقاله	مروری بر چالش های امنیتی IOT مقیاس بزرگ به کمک فناوری بلاک چین	۹۰
امنیت و حریم خصوصی	هفتمین کنفرانس ملی علوم و مهندسی کامپیوتر و فناوری اطلاعات	۱۳۹۸	مجتبی دادخواه / بوغلمش / امیر هوشنگ تاجفر	مقاله	مطالعه تطبیقی بر چالش های موجود در IOT و IOT ی ادغام شده با بلاک چین	۹۱
فنی	نخستین کنفرانس ملی مدیریت بازرگانی، کارآفرینی و حسابداری	۱۳۹۸	مهدی ابطحی / آمنه رئیس زاده / معصومه رئیس زاده	مقاله	انقلابی نوین در پایگاه داده های اطلاعاتی مبتنی بر بلاک چین (زنجیره بلوکی)	۹۲
اقتصادی و مالی	پنجمین همایش ملی علوم و مهندسی دفاعی	۱۳۹۸	محسن قلهکی / سمیه فرهنگ ادیب	مقاله	بررسی فناوری بلاک چین و تاثیر آن بر سیستم های پرداخت و صنعت بانکداری	۹۳
اقتصادی و مالی	کنگروه ملی تحقیقات بنیادین در مهندسی کامپیوتر و فن آوری اطلاعات	۱۳۹۸	محمد اسحاقیان / شادی پورقدیری / علی هادیان	مقاله	بیت کوین و جایگاه آن در بانکداری الکترونیکی	۹۴

عنوان اثر	قالب اثر	نویسنده / مترجم	سال ارائه	محل ارائه	موضوع
مطالعه‌ای بر بلاک چین، کاربردها، امنیت و تهدیدات آن	مقاله	علی قلی‌زاده سلیم کندی	۱۳۹۸	سومین همایش ملی دانش و فناوری مهندسی برق، کامپیوتر و مکانیک ایران	امنیت و حریم خصوصی
چارچوب تحلیل هم‌پایی فناوریانه از طریق بکارگیری آینده‌پژوهی فناوری؛ مورد مطالعه: تحول صنعت بانکداری ایران با فناوری بلاک چین	مقاله	محمدصادق برادران / علیرضا نصرآصفهانی	۱۳۹۸	کنفرانس بین‌المللی ایده‌های نوین در مدیریت حسابداری، اقتصاد و بانکداری	اقتصادی و مالی
پتانسیل‌های کاربرد تکنولوژی بلاک چین در توسعه گردشگری ایران بر مبنای معیارهای رقابت پذیری	مقاله	فاطمه زارع بیدکی / سیدمجتبی حسینی بامکان	۱۳۹۸	چهارمین کنفرانس بین‌المللی مدیریت صنعتی	اقتصادی و مالی
بررسی block chain و کاربرد آن در حوزه‌های مختلف	مقاله	نیما رضادوست / رمضانی شمامی	۱۳۹۷	دومین کنفرانس ملی دانش و فناوری علوم مهندسی ایران	فنی
بررسی کاربردهای فناوری بلاک چین در صنعت حمل و نقل دریایی	مقاله	سیدمنصور نجفی شوشتری / محمد رضا بیجاری لفته	۱۳۹۷	دومین همایش بین‌المللی مهندسی برق، علوم کامپیوتر و فناوری اطلاعات	حکمرانی و مدیریت
بررسی تامین مالی زنجیره تامین در بستر بلاکچین	مقاله	میثم خدابخش	۱۳۹۷	پنجمین کنفرانس ملی پژوهش‌های کاربردی در مدیریت و حسابداری	اقتصادی و مالی
فناوری بلاک چین در مبارزه با پولشویی	مقاله	کیا جهان بین / حسین رضایی / علیرضا مرادی / فریدون الیاسی کماری	۱۳۹۷	کنفرانس بین‌المللی برق، کامپیوتر و مکانیک ایران	امنیت و حریم خصوصی

موضوع	محل ارائه	سال ارائه	نویسنده / مترجم	قالب اثر	عنوان اثر	صفحه
اقتصادی و مالی	کنفرانس بین المللی یافته‌های نوین در حسابداری، مدیریت اقتصاد و بانکداری	۱۳۹۷	یاسمن خلیلی / میلاد اثنی عشری امیری / مجاهد رخشان	مقاله	بلاک چین و آینده حسابداری	۱۰۶
حقوقی	همایش ملی مدیریت و کسب و کار الکترونیکی با رویکرد اقتصاد مقاومتی	۱۳۹۷	عقیل رفیعی	مقاله	بایسته‌های ارز دیجیتال در نظام حقوق کیفری ایران	۱۰۷
امنیت و حریم خصوصی	کنفرانس بین المللی تحقیقات بین رشته ای در مهندسی برق، کامپیوتر، مکانیک و مکترونیک در ایران و جهان اسلام	۱۳۹۷	فرهنگ پدیداران مقدم / مرتضی آب رون	مقاله	بررسی و مقایسه راهکارهای بهبود امنیت در بلاک چین	۱۰۸
حکمرانی و مدیریت	بیست و پنجمین همایش ملی بیمه و توسعه	۱۳۹۷	نیره نظر / محسن صابری	مقاله	پتانسیل‌های کاربردی بلاک چین در صنعت بیمه: فرصت‌ها و چالش‌ها	۱۰۹
حکمرانی و مدیریت	بیست و پنجمین همایش ملی بیمه و توسعه	۱۳۹۷	نیره نظر / محسن صابری	مقاله	فرصت‌ها و محدودیت‌های پیاده‌سازی فناوری بلاک چین در صنعت بیمه در مقایسه با پایگاه داده سنتی	۱۱۰
حکمرانی و مدیریت	بیست و پنجمین همایش ملی بیمه و توسعه	۱۳۹۷	مهدی پناهی اسفرجانی	مقاله	نقش فناوری‌های بیمه‌ای در صنعت بیمه ایران	۱۱۱
حکمرانی و مدیریت	بیست و پنجمین همایش ملی بیمه و توسعه	۱۳۹۷	مجید بنویدی / سیدآرش ولی نیا / یونس سلمانی	مقاله	نقش بلاک چین بر صنعت بیمه با رویکرد بهبود فرایندها	۱۱۲

عنوان اثر	قالب اثر	نویسنده / مترجم	سال ارائه	محل ارائه	موضوع
۱۰۴	مقاله	مجتبی جعفری / سمیرا افصحی	۱۳۹۷	سومین کنفرانس بین المللی مدیریت، حسابداری و حسابرسی پویا	اقتصادی و مالی
۱۱۰	مقاله	سیدمحمد هاشمی / کیوان محبی	۱۳۹۷	کنفرانس ملی تحقیقات نوین در مهندسی کامپیوتر برق فناوری اطلاعات	فنی
۱۱۱	مقاله	سرور سفیدگر / حسین علی احمدی جشقانی	۱۳۹۷	سومین کنفرانس ملی رویکردهای نوین در آموزش و پژوهش	امنیت و حریم خصوصی
۱۱۲	مقاله	محمد سلیمانی / علیرضا زمانی علویجه	۱۳۹۷	هشتمین همایش سالانه بانکداری الکترونیک نظام‌های پرداخت	امنیت و حریم خصوصی
۱۱۳	مقاله	زهره خامه / علی نعیمی ذاکر	۱۳۹۷	هشتمین همایش سالانه بانکداری الکترونیک نظام‌های پرداخت	اقتصادی و مالی
۱۱۴	مقاله	مهشید شاهچرا / هما منفرد / فاطمه نوربخش	۱۳۹۷	هشتمین همایش سالانه بانکداری الکترونیک نظام‌های پرداخت	حکمرانی و مدیریت
۱۱۵	مقاله	مژده اشراقی بفرویی / ملیحه مجیدزاده	۱۳۹۷	هشتمین همایش سالانه بانکداری الکترونیک نظام‌های پرداخت	اقتصادی و مالی
۱۱۶	مقاله	امینه اسداللهی / بهنوش چوبینه	۱۳۹۷	هشتمین همایش سالانه بانکداری الکترونیک نظام‌های پرداخت	اقتصادی و مالی



موضوع	محل ارائه	سال ارائه	نویسنده / مترجم	قالب اثر	عنوان اثر	
حکمرانی و مدیریت	هشتمین همایش سالانه بانکداری الکترونیک نظام‌های پرداخت	۱۳۹۷	ساینا آقابابایی / سعید خوشبخت	مقاله	بررسی تلاش‌های جهانی صورت گرفته در زمینه استانداردسازی بلاک چین ارایه مدلی برای تعریف نقشه راه دستیابی به استاندارد توسعه بلاک چین در نظام بانکداری کشور	۱۱۷
حکمرانی و مدیریت	هشتمین همایش سالانه بانکداری الکترونیک نظام‌های پرداخت	۱۳۹۷	نیما امیرشکاری / زهرا لطیفی	مقاله	ارزهای دیجیتال نظام مالیاتی؛ فرصت‌ها، چالش‌ها استراتژی‌ها	۱۱۸
حکمرانی و مدیریت	دوازدهمین همایش بین‌المللی انرژی	۱۳۹۷	هدیه منتصر کوهساری	مقاله	تاثیر تکنولوژی بلاک چین در بازار آینده انرژی	۱۱۹
حقوقی	سومین کنفرانس ملی در مهندسی کامپیوتر، فناوری اطلاعات و پردازش داده‌ها	۱۳۹۷	سیده مایده مروی خراسانی / الهام حسین نژاد	مقاله	ارایه مدلی مبتنی بر زنجیره بلوکی در ثبت احوال و ثبت اطلاعات بیومتریک در کارت ملی	۱۲۰
امنیت و حریم خصوصی	سومین کنفرانس ملی در مهندسی کامپیوتر، فناوری اطلاعات و پردازش داده‌ها	۱۳۹۷	فاطمه ثقفی / منصوره حورعلی / مریم پاکبازی	مقاله	اولویت بندی کاربردهای امنیتی داده‌ها مبتنی بر فناوری بلاک چین	۱۲۱
اقتصادی و مالی	کنفرانس بین‌المللی نوآوری در مدیریت کسب و کار و اقتصاد	۱۳۹۷	بهزاد محمد علی نژاد / شهاب فرقانی	مقاله	بررسی جنبه‌های استفاده از ارزهای دیجیتال بر تجارت الکترونیک در ایران	۱۲۲
امنیت و حریم خصوصی	کنفرانس ملی فناوریهای نوین در کامپیوتر و مهندسی پزشکی	۱۳۹۷	سید محمد جوادی / مقدم / احمد کشمیری	مقاله	سازوکار بلاک چین در بهبود امنیت اینترنت اشیا و حریم خصوصی	۱۲۳
امنیت و حریم خصوصی	کنفرانس بین‌المللی مدیریت و مهندسی صنایع در عصر نوین	۱۳۹۷	زهرا عیسی نیا	مقاله	بلاک چین در امنیت IoT	۱۲۴

عنوان اثر	قالب اثر	نویسنده / مترجم	سال ارائه	محل ارائه	موضوع
بکارگیری الگوریتم درخت تصمیم ID ۳ با هدف بهبود دقت در پیش‌بینی قیمت بیت‌کوین در بلاک چین	مقاله	ابراهیم رضوی / سلیمه ضیاء‌الدینی	۱۳۹۷	کنفرانس بین المللی مدیریت حسابداری اقتصاد و بانکداری نوین	اقتصادی و مالی
ایجاد امنیت در اینترنت اشیا با بهره‌گیری از فناوری بلاک چین	مقاله	انسبه باباییگ	۱۳۹۷	چهارمین کنفرانس ملی تحقیقات کاربردی در مهندسی برق، مکانیک، کامپیوتر و فناوری اطلاعات	امنیت و حریم خصوصی
ارائه روشی نوین در بیت‌کوین با هدف بهبود دقت در کشف مهم‌ترین ویژگی‌های تأثیرگذار بر پذیرش بیت‌کوین	مقاله	ابراهیم رضوی مقدم / سلیمه ضیاء‌الدینی	۱۳۹۷	دومین کنگره بین المللی علوم و مهندسی	اقتصادی و مالی
مدیریت ارزهای دیجیتال مورد مطالعه: رفتار دولت ایران	مقاله	احمد برنده / حسین علی احمدی جشفقانی	۱۳۹۷	کنفرانس بین المللی امنیت، پیشرفت و توسعه پایدار مناطق مرزی، سرزمینی و کلانشهرها، راهکارها و چالش‌ها با محوریت پدافند غیرعامل و مدیریت بحران	حکمرانی و مدیریت
فناوری بلاک چین و کاربردهای آن در حوزه پزشکی	مقاله	عباس حسن پور عسکری / محمد احمدی نیا	۱۳۹۷	فصلنامه پژوهش‌های کاربردی در فنی و مهندسی	سلامت
چالش‌های پیش روی ارز دیجیتال و مدیریت آن به عنوان ارز رسمی در تجارت جهانی	مقاله	میثم دهقانی	۱۳۹۷	اولین همایش ملی مدیریت با تاکید بر حمایت از کالا و خدمات ایرانی	حکمرانی و مدیریت
مروری بر چالش‌ها، مزایا و معایب پذیرش فناوری بلاک‌چین در دولت الکترونیک	مقاله	حامد لواسانی / سیده معصومه شکرگزار / محمد ربیعی	۱۳۹۷	دومین کنفرانس بین المللی مدیریت سیستم‌های فازی	حکمرانی و مدیریت

موضوع	محل ارائه	سال ارائه	نویسنده / مترجم	قالب اثر	عنوان اثر	
امنیت و حریم خصوصی	چهارمین کنفرانس ملی فناوری در مهندسی برق، کامپیوتر	۱۳۹۷	علی حدادی / لوئیزا دهیادگاری / سمیه خواجه حسنی رابری	مقاله	بلاک چین امنیتی	۱۳۲
فنی	چهارمین کنفرانس ملی فناوری در مهندسی برق، کامپیوتر	۱۳۹۷	مسعود منتظرفرج / عطیه خانجانی	مقاله	بررسی تفاوت های پایگاه داده مرسوم با پایگاه داده بلاک چین	۱۳۳
اقتصادی و مالی	سومین کنفرانس ملی نوآوری و تحقیق در مهندسی برق و مهندسی کامپیوتر و مکانیک ایران	۱۳۹۷	مزگان میرفخرایی / فرشته میرفخرایی / مهدی میرفخرایی / سعیده جعفری	مقاله	اطلاعات ما از بیت کوین ها در چه حد است و آن ها چگونه و کجا قابل استفاده هستند	۱۳۴
فنی	سومین کنفرانس ملی نوآوری و تحقیق در مهندسی برق و مهندسی کامپیوتر و مکانیک ایران	۱۳۹۷	هادی اعلم شاهی	مقاله	مقدمه ای بر بلاک چین (BlockChain)	۱۳۵
امنیت خصوصی و حریم	هفتمین همایش ملی بانکداری الکترونیک و نظام های پرداخت	۱۳۹۶	سید جواد کاظمی تبار	مقاله	آسیب شناسی بلاکچین	۱۳۶
امنیت خصوصی و حریم	هفتمین همایش ملی بانکداری الکترونیک و نظام های پرداخت	۱۳۹۶	سید علیرضا پور شایسته فرد / مهدی امیدی	مقاله	بررسی امنیت در اینترنت اشیا با استفاده از راهکارهای تکنولوژی بلاک چین	۱۳۷
اقتصادی و مالی	هفتمین همایش ملی بانکداری الکترونیک و نظام های پرداخت	۱۳۹۶	حسین یعقوبی	مقاله	ارزیابی سطح بلوغ فناوری بلاکچین جهت استفاده در صنعت پرداخت ایران	۱۳۸

عنوان اثر	قالب اثر	نویسنده / مترجم	سال ارائه	محل ارائه	موضوع
نقش زنجیره بلوکی در دستیابی به اهداف کلیدی مدیریت زنجیره تامین	پایان نامه	جواد احتشام پور	۱۳۹۷	دانشگاه ایوان‌کی	اقتصادی و مالی
ارائه روشی برای ارتقای حریم خصوصی با استفاده از فناوری زنجیره بلوکی	پایان نامه	زهرا فتحی	۱۳۹۶	دانشگاه یزد، پردیس فنی و مهندسی - گروه مهندسی کامپیوتر	امنیت و حریم خصوصی
یک چهارچوب برای اشتراک منابع در محاسبات لبه‌ای مبتنی بر زنجیره بلوکی	پایان نامه	بهزاد اکبری / یاشار نصایبان	۱۳۹۷	دانشگاه تربیت مدرس	فنی
طراحی و پیاده‌سازی قرارداد هوشمند در بازار کالا	پایان نامه	بابک مظلوم‌نژاد / میبیدی / بهناز کاوسی قافی	۱۳۹۷	دانشگاه شهید بهشتی	حقوقی
بهره برداری بهینه از ریز شبکه‌های AC-DC مبنی بر الگوریتم‌های یادگیری ماشین در حضور خودروهای الکتریکی	پایان نامه	طاهر نیکنام / مطهره پوربهزادی	۱۳۹۷	دانشگاه صنعتی شیراز، دانشکده مهندسی برق و الکترونیک	فنی
رتبه‌بندی صنایع ایرانی از منظر تحقق توسعه پایدار با پیاده‌سازی زنجیره بلوکی	پایان نامه	مریم پاکبازی / منصوره حورعلی	۱۳۹۷	دانشگاه پیام نور استان تهران، مرکز پیام نور تهران شمال	حکمرانی و مدیریت
تأثیر ارزهای رمزنگاری شده بر جریان‌های درآمدی و ارزش‌های پیشنهادی بانکداری	پایان نامه	علی عبداللهی / سجاد ذوقی	۱۳۹۷	دانشگاه شهید بهشتی، دانشکده مدیریت و حسابداری	اقتصادی و مالی
ارائه یک راهکار برای مدیریت خدمات بین اپراتوری در شبکه‌های نسل پنجم بر بستر بلاکچین	پایان نامه	عیلرضا شفیعی نژاد / مانده حجتی	۱۳۹۷	دانشگاه تربیت مدرس، دانشکده فنی و مهندسی	فنی اقتصادی و مالی
افزایش سرعت IOTA	پایان نامه	محسن علاقمند	۱۳۹۶	موسسه آموزش عالی مهرآستان	فنی

موضوع	محل ارائه	سال ارائه	نویسنده / مترجم	قالب اثر	عنوان اثر	
حقوقی	دانشگاه شهید بهشتی، دانشکده حقوق	۱۳۹۷	فاطمه نیکومنش	پایان نامه	قراردادهای هوشمند	۱۴۸
حقوقی	تهران: مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری	۱۳۹۷	امیرعزیزی	کتاب	درآمدی بر چالش‌های مقررات‌گذاری مرتبط با فناوری زنجیره بلوکی	۱۴۹
فنی	مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی	۱۳۹۶	تهیه و تدوین کنندگان ابوالقاسم رجیبی / روح‌الله فریور	کتاب	آشنایی با فناوری راهبردی زنجیره بلوکی و کاربردهای آن	۱۵۰
فنی اقتصادی و مالی	تهران: دبیران تهران	۱۳۹۷	Mougayar, William ویلیام موگایار/ برگردان مرتضی موسی‌خانی / محمود البرزی، حامد حیدری	کتاب	زنجیره‌ی بلوکی کسب و کار: عمل‌کرد و کاربرد نسل جدید اینترنت	۱۵۱
حقوقی	تهران: سیماک	۱۳۹۷	شرکت ملی پست جمهوری اسلامی ایران، دفتر مجری طرح سیماک	کتاب	زیرساخت نرم‌افزاری دانش‌بنیان دولت الکترونیکی حوزه املاک: معرفی کاربردهای اثربخش فناوری بلاکچین در زنجیره بلوکی استعلامات میان دستگاهی سیماک	۱۵۲
فنی	مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی	۱۳۹۷	ابوالقاسم رجیبی	کتاب	فناوری دفاتر کل توزیع شده فرا تراز فناوری زنجیره بلوکی	۱۵۳
اقتصادی و مالی	تهران: گلچهره	۱۳۹۷	مهران علایی	کتاب	گذری بر ارزهای دیجیتال بیت کوین و زنجیره بلوکی	۱۵۴
اقتصادی و مالی	فصلنامه امنیت الکترونیک	۱۳۹۷	دکتر محمد قلم چی	مقاله	کاربردهای زنجیره بلوکی در اقتصاد ایران	۱۵۵
حکمرانی و مدیریت	پنجمین کنفرانس بین المللی وب پژوهی	۱۳۹۸	معصومه علی جریان / سیما زمانی / کلثوم عباسی شاهکوه / زهرا معزکریبی	مقاله	بررسی و تحلیل حوزه‌های آموزشی و تحقیقاتی زنجیره بلوکی و استخراج حوزه‌های کلیدی	۱۵۶

موضوع	محل ارائه	سال ارائه	نویسنده / مترجم	قالب اثر	عنوان اثر	
فنی	پنجمین کنفرانس بین المللی وب پژوهی	۱۳۹۸	کلثوم عباسی شاهکوه / زهرا معزکریمی	مقاله	وضعیت استاندارد سازی فناوری زنجیره بلوکی	۱۵۷
حکمرانی و مدیریت	بیست و هفتمین کنفرانس سالانه بین المللی انجمن مهندسان مکانیک ایران	۱۳۹۸	محمدرضا قادری	مقاله	مولفه‌های ایجاد بازار انرژی برق مبتنی بر فناوری زنجیره بلوکی	۱۵۸
اقتصادی و مالی	دومین همایش ملی مستندنگاری میراث طبیعی و فرهنگی	۱۳۹۷	احمد کریمی یزدی / سعید صادقیان	مقاله	مستندنگاری میراث فرهنگی با استفاده از کاداستر در بستر زنجیره بلوکی	۱۵۹
اقتصادی و مالی	سومین کنفرانس ملی در مهندسی کامپیوتر، فناوری اطلاعات و پردازش داده‌ها	۱۳۹۷	زهرا السادات سیدی	مقاله	معاملات مبتنی بر زنجیره بلوکی و نظریه بازی‌ها	۱۶۰
فنی	ششمین کنگره بین المللی توسعه و ترویج علوم و فنون بنیادین در جامعه	۱۳۹۷	مرتضی غلامی / حبیب رستمی / مریم معماریان	مقاله	آشنایی با فناوری زنجیره بلوکی	۱۶۱
اقتصادی و مالی امنیت و حریم خصوصی	موسسه آموزش عالی مهرآستان	۱۳۹۶	غلامحسین اکباتانی فرد / سید سجاد اسمعیلی	پایان نامه	چالش‌ها و فرصت‌های پیاده سازی شبکه تجارت ارزهای رمزنگاری شده به صورت توزیع شده	۱۶۲
امنیت و حریم خصوصی	دانشگاه تربیت مدرس، دانشکده حقوق	۱۳۹۷	محمود صابر / سید مهدی نبوی	پایان نامه	کنترل فعالیت‌های مجرمانه مرتبط با ارزهای مجازی در ایران	۱۶۳
فقهی حقوقی	دانشگاه عدالت، گروه حقوق خصوصی	۱۳۹۸	ابوذر صناعی / سید محمد عبداللهی	پایان نامه	بررسی فقهی حقوقی معاملات ارزهای مجازی با تاکید بر بیت کوین	۱۶۴

موضوع	محل ارائه	سال ارائه	نویسنده / مترجم	قالب اثر	عنوان اثر	
اقتصادی و مالی	دانشگاه تربیت مدرس، دانشکده مهندسی صنایع و سیستم‌ها	۱۳۹۷	سوده صباحی ر. فریماه مخاطب رفیعی	پایان نامه	بهینه‌سازی سبد سرمایه‌گذاری با دارایی‌های متنوع (مطالعه موردی بازارهای مالی ایران)	۱۶۵
اقتصادی و مالی	دانشگاه تبریز، دانشکده اقتصاد و مدیریت	۱۳۹۸	نوید پروینی ر. علیرضا فضل‌زاده	پایان نامه	پیش‌بینی قیمت ارزهای رم‌ز پایه با استفاده از مدل‌های پیش‌بینی بر پایه هوش مصنوعی	۱۶۶
اقتصادی و مالی	موسسه آموزش عالی شمس گنبد، دانشکده فنی و مهندسی	۱۳۹۷	اسماعیل رستمی ر. مهران گرهمه ای	پایان نامه	مدل سازی اقتصادی حملات باج افزار و ارزیابی خسارت ناشی از این حملات در فضای بومی سایبری کشور	۱۶۷
اقتصادی و مالی	دانشگاه علم و هنر یزد، دانشکده علوم انسانی	۱۳۹۶	نصرت دهقانی زاده ر. سید حبیب‌اله میرغفوری	پایان نامه	بررسی موانع موثر در سرمایه گذاری در ارزهای دیجیتال در ایران با رویکرد فازی (مورد مطالعه بیت‌کوین)	۱۶۸
فنی	دانشگاه تربیت مدرس، دانشکده فنی و مهندسی	۱۳۹۷	صادق دری نوگورانی / مهسا منعم محرر	پایان نامه	روشی برای انتشار نرم افزار با رویکرد توزیع شده مبتنی بر فناوری زنجیره بلوک	۱۶۹
اقتصادی و مالی	یزد: تفکر طلایی	۱۳۹۷	فائقه سیاری	کتاب	بیت کوین: اولین رم‌زارز غیرمتمرکز و موفق جهان	۱۷۰
فنی	تهران: ادیبان روز	۱۳۹۸	فریدون رهنمای رودپشتی / فاطمه دادبه / سید محمد باقرآبادی	کتاب	سه گفتار در باب استارت‌آپ‌ها، فین‌تک‌ها و ارزهای رمزنگاری شده	۱۷۱
فنی	تهران: صفحه سفید	۱۳۹۸	Chapin, Andrew آندرو جین چاپین / مترجم: حامد حیدری	کتاب (ترجمه)	هنر عرضه اولیه سکه	۱۷۲
فنی	تهران: چالش	۱۳۹۸	محمد حسین کشاورز	کتاب	سیری در سرزمین بیت‌کوین	۱۷۳

عنوان اثر	قالب اثر	نویسنده / مترجم	سال ارائه	محل ارائه	موضوع
۱۷۴	مقاله	احسان آریانیان / فرزاد زرگری / مرتضی سرگلزایی	۱۳۹۷	هشتمین همایش سالانه بانکداری الکترونیک نظام‌های پرداخت	اقتصادی و مالی
۱۷۵	مقاله	عماد ایرانی	۱۳۹۷	هشتمین همایش سالانه بانکداری الکترونیک نظام‌های پرداخت	اقتصادی و مالی
۱۷۶	مقاله	سمیه السادات میری لواسانی / بهاره حیدری / علی اکبر رزمجو / محدثه رزمجو	۱۳۹۸	مجله دستاوردهای نوین در مطالعات علوم انسانی	حقوقی
۱۷۷	پایان نامه	جواد سلیمی سرتختی فاطمه فوانلوی قاجار	۱۳۹۸	دانشگاه کاشان، پردیس دانشگاهی دانشگاه کاشان	حکمرانی و مدیریت
۱۷۸	پایان نامه	مانی زارعی / علیرضا مختاری گلپایگانی	۱۳۹۷	دانشگاه آزاد اسلامی واحد صفادشت	اقتصادی و مالی
۱۷۹	پایان نامه	یعقوب فرجامی / سید مرتضی پورنقی	۱۳۹۶	دانشگاه قم، دانشکده فنی و مهندسی	امنیت و حریم خصوصی
۱۸۰	مقاله	مرتضی عربلو / احمد محمدزاده / جواد نوری	۱۳۹۸	کنفرانس بین‌المللی مدیریت، حسابداری، اقتصاد و بانکداری در هزاره سوم	فنی
۱۸۱	مقاله	سمانه اویسی کهخا/ امیر علائی	۱۳۹۸	پنجمین کنفرانس بین المللی حسابداری، مدیریت و نوآوری در کسب و کار	اقتصادی و مالی



موضوع	محل ارائه	سال ارائه	نویسنده / مترجم	قالب اثر	عنوان اثر	
اقتصادی و مالی	دومین همایش بین المللی مهندسی برق، علوم کامپیوتر و فناوری اطلاعات	۱۳۹۷	سیدمحمد سیادت / فاطمه نمکی مشگ آبادی / مایده البدیری	مقاله	بررسی آینده ارزهای رمزنگاری شده	۱۸۲
اقتصادی و مالی	هفتمین کنفرانس ملی کاربردهای حسابداری و مدیریت	۱۳۹۷	حسین علی احمدی / جشفقانی / بهاره بهاری بندری	مقاله	ابزار مالی رمزارز بررسی مروری ارز رمزی با تکیه بر نیازهای محلی و ابزار جهانی پرداخت	۱۸۳
اقتصادی و مالی	کنفرانس ملی تحقیقات نوین در مهندسی کامپیوتر برق فناوری اطلاعات	۱۳۹۷	محسن حجازی / محمدعلی زارع	مقاله	کارکرد ارز رمزنگاری شده (پول دیجیتال)	۱۸۴
اقتصادی و مالی	هشتمین همایش سالانه بانکداری الکترونیک نظام های پرداخت	۱۳۹۷	حبیب منشیان / مطلق / امید رحیمی	مقاله	جانمایی رمزارز در حوزه مالی بانکداری	۱۸۵
فنی	دومین کنفرانس بین المللی مدیریت سیستم های فازی	۱۳۹۷	بهناز اسلامی / زهرا رضائی / مجید سورانی	مقاله	ارائه روشی به منظور پیش بینی ریسک ارزش رمزارز دیجیتال بر پایه یادگیری عمیق	۱۸۶
حقوقی	هفتمین همایش ملی بانکداری الکترونیک و نظام های پرداخت	۱۳۹۶	هما منفرد / مهشید شاهچرا / فاطمه نور بخش	مقاله	تعیین معیارهای مقررات گذاری در ارزهای رمزینه	۱۸۷
اقتصادی و مالی	دانشگاه تربیت مدرس	۱۳۹۷	رضا نجارزاده / ریحانه محمدی	پایان نامه	بررسی اثر شاخص های کلان مالی بر قیمت ارزهای دیجیتال منتخب	۱۸۸
اقتصادی و مالی	موسسه آموزش عالی مهرآستان	۱۳۹۶	غلامحسین اکباتانی فرد / علی رازقی	پایان نامه	ارزهای دیجیتال و کاربردشان در تجارت الکترونیک در ایران: چالش ها و فرصت ها	۱۸۹

عنوان اثر	قالب اثر	نویسنده / مترجم	سال ارائه	محل ارائه	موضوع
جایگاه قانون تبادلات ارزی بیت‌کوین در نظام پرداخت‌های بین‌المللی	پایان نامه	محدثه رزمجو / سمیه سادات میری لواسانی	۱۳۹۸	دانشگاه پیام نور استان تهران، مرکز پیام نور تهران جنوب	حقوقی
ابعاد حقوقی بیت‌کوین	پایان نامه	حجت مبین / سمیرا صفویان	۱۳۹۷	دانشگاه شیراز، دانشکده حقوق و علوم سیاسی	حقوقی
ارز دیجیتال (کتاب راهنمای تجارت)	کتاب (ترجمه)	Neufeind, Marvin Kacperczyk, Marcin ماروین نیوفیند، مارکین کاسپرچیک / مترجمین: ابوالفضل آدرسی، امید خیاط	۱۳۹۸	تهران: نوین توسعه	اقتصادی و مالی
بازار جدید ارز دیجیتال: می‌خواهید تجارت کنید؟ دم در بد است!	کتاب	محمد حسین طالب بیدختی	۱۳۹۷	تهران: آمه	اقتصادی و مالی
بررسی ابعاد حقوقی ارزهای دیجیتال	کتاب	سیدمهران ریاضی مند	۱۳۹۷	تهران: برتراندیشان	حقوقی
بیت کوین: نگاهی به پدیده نوین ارز دیجیتال و پیامدهای اقتصادی و امنیتی آن	کتاب	تامین محتوا تحریریه مرکز دیدار	۱۳۹۸	تهران: مرکز دیدار	اقتصادی و مالی امنیت و حریم خصوصی
خرید و فروش و استخراج پول دیجیتال (بیت‌کوین) و حکم افزایش تورمی سرمایه	کتاب	مرتضی ترابی	۱۳۹۸	قم: توحید قم	فقهی
راهنمای ارزهای دیجیتال: چگونه در ۱۰ ماه با ارزهای دیجیتال ۱۰۰۰۰۰ دلار درآمد کسب کردم؟	کتاب	سامان کریمیشاد / کسری رفالیان	۱۳۹۸	تهران: کلید آموزش	اقتصادی و مالی

عنوان اثر	قالب اثر	نویسنده / مترجم	سال ارائه	محل ارائه	موضوع	
۱۹۸	شناخت مفاهیم، شیوه سرمایه‌گذاری و کسب درآمد از ارزش‌های دیجیتال	کتاب	گروه مولفین نبض دانش	۱۳۹۸	تهران: نبض دانش	فنی اقتصادی و مالی
۱۹۹	فارکس و ارزش‌های دیجیتال	کتاب	ابوالفضل امان اله نژاد کلخوران / محمد معین رستمی / مجید حمیدپور	۱۳۹۸	تهران: هوشمند تدبیر	اقتصادی و مالی
۲۰۰	ارز دیجیتال و کارکردهای آن	کتاب	محسن بهاری / داود قربان وطن / سپیده شمسعلی نیا / خدایار عبداللهی / حیدر امیران	۱۳۹۸	تهران: امیران	اقتصادی و مالی
۲۰۱	حباب‌های سفته‌بازی در بازار ارز دیجیتال بیت‌کوین	مقاله	مجید هاتقی / مجومرد / ام البنین جلالی / محمد رحیمی قاسم‌آبادی	۱۳۹۷	مجله دانش مالی تحلیل اوراق بهادار (مطالعات مالی)	اقتصادی و مالی
۲۰۲	چالش‌ها و راه کارهای جرم‌یابی پولشویی از طریق ارزش‌های رمزنگاری شده	مقاله	امیرکیا عامریثانی / حمید بهره مند	۱۳۹۸	فصلنامه کارآگاه	امنیت و حریم خصوصی
۲۰۳	ارز دیجیتال ۳۸۱	مقاله	ریحانه احمدی علیائی	۱۳۹۸	دومین کنفرانس ملی پدافند سایبری	اقتصادی و مالی
۲۰۴	ماهیت و کارکرد پول و ارز دیجیتال (مورد مطالعه: هویت و گونه شناسی پول در اسلام و ایران)	مقاله	حسین علی احمدی / جشفقانی / مریم عرب تعداد	۱۳۹۸	نخستین کنفرانس ملی علوم انسانی و توسعه	اقتصادی و مالی

عنوان اثر	قالب اثر	نویسنده / مترجم	سال ارائه	محل ارائه	موضوع
۲۰۵	تکامل ارزهای دیجیتال بیت‌کوین در حوزه تعریف پول یا دارایی	مقاله	دنیا ملکی	۱۳۹۷	پنجمین کنفرانس ملی پژوهش‌های کاربردی در مدیریت و حسابداری
۲۰۶	چالش‌ها و راهکارهای ارز دیجیتال در ایران	مقاله	مریم اسلامی طراقی / فرزانه صباغ زاده	۱۳۹۷	پنجمین کنفرانس ملی پژوهش‌های کاربردی در مدیریت و حسابداری
۲۰۷	بررسی سرمایه گذاری در ارزهای دیجیتالی در ایران (مورد مطالعه بیت‌کوین)	مقاله	سیدحبيب الله میرغفوری / حسین صبادی تورانلو / نصرت دهقانی زاده	۱۳۹۷	سومین کنفرانس ملی رویکردهای نوین در علوم انسانی، چالشها و راه حل ها
۲۰۸	بررسی سرمایه گذاری در ارزهای دیجیتالی در ایران	مقاله	حسین رحیمی / سمیرا بهروزیه	۱۳۹۷	اولین همایش ملی مدیریت و اقتصاد با رویکرد اقتصاد مقاومتی
۲۰۹	تحول در صنعت مالی کشور با همپایی فناورانه در بلاک‌چین	مقاله	زهرا کلاتهایی / سیدحسن قدسی پور/ محمدصادق برادران	۱۳۹۷	ششمین کنفرانس ملی تازه یافته‌ها در مدیریت و مهندسی صنایع با تاکید بر کارآفرینی در صنایع
۲۱۰	بررسی ریسک سرمایه گذاری برروی ارزهای دیجیتالی در بازار بورس ایران	مقاله	غلامرضا عسکرزاده / نصرت دهقانی زاده	۱۳۹۷	اولین همایش ملی مدیریت و اقتصاد با رویکرد اقتصاد مقاومتی
۲۱۱	کاربرد ارزهای دیجیتال بلاک‌چین در حسابداری حسابرسی	مقاله	الهام ربه‌اوی	۱۳۹۷	سومین کنفرانس ملی سالانه اقتصاد، مدیریت حسابداری
۲۱۲	چالش‌های فناوری، اقتصاد نظارت ارزهای دیجیتالی؛ نتایج مطالعه تعدادی پرونده قضایی مرتبط	مقاله	مرتضی علاالدینی / پوریا نجفی	۱۳۹۷	هشتمین همایش سالانه بانکداری الکترونیک نظام‌های پرداخت

موضوع	محل ارائه	سال ارائه	نویسنده / مترجم	قالب اثر	عنوان اثر	
اقتصادی و مالی	چهارمین کنفرانس ملی دستاوردهای نوین در برق و کامپیوتر و صنایع	۱۳۹۷	زهرا کیوانلو شهرستانیکی / سعید ذوالفقاری	مقاله	بیت کوین (ارز دیجیتال) و اقتصاد	۲۱۳
اقتصادی و مالی	اولین همایش ملی مدیریت با تاکید بر حمایت از کالا و خدمات ایرانی	۱۳۹۷	محمدحسین مسلمی	مقاله	نقش ارزهای دیجیتالی در اقتصاد و معاملات بازرگانی	۲۱۴
اقتصادی و مالی	ششمین کنفرانس ملی حسابداری، مدیریت مالی و سرمایه گذاری	۱۳۹۶	مرجان باقری سعید	مقاله	ارز دیجیتال، فرصت‌ها و تهدیدهای بالقوه	۲۱۵
حکمرانی و مدیریت	دانشگاه علامه طباطبائی، پردیس تحصیلات تکمیلی خودگردان	۱۳۹۶	شمس الدین حسینی شبثم السادات کیوانیان	پایان نامه	مطالعه اثرات ترویج پول‌های مجازی، به خصوص بیت‌کوین، بر توان نظارت بانک مرکزی	۲۱۶
فقهی	فصلنامه تحقیقات مالی اسلامی	۱۳۹۶	محمد مهدی سلیمانی پور/ حامد سلطانی نژاد/ مهدی پورمطهر	مقاله	بررسی فقهی پول مجازی	۲۱۷
فقهی	دو فصلنامه جستارهای اقتصادی ایران	۱۳۹۷	رضا میرزاخانی / حسینعلی سعدی	مقاله	بیت‌کوین و ماهیت مالی - فقهی پول مجازی	۲۱۸
حقوقی	فصلنامه سیاست‌گذاری عمومی	۱۳۹۶	مهدی نوری / علیرضا نواب پور	مقاله	طراحی چارچوب مفهومی سیاست‌گذاری ارزهای مجازی در اقتصاد ایران	۲۱۹
حکمرانی و مدیریت	هفتمین کنفرانس ملی رویکردهای نوین در مدیریت، اقتصاد و حسابداری	۱۳۹۸	مهرداد چوبداری / محمد زارعی	مقاله	واکاوی نقش پول مجازی در افول سلطه دلار	۲۲۰

عنوان اثر	قالب اثر	نویسنده / مترجم	سال ارائه	محل ارائه	موضوع
مقدمه‌ای بر انتشار پول مجازی در جهت رونق تولید ملی	مقاله	مهرداد چوبداری	۱۳۹۸	هفتمین کنفرانس ملی رویکردهای نوین در مدیریت، اقتصاد و حسابداری	حکمرانی و مدیریت
درآمدی مختصر بر آسیب شناسی پول مجازی در اقتصاد	مقاله	امیر حسینی	۱۳۹۸	دومین کنفرانس اقتصاد، مدیریت و حسابداری	امنیت و حریم خصوصی
خطر پول شویی و حمایت مالی تروریسم در ارزهای مجازی	مقاله	وحید زنگریز	۱۳۹۷	کنفرانس ملی مطالعات نوین اقتصاد، مدیریت و حسابداری در ایران	امنیت و حریم خصوصی
بررسی قوانین مالی، مالیاتی مبارزه با پولشویی پیرامون ارزهای مجازی مورد مطالعه اتحادیه اروپا ایالات متحده آمریکا	مقاله	محمد فلاحی / علیرضا مومنی	۱۳۹۷	کنفرانس ملی رهیافت‌های نوین در مدیریت، اقتصاد و حسابداری	حقوقی
بیت‌کوین یا سکه‌ای برای پولشویی مروری بر پولشویی بر بیت‌کوین و ارزهای مجازی	مقاله	سید شاهین موسوی	۱۳۹۶	دومین همایش بین‌المللی و چهارمین همایش ملی پژوهش‌های مدیریت و علوم انسانی در ایران	امنیت و حریم خصوصی
مروری بر واحد پول مجازی بیت‌کوین و تأثیر آن بر تجارت الکترونیکی	مقاله	سمانه سچین مطوری / ایمان سچین مطوری	۱۳۹۵	کنفرانس بین‌المللی پژوهش‌های نوین در علوم مهندسی	اقتصادی و مالی
نقش پیدایش پول‌های دیجیتال و مجازی در کاهش وابستگی به دلار در ایران	مقاله	رضا یساقی / علی استاجی	۱۳۹۵	دهمین کنگره پیشگامان پیشرفت	اقتصادی و مالی
بررسی حقوقی جایگاه پول مجازی در نظام حقوقی ایران و کنوانسیون بیع بین‌المللی کالا	مقاله	علیرضا حسینی / نوح امانی / امیر عاشوری	۱۳۹۴	اولین کنفرانس حقوق و امور قضایی	حقوقی
فعالیت بیت‌کوین در ایران چالش‌های حقوقی	مقاله	اسماعیل باغبان	۱۳۹۸	دومین کنفرانس ملی پدافند سایبری	حقوقی

موضوع	محل ارائه	سال ارائه	نویسنده / مترجم	قالب اثر	عنوان اثر	
اقتصادی و مالی	دومین کنفرانس ملی پژوهش‌های نوین حسابداری و مدیریت در هزاره سوم	۱۳۹۷	قاسم رضانی / کریم نخعی	مقاله	مروری بر بیت‌کوین و تشکیل صندوق سرمایه‌گذاری	۲۳۰
اقتصادی و مالی	هفتمین کنفرانس ملی کاربردهای حسابداری و مدیریت	۱۳۹۷	مهسا مصلی / آرمین روحانی / مجید محمدی	مقاله	پول دیجیتال بیت‌کوین و بررسی نقش آن در توسعه تجارت الکترونیک ایران	۲۳۱
حقوقی	ششمین کنفرانس ملی حقوق و مطالعات قضایی	۱۳۹۷	علی سکوتی اسکویی / حجت خدایی فام	مقاله	جنبه‌های حقوقی کاربرد ارز مجازی در ایران	۲۳۲
اقتصادی و مالی	چهارمین کنفرانس ملی فناوری اطلاعات، کامپیوتر و مخابرات	۱۳۹۶	علی کریمی / آزاده منتظری	مقاله	مروری بر پول دیجیتال بیت‌کوین و جایگاه آن در تجارت ایران	۲۳۳
اقتصادی و مالی	سومین کنفرانس بین‌المللی یافته‌های نوین علوم و تکنولوژی	۱۳۹۵	امیررضا اسدی	مقاله	ارزهای مجازی بین‌المللی و کاربرد آن در اقتصاد ایران	۲۳۴
اقتصادی و مالی	دومین همایش چشم‌انداز تکنولوژی کامپیوتر و شبکه در ۲۰۳۰	۱۳۹۵	منصوره مرادزاده	مقاله	بیت‌کوین در اقتصاد جهانی	۲۳۵
اقتصادی و مالی	کنفرانس بین‌المللی مدیریت، اقتصاد و علوم انسانی	۱۳۹۴	عطیه بهشتی / محمد تقی تقوی فرد / امید قادری سهی	مقاله	عوامل موثر بر پذیرش بیت‌کوین با استفاده از مدل UTAUT	۲۳۶
حکمرانی و مدیریت	سومین همایش ملی بانکداری الکترونیک و نظام‌های پرداخت	۱۳۹۲	مریم اخوان / زینب مهنایی	مقاله	آیا پول مجازی تهدیدی برای بانک مرکزی خواهد بود	۲۳۷

موضوع	محل ارائه	سال ارائه	نویسنده / مترجم	قالب اثر	عنوان اثر	
حکمرانی و مدیریت	کنفرانس بین‌المللی مدیریت، حسابداری، اقتصاد و بانکداری در هزاره سوم	۱۳۹۸	مرتضی عربلو / احمد محمدزاده / جواد نوری	مقاله	معرفی و دسته‌بندی انواع ارزهای مجازی دارای ثبات در قیمت و بیان مزایا و معایب آنها	۷۳۲
فنی	دومین همایش ملی دانش و فناوری مهندسی برق، کامپیوتر و مکانیک ایران	۱۳۹۷	عصمت فتاحی	مقاله	تأثیر فناوری اطلاعات بر ابزارهای مبادلاتی (پول) مطالعه موردی بیت‌کوین	۷۳۱
فقهی	دومین کنفرانس ملی حسابداری-مدیریت اقتصاد با رویکرد اشتغال پایدار نقش آن در رشد صنعت	۱۳۹۷	چارلز اونز / مترجم: سیدجواد کاظمی تبار	مقاله (ترجمه)	رمزارزها و بانکداری اسلامی	۷۴۰
حقوقی	سومین همایش بین‌المللی فقه و حقوق، وکالت و علوم اجتماعی	۱۳۹۷	علی سکوتی اسکویی / حجت‌خدایی فام	مقاله	ارز مجازی در معاملات بین‌المللی	۷۴۱
حقوقی	دومین کنفرانس ملی پژوهش‌های نوین در مدیریت و حقوق	۱۳۹۷	غلامرضا صف‌آرا / سیدحسین آل‌طاها	مقاله	ماهیت حقوقی ارز الکترونیکی بیت‌کوین	۷۴۲
فنی	سومین کنفرانس بین‌المللی مدیریت و مهندسی صنایع	۱۳۹۶	محمد عباسی / مهدی کریمی زند / امین پویا	مقاله	ارز بین‌المللی بیت‌کوین و تأثیر آن در اقتصاد اطلاعات و دانش محور	۷۴۳
اقتصادی و مالی حقوقی فقهی	همایش ملی پژوهش‌های حسابداری و مدیریت با رویکرد کسب و کارهای نوین	۱۳۹۶	محمود صمدی لرگانی / امید شهیر	مقاله	تب بیت‌کوین در ایران و تحلیل آن از دیدگاه مالی، حقوقی و فقه اسلامی	۷۴۴



موضوع	محل ارائه	سال ارائه	نویسنده / مترجم	قالب اثر	عنوان اثر	
حقوقی	هفتمین همایش ملی بانکداری الکترونیک و نظام‌های پرداخت	۱۳۹۶	زهره فامیل دشتی / ترانه عروجی	مقاله	رگولاتوری و پول رمزی	۲۴۵
امنیت و حریم خصوصی	دومین کنفرانس بین المللی مدیریت و فناوری اطلاعات و ارتباطات	۱۳۹۵	علی نخعی امرودی / علیرضا شجاعی فرد / محمد رامشینی	مقاله	بانکداری مجازی در جهان پساکوانتومی	۲۴۶
اقتصادی و مالی	دومین کنفرانس بین المللی پژوهش در علوم و تکنولوژی	۱۳۹۴	محمد رسول صیادمعرف / علی طوفان زاده مژدهی / حسن رشیدی	مقاله	واحد پول دیجیتال بیت‌کوین و نقش آن در تجارت الکترونیک	۲۴۷
اقتصادی و مالی	تهران: آذرین مهر	۱۳۹۸	حسابداران حرفه‌ای مجاز کاندا / ترجمه اکرم مهانی	کتاب (ترجمه)	مقدمه‌ای بر حسابداری ارزهای رمزنگاری شده	۲۴۸
حکمرانی و مدیریت	نشریه حقوق اداری	۱۳۹۸	مسلم آقایی طوق / مهدی ناصر	مقاله	ساز و کار و چالش‌های پیاده سازی بستر بلاک چین در توسعه دولت الکترونیک و آثار آن بر نظام مالیاتی	۲۴۹
اقتصادی و مالی	دانشگاه دانش البرز	۱۳۹۶	مهدی نصرتی / حمیده یادگاری	مقاله	امکان پذیری ایجاد و کاربرد پول دیجیتال برای پرداخت‌های درون شرکتی در ایران	۲۵۰
اقتصادی و مالی	دانشگاه علامه طباطبائی، دانشکده اقتصاد	۱۳۹۷	اسفندیار جهانگرد / نسترن خسروی	مقاله	عوامل جهانی اثرگذار بر قیمت پول‌های رمزنگاری شده: رهیافت VAR	۲۵۱
اقتصادی و مالی	تهران: آراد کتاب	۱۳۹۷	احسان مهدوی / محمد یگانه آبکنار	کتاب	آشنایی با مفاهیم بیت‌کوین و ارزهای مجازی	۲۵۲
اقتصادی و مالی	یزد: شهید علم	۱۳۹۷	مهدی فرح‌راد	کتاب	اقتصاد آزاد: همه چیز در مورد بیت‌کوین	۲۵۳

موضوع	محل ارائه	سال ارائه	نویسنده / مترجم	قالب اثر	عنوان اثر	
اقتصادی و مالی	تهران: روزنه	۱۳۹۶	الجوشا جدمه‌یر / نیکلاس استیفتز / کاترینا کرومبولز / ادگار واپیل مترجم: امید خیاط، ابوالفضل آدرسی	کتاب (ترجمه)	بیت‌کوین "بلاک‌ها و زنجیرها" (ارزهای دیجیتال و مکانیزم‌های سازمان‌دهی آنها)	۲۵۴
اقتصادی و مالی	رشت: نشر دریا	۱۳۹۷	Hoffman, Neil نیل هافمن / مترجم: مصطفی دهقان	کتاب (ترجمه)	بیت‌کوین به زبان ساده: درآمدی هنگفت با سرمایه‌گذاری و معامله در بیت‌کوین	۲۵۵
اقتصادی و مالی	تهران: عبدالحسین هزارخانی	۱۳۹۶	عبدالحسین هزارخانی	کتاب	بیت کوین چیست؟	۲۵۶
اقتصادی و مالی فنی	تهران: صفحه سفید	۱۳۹۷	Rothstein, Adam آدام روتستاین / مترجم: فاطمه ندیمی	کتاب (ترجمه)	پایان پول: داستان بیت‌کوین، رمزارزها و انقلاب بلاکچین	۲۵۷
اقتصادی و مالی	تهران: امین‌الضرب	۱۳۹۶	DeMartino, Ian یان دی مارتینو / ترجمه پیمان رحمانی، احمد میردامادی، رضا قربانی	کتاب (ترجمه)	راهنمای بیت‌کوین: نگاهی به شیوه‌های دریافت، سرمایه‌گذاری و پرداخت اولین ارز رمزنگاری شده غیرمتمرکز جهان	۲۵۸
اقتصادی و مالی	تهران: چالش	۱۳۹۷	جواد عباسی	کتاب	راهنمای سریع بیت‌کوین: کسب، خرید و فروش، سرمایه‌گذاری	۲۵۹
اقتصادی و مالی	تهران: مولفین طلایی	۱۳۹۸	boyapati, vijay ویجای بویاپاتی / مترجم حامد صالحی	کتاب (ترجمه)	روند صعودی بیت‌کوین	۲۶۰
فنی	تهران: انتشارات آدمی و پری	۱۳۹۷	Antonopoulos, Andreas M مؤلف آندریاس م آنتونوپولوس / ترجمه محمد رضا دهقان / هومن حریقی	کتاب (ترجمه)	سلطه بر بیت‌کوین: آغازی بر برنامه‌نویسی بلاکچین	۲۶۱
فنی	تهران: سخنوران	۱۳۹۷	امیررضا سردارزاده	کتاب	قراردادهای هوشمند در بستر اتریوم برای برنامه‌نویسان	۲۶۲

عنوان اثر	قالب اثر	نویسنده / مترجم	سال ارائه	محل ارائه	موضوع
۲۶۳	مفاهیم بیت‌کوین رمزنگاری، مهندسی و اقتصاد	کتاب (ترجمه) Franco, Pedro مولف پدرو فرانکو /	۱۳۹۵	تهران: موسسه کتاب مهربان نشر	فنی اقتصادی و مالی
۲۶۴	نحوه‌ی خرید و کسب درآمد بیت‌کوین: سکه‌ی طلای دیجیتال	کتاب جواد عباسی	۱۳۹۶	تهران: چالش	اقتصادی و مالی
۲۶۵	همه چیز درباره بیت‌کوین	کتاب علیرضا محمدی فر	۱۳۹۳	تهران: ریزپردازنده	فنی
۲۶۶	Bitcoin	کتاب سید محسن سائسی / حوریه شاه‌حسینی	۱۳۹۷	تهران: سائسی	فنی
۲۶۷	Bitcoin پول برای همه	کتاب (ترجمه) Prypto (Firm) شرکت پریپتو / مهدی خیرالهی	۱۳۹۷	نسل نواندیش	اقتصادی و مالی
۲۶۸	تاملی در منشا ارزش بیت کوین از منظر اعتباریات علامه طباطبایی <small>رحمته‌الله علیه</small>	مقاله حسن سبحانی علی / اصغر قائمی نیا	۱۳۹۶	مجله تحقیقات مالی اسلامی	اقتصادی و مالی
۲۶۹	اقتصاد (غیر) سیاسی بیت‌کوین	مقاله Vasilis Kostakis Chris Giotitsas واسیلیس کوستاکیس / کریس جیوتیتزاس ترجمه نوید زهت	۱۳۹۷	مجله بازخورد	حکمرانی و مدیریت اقتصادی و مالی
۲۷۰	بیت کوین، پولی به پشتوانه صفر و یک	مقاله امین بهره مند	۱۳۹۴	ماهنامه وب	فنی
۲۷۱	پویایی بیت‌کوین در اقتصاد مبتنی بر دانش یا اقتصاد نوظهور	مقاله یگانه موسوی جهرمی / مونا بخارائی نیا / علی اکبر حدادی هرندی	۱۳۹۴	ماهنامه تجارت الکترونیکی و رایانه	اقتصادی و مالی
۲۷۲	تحلیل سیستم بیت کوین	مقاله الهام رضائی	۱۳۹۲	ماهنامه عصر فناوری اطلاعات	فنی

موضوع	محل ارائه	سال ارائه	نویسنده / مترجم	قالب اثر	عنوان اثر	
زیست محیطی	مجله بازخورد	۱۳۹۸	Camilo Mora کامیلو مورا / ترجمه بابک سلطانی	مقاله	تهدیدی برای زمین	۲۷۳
حکمرانی و مدیریت	مجله بازخورد	۱۳۹۷	نوزومی هایاس / ترجمه فرزاد صالحی	مقاله	ابداع پول و تحول حکمرانی	۲۷۴
سیاسی	مجله بازخورد	۱۳۹۷	رابرت هریان / ترجمه سام راد	مقاله (ترجمه)	باز تولید توزیعی قدرت سرمایه	۲۷۵
سیاسی	مجله بازخورد	۱۳۹۷	دیوید گلوبیا / ترجمه حنا پیل آرام	مقاله (ترجمه)	افراط گرایی دست راستی توزیعی (بیت کوین به مثابه سیاست)	۲۷۶
فقهی	دومین کنفرانس بین المللی پژوهش‌های نوین در مدیریت، اقتصاد، حسابداری و بانکداری	۱۳۹۸	محمد رضا نان آور / مهدی فدائی / سمیه نان آور	مقاله	تحلیل جایگاه بیت‌کوین در نظام بانکداری اسلامی	۲۷۷
فنی	سومین کنفرانس ملی ایده‌های نوین در فنی و مهندسی	۱۳۹۸	علیرضا باوفا / فهام شجونی / بهمن امیری	مقاله	مروری بر بیت کوین از دیدگاه فنی	۲۷۸
اقتصادی و مالی	سومین کنفرانس بین المللی مدیریت، حسابداری و حسابرسی پویا	۱۳۹۷	پیمان نصیری	مقاله	تکامل سیستم‌های تجاری و پول از نهایتاً بیت‌کوین	۲۷۹
فنی	سومین همایش بین المللی مهندسی برق، علوم کامپیوتر و فناوری اطلاعات	۱۳۹۷	امیررضا استخریان حقیقی / اسماعیل بهبود	مقاله	بیت کوین و نحوه استخراج آن	۲۸۰
حقوقی	سومین کنفرانس سراسری حقوق و مطالعات قضایی	۱۳۹۶	قاسم شفیعی علویچه	مقاله	جایگاه بیت کوین در حقوق موضوعه ایران	۲۸۱

موضوع	محل ارائه	سال ارائه	نویسنده / مترجم	قالب اثر	عنوان اثر	
حکمرانی و مدیریت	سومین همایش ملی مدیریت و علوم انسانی	۱۳۹۶	عدنان مظفریان / محمد جواد شیخ	مقاله	بررسی امکان استفاده از پول های دیجیتال در تجارت الکترونیکی ایران در آینده (با تاکید بر پول دیجیتال بیت کوین)	۲۸۲
حکمرانی و مدیریت	هفتمین همایش ملی بانکداری الکترونیک و نظام های پرداخت	۱۳۹۶	عبدالرضا اسدی / فخری / فرشاد حیدری / جلیل صفری	مقاله	بررسی تاثیر دیجیتالیزه شدن، تغییرات جمعیتی، جهانی شدن و بانکداری سبز بر مدل های کسب و کار و آینده ی صنعت بانک داری	۲۸۳
حکمرانی و مدیریت	بیست و چهارمین همایش ملی بیمه و توسعه	۱۳۹۶	ابراهیم کاردگر / عطیه بهشتی	مقاله	اینشورتک و نقش آن در مدیریت ریسک در صنعت بیمه	۲۸۴
اقتصادی و مالی	پنجمین کنفرانس بین المللی مهندسی برق و کامپیوتر با تاکید بر دانش بومی	۱۳۹۶	تهمینه صالحی	مقاله	بازی استخراج بیت کوین	۲۸۵
حکمرانی و مدیریت	کنفرانس ملی تحولات نوین در مطالعات و حسابداری	۱۳۹۶	جمال پریزادی	مقاله	بیت کوین در سیاست ایران و کشورهای منتخب در مورد آن	۲۸۶
حکمرانی و مدیریت	چهارمین کنفرانس ملی مهندسی برق ایران	۱۳۹۶	محمدحسن مصدقی / محمدامین شمسی / امیرکباری آذر	مقاله	بیت کوین و فرصت صادرات برق	۲۸۷
امنیت و حریم خصوصی	سومین کنفرانس سراسری نوآوری های اخیر در مهندسی برق و کامپیوتر	۱۳۹۵	محمد رسول صیاد معروف / سیده حکیمه سیدی / اعظم عندلیب	مقاله	امنیت بیت کوین و چالش های پیش روی آن	۲۸۸

عنوان اثر	قالب اثر	نویسنده / مترجم	سال ارائه	محل ارائه	موضوع
۲۸۹	مقاله	نغمه خیرمند پاریزی / ناصر اسدی	۱۳۹۵	اولین کنفرانس ملی فناوری‌های نوین در مهندسی برق و کامپیوتر	اقتصادی و مالی
۲۹۰	مقاله	منصوره مرادزاده	۱۳۹۵	دومین همایش چشم انداز تکنولوژی کامپیوتر و شبکه در ۲۰۳۰	حکمرانی و مدیریت
۲۹۱	مقاله	محسن عبدالهی خلج	۱۳۹۴	اولین همایش چشم انداز تکنولوژی کامپیوتر و شبکه در ۲۰۳۰	اقتصادی و مالی
۲۹۲	مقاله	لقمان پاکروان / قاسم مهرانی راد	۱۳۹۴	دومین کنفرانس بین‌المللی مدیریت، مهندسی صنایع، اقتصاد و حسابداری	اقتصادی و مالی
۲۹۳	مقاله	حمیدرضا رخصتی / زهره فصیح فر	۱۳۹۸	ششمین کنگره ملی تازه‌های مهندسی برق و کامپیوتر ایران با نگاه کاربردی بر انرژی‌های نو	سلامت
۲۹۴	مقاله	مریم ساکیانی / سید داود سپهر	۱۳۹۸	سومین همایش ملی دانش و فناوری مهندسی برق، کامپیوتر و مکانیک ایران	امنیت و حریم خصوصی
۲۹۵	مقاله	عبدالمحمد کاشیان / زهرا بهرامی / زهرا شهری / فهیمه قلی پور گودرزی	۱۳۹۷	همایش بین‌المللی مدیریت، حسابداری و اقتصاد دانش بنیان	فقهی
۲۹۶	مقاله	فریدون اوحدی / یاسرتاج	۱۳۹۷	پنجمین کنفرانس ملی پژوهش‌های کاربردی در مدیریت و حسابداری	حکمرانی و مدیریت

موضوع	محل ارائه	سال ارائه	نویسنده / مترجم	قالب اثر	عنوان اثر	
فنی	هشتمین همایش سالانه بانکداری الکترونیک نظام‌های پرداخت	۱۳۹۷	سید جواد کاظمی تبار / قربان خردمندیان	مقاله	مقایسه فرآیند اجماع در زنجیره بلوک‌های معروف دنیا	۲۹۷
فنی	دومین کنگره ملی توسعه پژوهش‌های نوین در مهندسی برق کامپیوتر	۱۳۹۷	منوچهر پارسائی / مریم رسولی	مقاله	آشنایی با تکنولوژی Blockchain	۲۹۸
حکمرانی و مدیریت	همایش بین‌المللی افق‌های نوین در مهندسی کامپیوتر و فناوری اطلاعات	۱۳۹۷	مجتبی کرکه آبادی / ابوالفضل گودرزی	مقاله	زنجیره بلوک Blockchain	۲۹۹
فقهی	پایگاه خبری عصر اعتبار	۱۳۹۶	احمد محمدی پور / محسن رضایی صدرآبادی	مقاله	تحلیل برخی ابعاد فقهی - اقتصادی پول‌های مجازی (مطالعه موردی بیت‌کوین)	۳۰۰
حقوقی	پژوهشنامه حقوق فارس	۱۳۹۷	سعید سیاه بیدی / کرمانشاهی / حمیدرضا کناری زاده	مقاله	بررسی اجمالی مقررات ارز دیجیتال و پیامدهای قانونی آن	۳۰۱
حکمرانی و مدیریت	ششمین کنفرانس ملی حسابداری، مدیریت مالی و سرمایه‌گذاری	۱۳۹۷	محمد رضا سیف زاده / سینا خردیار	مقاله	اثرات پرداخت‌های نوین الکترونیکی بر سیاست پولی	۳۰۲
اقتصادی و مالی	کنفرانس ملی مدیریت، کارآفرینی و مهارت‌های ارتباطی	۱۳۹۶	محمود نصرتی قزوینی / نژاد / سارا منجم / مجید خلجی	مقاله	بررسی نوآوری‌های نظام مالی با محوریت فن‌آوری‌های مالی (موردکاوی: فین تک (Fintech))	۳۰۳
حکمرانی و مدیریت	دانشگاه البرز	۱۳۹۷	شهرزاد شریعتی / سعید نادری / درباغشاهی	پایان نامه	ارزهای رمزپایه و امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران	۳۰۴

عنوان اثر	قالب اثر	نویسنده / مترجم	سال ارائه	محل ارائه	موضوع
ارائه یک پروتکل احراز هویت امن و کارآمد برای بهبود حریم خصوصی و مقیاس پذیری در اینترنت اشیا	پایان نامه	یعقوب فرجامی سید مرتضی پورنقی	۱۳۹۶	دانشگاه قم، دانشکده فنی و مهندسی	امنیت و حریم خصوصی
مدل سازی اقتصاد حملات باج افزاری و ارزیابی نتیجه حاصل از سیاست‌های مقابله‌ای در این حملات با تکیه بر ساز و کارهای اقتصادی	مقاله	مهران گرمه	۱۳۹۶	سومین کنفرانس حوادث و آسیب پذیری‌های امنیت فضای تبادل اطلاعات	حکمرانی و مدیریت
فناوری‌های ارز رمزنگاری شده و بیت‌کوین	کتاب	آرویند نارایانان / جوزف یونیاو / ادوارد فلتن / اندرو میلر / استیون گلدفدر / مترجمین: سیده نصیبه ترمه موسوی / غلامحسین اکباتانی فرد	۱۳۹۸	تهران: ناقوس	اقتصادی و مالی
پیامدهای کاربرد رمزارزها در دو سناریوی تجارت سفید سیاه	مقاله	محمدعلی سهمانی	۱۳۹۷	هشتمین همایش سالانه بانکداری الکترونیک نظام‌های پرداخت	امنیت و حریم خصوصی حکمرانی و مدیریت
پول دیجیتال: درآمد الکترونیکی	کتاب	پول دیجیتال: درآمد الکترونیکی	۱۳۹۶	مشهد: انتشارات لعیا	اقتصادی و مالی
ایجاد پول دیجیتال اکومانی مبتنی بر فناوری زنجیره بلوک براساس پیمان چند جانبه پولی منطقه‌ای	مقاله	محمد رضا زنجیر فلاح	۱۳۹۷	مجله اقتصاد دفاع	حکمرانی و مدیریت
بررسی و تحلیل امنیت در پول دیجیتال	مقاله	مرتضی بیک لریان	۱۳۹۶	چهارمین کنفرانس ملی فناوری اطلاعات، کامپیوتر و مخابرات	امنیت و حریم خصوصی



موضوع	محل ارائه	سال ارائه	نویسنده / مترجم	قالب اثر	عنوان اثر	
اقتصادی و مالی	هفتمین همایش ملی بانکداری الکترونیک و نظام‌های پرداخت	۱۳۹۶	حانیه فتح الهی / رضا عزمی	مقاله	ارایه یک مکانیزم پرداخت امن مبتنی بر پول دیجیتال	۳۱۲
فنی	دانشگاه تربیت مدرس، دانشکده فنی و مهندسی	۱۳۹۷	صادق دری نوگورانی / شهاب شرکا	پایان نامه	مدیریت گواهی کلید عمومی مبتنی بر دفتر حساب توزیع شده (DLT)	۳۱۳
امنیت و حریم خصوصی	هشتمین همایش سالانه بانکداری الکترونیک نظام‌های پرداخت	۱۳۹۷	محمدجواد صمدی / محمد طهرانی / زهرا حمیدی فر	مقاله	اشتراک گذاری اطلاعات هویتی مشتریان بین بانک‌ها مبتنی بر دفتر کل توزیع شده	۳۱۴
اقتصادی و مالی	هشتمین همایش سالانه بانکداری الکترونیک نظام‌های پرداخت	۱۳۹۷	سمیه حیدری / محمدرضا مانی یکتا	مقاله	بهره مندی از تکنولوژی دفتر کل توزیع شده در تسویه اوراق بهادار	۳۱۵
فنی	دومین کنفرانس ملی هوش تجاری و راهبردها	۱۳۹۷	محمدجواد علیزاده / مسعود رفیعی	مقاله	فناوری دفتر کل توزیع شده؛ مقایسه‌ای میان Blockchain و IOTATangle	۳۱۶
فنی	پانزدهمین اجلاس سراسری فناوری رسانه	۱۳۹۷	احسان حاجیان	مقاله	نوآوری در صنعت OTT و حل چالش‌های آن با بکارگیری Blockchain تکنولوژی	۳۱۷
حقوقی	سومین کنفرانس ملی رویکردهای نوین در آموزش و پژوهش	۱۳۹۷	رحیم اصغری / مجتبی اصغری / سعید فیروزی	مقاله	بکارگیری فناوری بلاک چین در طرح ثبت املاک دیجیتال	۳۱۸
اقتصادی و مالی	هشتمین همایش سالانه بانکداری الکترونیک نظام‌های پرداخت	۱۳۹۷	امیرحسین شوقی	مقاله	زنجیره بلوک تحولی در صنعت وصول مطالبات	۳۱۹
حقوقی	دومین کنفرانس ملی فناوری‌های نوین در مهندسی برق و کامپیوتر	۱۳۹۷	سید مجتبی حاجی امینی / محمد حجاریان	مقاله	مروری بر بلاک چین، تکنولوژی هویت و سرویس تایید هویت	۳۲۰

عنوان اثر	قالب اثر	نویسنده / مترجم	سال ارائه	محل ارائه	موضوع
۳۲۱	مقاله	مریم معصومی راد	۱۳۹۶	هفتمین همایش ملی بانکداری الکترونیک و نظام‌های پرداخت	امنیت و حریم خصوصی
۳۲۲	پایان نامه	مرتضی شهبازی‌نیا / سحر ذاکری	۱۳۹۷	دانشگاه تربیت مدرس، دانشکده حقوق	حقوقی
۳۲۳	پایان نامه	حسین حاجی ابوالحسن / فریبا مهدوی زادگان	۱۳۹۷	دانشگاه شهید بهشتی، دانشکده علوم ریاضی	امنیت و حریم خصوصی
۳۲۴	پایان نامه	ابراهیم عبدی پور / فرید صحرایی	۱۳۹۷	دانشگاه قم	حقوقی
۳۲۵	کتاب (ترجمه)	علی صنایعی	۱۳۹۸	تهران: انتشارات بازاریابی	اقتصادی و مالی
۳۲۶	کتاب (ترجمه)	Duggal, Pavan نویسنده پاوان دوگال / مترجمان علی غلامعلی پور / معین غلامعلی پور	۱۳۹۸	تهران: جنگل: جاودانه	حقوقی
۳۲۷	مقاله	مهرداد حمیدی نصر / محمد حمیدی نصر	۱۳۹۸	ماهنامه تدبیر	حکمرانی و مدیریت
۳۲۸	مقاله	غلامحسین دوانی	۱۳۹۸	نشریه حسابدار	اقتصادی و مالی
۳۲۹	مقاله	محسن ژاله آزاد / زنجانی / علی اصغر صالحی	۱۳۹۸	نشریه حسابدار	اقتصادی و مالی

موضوع	محل ارائه	سال ارائه	نویسنده / مترجم	قالب اثر	عنوان اثر	
اقتصادی و مالی	نشریه عصر تراکنش	۱۳۹۸	میثم ارفعی	مقاله	پیروزی یا شکست؟ / نگاهی به چهار مرحله از سیر تکاملی بلاکچین	۳۲۰
امنیت و حریم خصوصی	دوازدهمین کنفرانس بین المللی انجمن ایرانی تحقیق در عملیات	۱۳۹۸	سید جواد کاظمی / تبار / زهرا سالک	مقاله	مبارزه با پولشویی در عصر بلاکچین	۳۲۱
حکمرانی و مدیریت	چهارمین کنفرانس بین المللی مدیریت صنعتی	۱۳۹۸	امیر محمد اسماعیلی کرانی	مقاله	بلاکچین و توسعه پایدار	۳۲۲
سلامت	چهارمین کنفرانس بین المللی مدیریت صنعتی	۱۳۹۸	سید مجتبی حسینی / بامکان / الناز نصیری	مقاله	کاربرد فناوری بلاکچین در حوزه سلامت و امنیت زنجیره تامین دارو	۳۲۳
فنی	سومین کنفرانس دستاوردهای نوین و به روز در علوم مهندسی و فناوری های جدید	۱۳۹۷	محمد حسین موذن / رضامحله / علیرضا پوربهرام / هادی ویشکی نژاد	مقاله	بلاکچین و اینترنت اشیا	۳۲۴
اقتصادی و مالی	دومین کنفرانس ملی و اولین کنفرانس بین المللی تحقیقات بازی های دیجیتال؛ گرایش ها، فناوری ها و کاربردها	۱۳۹۷	میلاد جعفری سیسی / سید وحید مصطفوی / یونس سخاوت	مقاله	اقتصاد بلاکچین و بازی های رایانه ای؛ فرصت ها و چالش ها	۳۲۵
حکمرانی و مدیریت	کنفرانس بین المللی مطالعات بین رشته ای در مدیریت و مهندسی	۱۳۹۷	مهدی کاظمی / محمد مهدی پورسعید / ندا عشایری	مقاله	بلاکچین، گامی رو به جلو برای گمرک الکترونیک	۳۲۹
امنیت و حریم خصوصی	ششمین کنگره بین المللی توسعه و ترویج علوم و فنون بنیادین در جامعه	۱۳۹۷	سعید بختیاری / امیر حسین کشمیری	مقاله	بررسی فناوری بلاکچین در بهبود امنیت اینترنت اشیا	۳۲۷

عنوان اثر	قالب اثر	نویسنده / مترجم	سال ارائه	محل ارائه	موضوع
ارایه چارچوبی به منظور سنجش ریسک اعتبار مشتریان بانکی به صورت غیر متمرکز بر پایه بلاک‌چین	مقاله	مجید سورانی / زهرا رضائی	۱۳۹۷	دومین کنفرانس بین المللی مدیریت و سیستم‌های فازی	اقتصادی و مالی
نقش تکنولوژی بلاک‌چین در تسهیل فرآیند KYC در صنعت بانکداری	مقاله	نیما امیرشکاری / زهرا لطیفی	۱۳۹۶	هفتمین همایش ملی بانکداری الکترونیک و نظام‌های پرداخت	امنیت و حریم خصوصی
انقلاب تکنولوژی زنجیره بلاک	مقاله	سید شاهین موسوی	۱۳۹۶	دومین همایش بین المللی و چهارمین همایش ملی پژوهش‌های مدیریت و علوم انسانی در ایران	اقتصادی و مالی
اینترنت اشیا مفاهیم و چالش‌ها	مقاله	جواد جوادی / بهاره اسدی / مصطفی کرباسی	۱۳۹۸	نخستین کنفرانس تدبیر علوم کامپیوتر، مهندسی برق، ارتباطات و فناوری اطلاعات ایران در جهان اسلام	امنیت و حریم خصوصی
معرفی پروتکل جدید سیستم ثبت پرونده‌های پزشکی و سلامت هوشمند افراد به صورت توزیع شده بر اساس فناوری بلاک چین و اینترنت اشیا	مقاله	طیبه کفاش	۱۳۹۷	دومین کنفرانس ملی مباحث نوین در کامپیوتر و فناوری اطلاعات	سلامت
ارتقای پلتفرم سامانه‌های جمع سپاری مالی با استفاده از تکنولوژی بلاک چین (مطالعه موردی: سامانه فاندینو)	مقاله	رقیه تیمورفامیان / سامان سروری / امیر خسروپور / میترا آگاهی	۱۳۹۷	هشتمین همایش سالانه بانکداری الکترونیک نظام‌های پرداخت	اقتصادی و مالی
سیاستگذاری آمریکا چین آلمان در زمینه ابزارهای مالی دیجیتال مانند بیت کوین	مقاله	معاونت پژوهش‌های زیربنایی و امور تولیدی	۱۳۹۳	مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی	حکمرانی و مدیریت

موضوع	محل ارائه	سال ارائه	نویسنده / مترجم	قالب اثر	عنوان اثر	
اقتصادی و مالی فقهی حقوقی	فصلنامه اقتصاد اسلامی	۱۳۹۸	حسین عیوضلو/ محسن رضائی صدرآبادی / جواد نوری	مقاله	تبیین فنی انواع ارزهای مجازی و تحلیل فقهی - حقوقی مبادله ارزهای قابل استخراج در اقتصاد اسلامی	۳۴۵
فقهی	سازمان بورس و اوراق بهادار مرکز پژوهش، توسعه و مطالعات اسلامی	۱۳۹۶	رضا میرزاخانی	مقاله	بیت کوین و ماهیت مالی فقهی پول مجازی	۳۴۶
فقهی	فصلنامه اقتصاد اسلامی	۱۳۹۷	علیرضا نواب پور/ احمد علی یوسفی / محمد طالبی	مقاله	تحلیل فقهی کارکردهای پول های رمزنگاری شده (مطالعه موردی بیت کوین)	۳۴۷
فقهی	مجله معرفت اقتصاد اسلامی	۱۳۹۸	محسن خردمند	مقاله	بررسی فقهی استخراج و مبادله رمزارزها با تمرکز بر شبکه «بیت کوین»	۳۴۸
حقوقی	مجله بورس	۱۳۹۳	میرمیثم سیدحسینی / میثم دعائی	مقاله	بیت کوین نخستین پول مجازی	۳۴۹
حکمرانی و مدیریت	مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی	۱۳۹۷	مهدی نوری / علیرضا نوابپور	مقاله	مقدمه ای بر تنظیم گری رمزینه ارزها در اقتصاد ایران	۳۵۰
حکمرانی و مدیریت حقوقی	مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی	۱۳۹۷	ابوالقاسم رجیبی	مقاله	ارز مجازی: قانونگذاری در کشورهای مختلف و پیشنهادها برای ایران	۳۵۱
فقهی	نهمین کنفرانس بین المللی اقتصاد، مدیریت، حسابداری با رویکرد ارزش آفرینی	۱۳۹۸	مسلم قزل بیگلو	مقاله	مشروعیت رمزارزها از منظر فقه حکومتی و فردی	۳۵۲

## ضمیمه دوم: پژوهش‌های اسلامی رمزارزها و پول مجازی

\* آثار این جدول ابتدا براساس قالب (به ترتیب مقاله، پایان نامه و کتاب) و سپس براساس اسامی به ترتیب حروف الفبا چینش شده‌اند.

قالب	محل و سال انتشار	موضوع	نویسنده / مترجم	عنوان اثر	
مقاله	نشریه معرفت اقتصاد اسلامی ۱۳۹۸	فقهی	محسن خردمند	بررسی فقهی استخراج و مبادله رمز ارزها با تمرکز بر شبکه «بیت کوین»	۱
مقاله	دوفصلنامه تحقیقات مالی اسلامی ۱۳۹۶	فقهی	محمد مهدی سلیمانی پور/ حامد سلطانی نژاد/ مهدی پورمطهر	بررسی فقهی پول مجازی	۲
مقاله	مجله اینترنتی تحقیقات حقوقی، دانشکده حقوق دانشگاه شهید بهشتی ۱۳۹۷	حقوقی	محمد روشن / مصطفی مظفری / هانیه میرزایی	بررسی وضعیت فقهی و حقوقی بیت کوین	۳
مقاله	مرکز پژوهش، توسعه و مطالعات اسلامی سازمان بورس و اوراق بهادار ۱۳۹۶	فقهی	رضا میرزاخانی	بیت کوین و ماهیت مالی - فقهی پول مجازی	۴
مقاله	دوفصلنامه جستارهای اقتصادی ایران ۱۳۹۷	فقهی	رضا میرزاخانی / حسینعلی سعدی	بیت کوین و ماهیت مالی - فقهی پول مجازی	۵
مقاله	تحقیقات مالی اسلامی ۱۳۹۶	اقتصادی و مالی	حسن سبحانی / علی اصغر قائمی نیا	تاملی در منشا ارزش بیت کوین از منظر اعتباریات علامه طباطبایی <small>رحمته‌الله علیه</small>	۶

قالب	محل و سال انتشار	موضوع	نویسنده / مترجم	عنوان اثر	
مقاله	همایش ملی پژوهش‌های حسابداری و مدیریت با رویکرد کسب و کارهای نوین ۱۳۹۶	اقتصادی / مالی / حقوقی / فقهی	محمود صمدی / لرگانی / امید شهیر	تب بیت کوین در ایران و تحلیل آن از دیدگاه مالی، حقوقی و فقه اسلامی	۷
مقاله	فصلنامه علمی پژوهشی اقتصاد اسلامی ۱۳۹۸	اقتصادی / مالی / فقهی / حقوقی	حسین عیوضلو / محسن رضائی / صدراآبادی / جواد نوری	تبیین فنی انواع ارزهای مجازی و تحلیل فقهی - حقوقی مبادله ارزهای قابل استخراج در اقتصاد اسلامی	۸
مقاله	پایگاه خبری عصر اعتبار ۱۳۹۶	فقهی	احمد محمدی پور / محسن رضایی / صدراآبادی	تحلیل برخی ابعاد فقهی - اقتصادی پول های مجازی (مطالعه موردی بیت کوین)	۹
مقاله	دومین کنفرانس بین المللی پژوهش های نوین در مدیریت، اقتصاد، حسابداری و بانکداری ۱۳۹۸	فقهی	محمد رضا نان آور / مهدی فدائی / سمیه نان آور	تحلیل جایگاه بیت کوین در نظام بانکداری اسلامی	۱۰
مقاله	فصلنامه اقتصاد اسلامی ۱۳۹۷	فقهی	علیرضا نواب پور / احمد علی یوسفی / محمد طالبی	تحلیل فقهی کارکردهای پول رمزنگاری شده (مطالعه موردی بیت کوین)	۱۱
مقاله	دومین کنفرانس ملی حسابداری - مدیریت اقتصاد با رویکرد اشتغال پایدار نقش آن در رشد صنعت ۱۳۹۷	فقهی	چارلز اونز / ترجمه سید جواد کاظمی تبار	رمزارزها و بانکداری اسلامی	۱۲
مقاله	همایش بین المللی مدیریت، حسابداری و اقتصاد دانش بنیان ۱۳۹۷	فقهی	عبدالمحمد کاشیان / زهرا بهرامی / زهرا شهروی / فهیمه قلی پور گودرزی	نگاهی نوبه ماهیت اقتصادی و فقهی پول های رمز پایه	۱۳
پایان نامه	دانشگاه شیراز، دانشکده حقوق و علوم سیاسی ۱۳۹۷	حقوقی	سمیرا صفویان / حجت مبین (استاد راهنما)	ابعاد حقوقی بیت کوین	۱۴
پایان نامه	دانشگاه علم و فرهنگ تهران، دانشکده فنی و مهندسی ۱۳۹۷	اقتصادی / مالی / فقهی	سعید میرزاجان زاده / احمد علی یوسفی (استاد راهنما)	امکان سنجی مالی - فقهی استفاده از بیت کوین در بازار ایران	۱۵

عنوان اثر	نویسنده / مترجم	موضوع	محل و سال انتشار	قالب	
۱۶	بررسی فقهی حقوقی معاملات ارزهای مجازی با تاکید بر بیت کوین	سید محمد عبداللهی / ابوذر صانعی (استاد راهنما)	فقهی / حقوقی	دانشگاه عدالت، گروه حقوق خصوصی ۱۳۹۸	پایان نامه
۱۷	تحلیل فقهی کارکردهای پول رمزنگاری شده (مطالعه موردی بیت کوین)	علیرضا نواب پور / محمد طالبی (استاد راهنما)	فقهی	دانشگاه امام صادق <small>علیه السلام</small> ، دانشکده معارف اسلامی و مدیریت ۱۳۹۷	پایان نامه
۱۸	ماهیت بیت کوین و ابعاد حقوقی آن با تاکید بر فناوری بلاکچین	محمد صادق رجبی / طاهر حبیب زاده (استاد راهنما)	حقوقی	دانشگاه امام صادق <small>علیه السلام</small> ، دانشکده معارف اسلامی و حقوق ۱۳۹۷	پایان نامه
۱۹	برنامه‌های کاربردی بلاکچین برای سیستم مالی اسلامی	Hussein, Elasrag حسین الاسراگ / ترجمه رضا شیرازی	فنی فقهی	تهران: انتشارات آکادمیک ۱۳۹۸	کتاب
۲۰	خرید و فروش و استخراج پول دیجیتال (بیت کوین) و حکم افزایش تورمی سرمایه	مرتضی ترابی	فقهی	قم: توحید ۱۳۹۸	کتاب
۲۱	مشروعیت رمزارزها از منظر فقه حکومتی و فردی	مسلم قزل بیگلو	فقهی	نهمین کنفرانس بین المللی اقتصاد، مدیریت، حسابداری با رویکرد ارزش آفرینی ۱۳۹۸	مقاله